ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

«ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ JEAN MONNET)»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών και το τραπεζικό απόρρητο: ευρωπαϊκή και διεθνής διάσταση»

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: Αθανασία Σφαμιδάκη

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 1210Μ047

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Κωνσταντίνος Στεφάνου

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: κ. Μαρία Παπαντώνη

κ. Βασίλης Χατζόπουλος

ΑΘΗΝΑ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ…….. 1

ΜΕΡΟΣ Α': ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Κεφάλαιο 1ο: Το ζήτημα της φοροδιαφυγής στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό χώρο…….…… 3

1.1 Ο φορολογικός ανταγωνισμός και οι επιπτώσεις του……... 3

1.2 Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση….. 4

1.2.1 Η άνθηση των «φορολογικών παραδείσων»……. 6

1.2.2 Η εμφάνιση των υπεράκτιων («offshore») εταιριών……..... 8

1.2.2.1 Η περίπτωση της Κύπρου……..... 10

1.2.2.2 Η περίπτωση του Λουξεμβούργου…… 11

1.2.2.3 Η περίπτωση της Ελλάδας…… 12

1.3 Η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή στο στόχαστρο της ευρωπαϊκής φορολογικής πολιτικής……... 13

Κεφάλαιο 2ο: Η διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό επίπεδο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής……. 15

2.1 Το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης για την αμοιβαία διοικητική συνδρομή στον τομέα της φορολογίας…… 16

2.2 Η εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών για την ενιαία φορολόγηση των εισοδημάτων από τόκους καταθέσεων…… 19

2.2.1 Η φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις *(Οδηγία 2003/48/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2004/66/ΕΚ και 2006/98/ΕΚ)*…… 21

2.2.2 Το κοινό σύστημα φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών διαφορετικών κρατών μελών *(Οδηγία 2003/49/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2004/66/ΕΚ, 2004/76/ΕΚ, 2006/98/ΕΚ)*…….. 24

2.2.3 Το κοινό φορολογικό καθεστώς για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρίες διαφορετικών κρατών μελών *(Οδηγία 90/435/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2003/123/ΕΟΚ και 2006/98/ΕΟΚ, οι οποίες καταργήθηκαν με την Οδηγία 2011/96/ΕΕ)*…… 26

2.3 Η εναρμόνιση των Οδηγιών περί αμοιβαίας συνδρομής των φορολογικών αρχών στην ελληνική έννομη τάξη……... 29

2.3.1 Το ισχύον νομικό πλαίσιο περί φορολόγησης των τόκων καταθέσεων….. 29

2.3.2 Η φορολόγηση των εισοδημάτων από τόκους αποταμιεύσεων μετά το Ν.3312/2005……..……..... 30

Κεφάλαιο 3ο: Ο ρόλος του τραπεζικού απορρήτου στην αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών……. 32
3.1 Η έννοια του τραπεζικού απορρήτου……... 32
3.2 Το τραπεζικό απόρρητο στην κοινοτική έννομη τάξη, ως σύμμαχος κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες…….. 34
3.2.1. Η πρόληψη κατά της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Οδηγία 91/308/ΕΟΚ)……... 35
3.2.2 Η συμβολή της Οδηγίας 2001/97/ΕΚ……. 37
3.3 Τραπεζικό απόρρητο και ελληνική πραγματικότητα…… 39
3.3.1 Έννοια και νομική θεμελίωση……... 39
3.3.2 Άρση του τραπεζικού απορρήτου στην Ελλάδα για φορολογικούς σκοπούς…….. 40
3.3.3 Το ειδικό απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων……... 42
3.3.3.1 Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά……. 42
3.3.3.2 Περιπτώσεις άρσης απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων…….. 43
3.3.4 Παροχή τραπεζικής πληροφόρησης……. 45

ΜΕΡΟΣ Β': ΔΙΕΘΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Κεφάλαιο 1ο: Η συμβολή των διεθνών οργανισμών στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής διεθνώς…… 47
1.1 Η άνθηση του *επιβλαβούς* φορολογικού ανταγωνισμού και των «φορολογικών παραδείσων», ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης……. 47
1.2 Η δράση του Ο.Ο.Σ.Α. κατά των «φορολογικών παραδείσων»…… 50
1.2.1 Η συνεργασία με τις χώρες G20…… 54
1.2.2 Οι συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας…….. 56
1.3 Η συμβολή της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες……. 58

Κεφάλαιο 2ο: Η αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών σε διεθνές επίπεδο…….. 60
2.1 Η ανταλλαγή πληροφοριών στα πλαίσια του ΟΟΣΑ……. 61
2.1.1 Το άρθρο 26 της Σύμβασης ΟΟΣΑ περί ανταλλαγής πληροφοριών……... 62
2.1.2 Το Μοντέλο Σύμβασης περί ανταλλαγής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα……... 63
2.1.3 Η Πολυμερής Σύμβαση για αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε φορολογικά θέματα..... 64

<u>Κεφάλαιο 3ο:</u> Η πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες και η άρση του τραπεζικού απορρήτου…… 66
3.1 Οι διμερείς συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με χώρες-«φορολογικούς παραδείσους»……... 67
3.2 Η πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες για την καταπολέμηση του φορολογικού εγκλήματος: Η περίπτωση της Ελβετίας……... 69
3.2.1 Το αυστηρό τραπεζικό απόρρητο της Ελβετίας…… 69
3.2.2. Η αμοιβαία διοικητική συνδρομή της Ελβετίας για φορολογικούς σκοπούς…….. 71
3.2.2.1 Η συμφωνία για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση……. 71
3.2.2.2 Η υπόθεση UBS και η υιοθέτηση του προτύπου του ΟΟΣΑ…….. 73
3.2.2.3. Οι διμερείς συμβάσεις με χώρες της Ένωσης για τη φορολόγηση των τραπεζικών καταθέσεων…… 75

<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</u>……. 78

<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>….……..…….. 79

<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>……...……. 87

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της διεθνούς οικονομίας, το οποίο παίρνει συνεχώς αυξανόμενες διαστάσεις, δεδομένης της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Σε ένα κόσμο όπου το χρήμα κινείται ελεύθερα, ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κυβερνήσεων θεωρήθηκε επιβλαβής, καθώς οδήγησε σταδιακά στη δημιουργία φορολογικών καθεστώτων, ιδιαίτερα ευνοϊκών για την ανάπτυξη «φορολογικών παραδείσων» και την ίδρυση υπεράκτιων εταιριών.

Στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η καταπολέμηση του φαινομένου αυτού κρίνεται απαραίτητη από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, εντός της οποίας θα είναι ενισχυμένη η αμοιβαία διοικητική συνδρομή μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών αλλά και η ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς, η οποία, σε πολλές περιπτώσεις, θα συμπεριλαμβάνει και τη δυνατότητα άρσης του τραπεζικού απορρήτου.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, επιχειρείται η παρουσίαση των ρυθμίσεων και των πρακτικών για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο μέρος της εργασίας, αφού προηγηθεί μια εκτενής ανάλυση των αιτιών και των επιπτώσεων από την άνθηση του φαινομένου αυτού στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό χώρο, παρουσιάζεται το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης εντός του οποίου ρυθμίζεται η αμοιβαία διοικητική συνδρομή μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα φορολογίας, όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα αλλά και τις εταιρίες, καθώς και η εναρμόνιση του νομοθετικού αυτού πλαισίου στην ελληνική έννομη τάξη. Στη συνέχεια, ακολουθεί ανάλυση του ρόλου του τραπεζικού απορρήτου, η άρση του οποίου λειτουργεί καταλυτικά στην προαγωγή της αμοιβαίας συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών της ΕΕ για την πάταξη της φοροδιαφυγής, με παράθεση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στην Ελλάδα.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, αναλύεται η δράση των διεθνών οργανισμών κατά των «φορολογικών παραδείσων», με πρωτοστάτη τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, οι πρωτοβουλίες και ρυθμίσεις του οποίου ενίσχυσαν ουσιαστικά την αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών διεθνώς και την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς. Επιπροσθέτως, όπως

παρουσιάζεται και στην εργασία, σπουδαίο ρόλο έπαιξε η δράση του εν λόγω οργανισμού στη βελτίωση της πρόσβασης σε τραπεζικές πληροφορίες με δυνατότητα άρσης του τραπεζικού απορρήτου, κυρίως όταν πρόκειται για την καταπολέμηση του φορολογικού εγκλήματος. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ελβετίας, η οποία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς τη χαλάρωση του αυστηρού τραπεζικού της απορρήτου, όσον αφορά θέματα που άπτονται της φορολογίας.

ΜΕΡΟΣ Α': ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Κεφάλαιο 1ο: Το ζήτημα της φοροδιαφυγής στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό χώρο.

1.1 Ο φορολογικός ανταγωνισμός και οι επιπτώσεις του.

Η εμφάνιση της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, η οποία άρχισε να εκδηλώνεται σταδιακά μεταξύ των κρατών μελών της διεθνούς κοινότητας μετά το πέρας του Β' παγκοσμίου πολέμου και κορυφώθηκε από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ήταν άμεσα συνδεδεμένη με το φαινόμενο του αποκαλούμενου «φορολογικού ανταγωνισμού». Χαρακτηριστικό γνώρισμά του είναι ότι αυτός εκδηλώνεται στις περιπτώσεις που μεταξύ των κρατών υπάρχει σημαντικός βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης, όπως συμβαίνει μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής ΕΕ) και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (στο εξής ΟΟΣΑ).

Με την ίδρυση πολλών διεθνών οργανισμών που ακολούθησαν στο τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου (όπως GATT και ήδη ΠΟΕ, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Διεθνής Τράπεζα, ΟΟΣΑ, ΕΟΚ και ήδη ΕΕ), καταργούνται εμφανώς πλέον τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των υπηρεσιών ανάμεσα στα κράτη μέλη της διεθνούς κοινότητας. Τα σύνορα των κρατών δεν συνιστούν πλέον εμπόδιο για παραγωγικές επενδύσεις ενώ παράλληλα, ο ανταγωνισμός των φορολογικών συστημάτων μεταξύ των κρατών ευνοεί τις επενδυτικές κινήσεις[1].

Συνεπώς, όπως ήταν φυσικό, η ελευθερία αυτή έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από τις κυβερνήσεις των κρατών προκειμένου να αναβαθμιστούν οικονομικά, σε βάρος των άλλων κρατών. Υπό το καθεστώς της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων που προορίζονται για επενδύσεις ή για αποταμίευση σε άλλο κράτος, χωρίς παράλληλα τον εξαναγκασμό της μεταφοράς και των κατόχων τους[2], αλλά και η μείωση της φορολογίας των κεφαλαίων από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της διεθνούς κοινότητας ώστε να προσελκύσουν στο έδαφός τους επενδύσεις ή

[1] Κοντός – Μάναλης Λ., *Η Φορολογία των Επιχειρήσεων*, Τόμος Α', εκδ. Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2007, σελ.780

[2] Η πρακτική αυτή σε διεθνές επίπεδο χαρακτηρίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία ως «φορολογικό dumping». L' Europe des contribuables: concurrence fiscale ?
Πηγή: http://www.libres.org/francais/universite_d_ete/Europe%202006/europe_a2_2006.htm

αποταμίευση στα εθνικά τους πιστωτικά ιδρύματα, οδήγησαν τους κατόχους και διαχειριστές των κεφαλαίων να μεγιστοποιήσουν την απόδοσή τους, μεταφέροντάς τα από κράτη με επαχθή φορολογία σε κράτη με ελαφρά έως και ελάχιστη φορολογία, τους λεγόμενους «φορολογικούς παραδείσους».

Ο φορολογικός αυτός ανταγωνισμός θεωρείται ζημιογόνος στις περιπτώσεις που ασκείται με πρακτικές που διαφέρουν αισθητά από τις συνήθεις, και προσφέρονται προς ορισμένες μόνο επιχειρήσεις, με βασικότερο παράδειγμα την ίδρυση υπεράκτιων (offshore) εταιριών σε κράτη «φορολογικούς παραδείσους», όπως θα σχολιαστεί και παρακάτω.

Όπως ήταν αναμενόμενο, ο φορολογικός ανταγωνισμός επηρέασε σταδιακά τις ενδοκοινοτικές σχέσεις στο μέτρο που προάγεται η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.[3] Αν και διέπεται από την νεοφιλελεύθερη αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού, ο εν λόγω ανταγωνισμός δεν θα μπορούσε να ήταν συμβατός με το κοινοτικό δίκαιο από τη στιγμή που η μεταφορά των κεφαλαίων για επένδυση ή αποταμίευση από κράτος σε κράτος μέλος γίνεται για λόγους φοροαποφυγής και όχι με κριτήριο τους κανόνες της ενιαίας αγοράς.

Η εντατικοποίηση ενός ζημιογόνου φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ άρχισε να εκδηλώνεται στις αρχές της δεκαετίας του 1990 με την απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών με βασικότερο αφενός το πρόβλημα της φοροαποφυγής των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις σε πιστωτικά ιδρύματα διαφορετικά από εκείνα της κατοικίας των κατόχων τους και αφετέρου την μεταφορά κεφαλαίων σε πιστωτικά ιδρύματα τρίτων χωρών, αποκομίζοντας έτσι φορολογικές ελαφρύνσεις με βάση τις νομοθεσίες ορισμένων κρατών όπως λ.χ. της Ελβετίας, της Ανδόρας, του Λιχτενστάιν, του Μονακό κλπ.

1.2 Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η βαθμιαία στροφή προς την ενιαία αγορά σε συνδυασμό με την ανάγκη για επιβίωση στον διεθνή ανταγωνισμό οδήγησαν την ΕΚ να θέσει για πρώτη φορά το ζήτημα της απελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στη Λευκή Βίβλο του 1985. Η στρατηγική που ακολούθησε προς την κατεύθυνση αυτή αφορούσε σε πρώτο χρόνο, την πλήρη απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων, προϋπόθεση απαραίτητη για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού χώρου. Η

[3] Μπάρμπας Ν., *Φορολογικός Ανταγωνισμός ως συνέπεια της οικονομικής παγκοσμιοποίησης*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιανουάριος 2009

απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων[4] διευκόλυνε την ολοκλήρωση των αγορών αλλά και προώθησε την προσαρμογή των κανόνων λειτουργίας των αγορών αυτών.

Μια Οδηγία[5]-σταθμός κατά την εξελικτική πορεία της απελευθέρωσης της κίνησης των κεφαλαίων στην τότε ΕΚ υιοθετήθηκε το 1988, η οποία και σηματοδότησε την απόφαση των χωρών να προχωρήσουν στην πλήρη απελευθέρωσή της, περιλαμβάνοντας εκτός των άλλων, την κατάργηση των περιορισμών στις μεταφορές των κεφαλαίων αλλά και την δυνατότητα πρόσβασης ενός κατοίκου κράτους μέλους σε όλες τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες που παρέχονται σε ένα άλλο. Ακόμα και σε σχέση με τις τρίτες χώρες[6], με την απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων «έναντι πάντων» (erga omnes), η Κοινότητα επιβεβαίωσε την θέση της να παραμείνει ένα ανοιχτό χρηματοδοτικό κέντρο.

Όμως, οι διατάξεις των νεώτερων Συνθηκών πηγαίνουν ακόμη πιο μακριά από την οδηγία του 1988 ως προς την ελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων. Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων είναι πλέον γραμμένη καθαρά μέσα στη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ[7]. Πράγματι το άρθρο 63 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 56 ΣΕΚ) ορίζει ότι απαγορεύονται όλοι οι περιορισμοί στις κινήσεις κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών και στις πληρωμές μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Επεκτείνει επομένως την υποχρέωση απελευθέρωσης των κινήσεων κεφαλαίων προς και από τρίτες χώρες. Το άρθρο 66 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 59 ΣΕΚ) επιτρέπει, όμως, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, μέτρα διασφάλισης εάν, λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, οι κινήσεις κεφαλαίων προς ή από τρίτες χώρες προκαλούν ή απειλούν να προκαλέσουν σοβαρές δυσχέρειες στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Επιπλέον το άρθρο 65 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 58 ΣΕΚ) επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή παραβάσεων των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων έφερε στο προσκήνιο αυξημένους κινδύνους φοροδιαφυγής, οι οποίοι διαφαίνονται

---

[4] Ρουμελιώτης Π., *Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση,* εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 2005, σελ.163
[5] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Οδηγία 88/361/ΕΟΚ της 24ης Ιουνίου 1988
[6] Ζαββός Γ., *Η Τραπεζική Πολιτική της ΕΟΚ εν όψει του 1992*, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1989 σελ. 94
[7] Στεφάνου, Κ.,- Καταπόδης, Γ., *«Οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες μετά την αναθεώρηση της Λισσαβώνας»,* Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή, 2008

από το γεγονός ότι οι επενδυτές θα μπορούν να εισπράττουν εισόδημα από τις επενδύσεις τους με τον κίνδυνο πάντα ότι αυτό το εισόδημα δεν θα δηλωθεί στη χώρα διαμονής τους. Και καθώς σε πολλά κράτη μέλη δεν υπάρχει παρακράτηση στην πηγή επί των τόκων που καταβάλλουν οι τράπεζες στους αλλοδαπούς επενδυτές, οι καταθέσεις θα κινδύνευαν να κατευθύνονται κατά προτεραιότητα προς αυτά τα κράτη, διαφεύγοντας κάθε φορολογία.[8] Οι κίνδυνοι αυτοί γίνονται ακόμη εντονότεροι όταν, χώρες όπως η Γερμανία, κάνουν αλλεπάλληλες απόπειρες να επιβάλλουν φόρο παρακράτησης στα εισοδήματα από επενδύσεις, οδηγώντας έτσι σε μαζικές εκροές κεφαλαίων προς άλλες χώρες, και κυρίως προς το γειτονικό Λουξεμβούργο.[9]

Σε ότι αφορά ειδικότερα τη ροή κεφαλαίων, τα σύνορα της ΕΕ είναι ουσιαστικά «μη σύνορα»[10], αφού η απελευθέρωση αφορά και τις χώρες εκτός ΕΕ. Αυτό αποτελεί ένα πρόβλημα παγκοσμίων διαστάσεων, με τον ΟΟΣΑ ως εκπρόσωπο του ανεπτυγμένου κόσμου, να έχει κάνει σημαντικές προσπάθειες να αντιμετωπίσει το φαινόμενο των «φορολογικών παραδείσων» αλλά και των υπεράκτιων (offshore) εταιριών, που όπως θα δούμε και παρακάτω, προσφέρουν ικανοποιητικά την δυνατότητα φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής σ' ένα κόσμο παγκοσμιοποιημένου κεφαλαίου.[11]

Οι φορολογικοί παράδεισοι και τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα έχουν δημιουργήσει μια διεπαφή μεταξύ των παράνομων και των νόμιμων οικονομιών, διαφθείροντας κατά αυτόν τον τρόπο τα εθνικά φορολογικά καθεστώτα. Το αποτέλεσμα είναι λοιπόν μια μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από το κεφάλαιο και μια δραματική αύξηση του εισοδήματος και της ανισότητας του πλούτου, καθώς και η διαφθορά στις εξέχουσες δημοκρατικές αρχές σε ολόκληρο τον κόσμο, αφού αποφεύγουν τις ευθύνες τους με ατιμωρησία.[12]

1.2.1 Η άνθηση των «φορολογικών παραδείσων».

Με τον όρο «φορολογικοί παράδεισοι» νοούνται τα κράτη που παρέχουν στους κατόχους κεφαλαίων διευκολύνσεις που δεν περιορίζονται μόνο στις φορολογικές ελαφρύνσεις αλλά επεκτείνονται και στην παροχή άλλων υπηρεσιών, που κυρίως

---

[8] Μούσης Ν., *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2008, σελ.286
[9] Τσούκαλης Λ., *Η Νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία: Στο κατώφλι του 21ου αιώνα.,* εκδ.Παπαζήση Αθήνα 1998, σελ.170
[10] Τσούκαλης Λ., *Ποια Ευρώπη;,* εκδ. Ποταμός, Αθήνα 2004, σελ.208
[11] Οπ. παρ. σελ.209
[12] *Tax Heavens Cause Poverty*, στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Δικτύου Φορολογικής Δικαιοσύνης (Tax Justice Network): http://www.taxjustice.net/cms/front_content.php?idcat=2#3

σχετίζονται με την μη παροχή πληροφοριών προς τρίτους, για λόγους φοροδιαφυγής ή ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ως τέτοιες θεωρούνται οι χώρες με χαμηλή φορολογική επιβάρυνση στην επιχειρηματική δραστηριότητα, αφού επιτρέπουν τη γρήγορη αύξηση των καθαρών κερδών και του καθαρού εισοδήματος.[13] Το ζήτημα αυτό απασχολεί τους διεθνείς οργανισμούς όχι μόνο από την άποψη φοροαποφυγής των κερδών αλλά και κυρίως από την άποψη της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και γενικότερα του διεθνούς εγκλήματος, καθώς ως γνωστόν, τα εισοδήματα που προέρχονται από το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών αλλά και από την εκμετάλλευση των γυναικών, βρίσκουν άσυλο σε αυτά τα κράτη, στα οποία φυσικά το τραπεζικό απόρρητο λειτουργεί κατά αυστηρό τρόπο.[14]

Ιστορικά, οι «φορολογικοί παράδεισοι» ή «υπερπόντια οικονομικά κέντρα», μέρος των οποίων αποτελούν και οι offshore εταιρίες, ήταν μια βρετανική επινόηση, η οποία χρησιμοποιήθηκε ανεπισήμως για τη διατήρηση της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας στη Βρετανική Κοινοπολιτεία, με βάση το τραπεζικό σύστημα της Ελβετίας. Εμφανίστηκαν αμέσως μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, στα πλαίσια της απόπειρας των οικονομικά ισχυρών κοινωνικών τάξεων να περιφρουρήσουν την περιουσία τους.[15] Η κοινωνική αναταραχή που ακολούθησε την περίοδο του πολέμου καθώς και οι φορολογικοί σχεδιασμοί για την αναστήλωση των χωρών που επλήγησαν από τις πολεμικές συρράξεις, θα έπληττταν κυρίαρχα όσα κεφάλαια είχαν απομείνει. Αρχικά αναπτύχθηκαν στην περιοχή της Καραϊβικής, σε παλαιές αγγλικές κτήσεις στην Ασία και σε νησιωτικά κρατίδια στην Πολυνησία, όπου η οικονομική ανάπτυξη ήταν ανέφικτη λόγω γεωπολιτικής θέσης, πολιτικής αδυναμίας και έλλειψης βασικών υποδομών.

Οι περισσότερες χώρες που χαρακτηρίζονται «φορολογικοί παράδεισοι», ισχυρίζονται ότι παρέχουν νόμιμα ένα επιχειρηματικό, νομικό, φορολογικό και τραπεζικό νομοθετικό πλαίσιο. Στις επίσημες ιστοσελίδες των κρατικών οργανισμών αναφέρεται πως «το βασικό χαρακτηριστικό τους είναι απλώς η πολύ χαμηλή ή μηδενική φορολογία» αλλά και «η φιλικότητα προς το ξένο επενδυτικό κεφάλαιο»,

---

[13] Αγαπητός Γ. *Οικονομικό Λεξικό: Σύγχρονο και Αναλυτικό*, Αθήνα 2002, σελ.357

[14] Μπάρμπας Ν., *Φορολογικός Ανταγωνισμός ως συνέπεια της οικονομικής παγκοσμιοποίησης*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιανουάριος 2009

[15] Α.Λιγωμένου-Ε.Β.Ζαχαράκη, *Εξωχώριες (Offshore) εταιρίες και φορολογικοί παράδεισοι*, ΑρχΝομ (ΝΙ') 2009, σελ.152

όπως αναγράφουν τα φυλλάδια τοπικών ιδιωτικών επιχειρήσεων, τραπεζικών και επιχειρηματικών υπηρεσιών για αλλοδαπούς ιδιώτες και εταιρίες[16].

Από τις επιθέσεις τις 11ης Σεπτεμβρίου 2001 και μετά, το ζήτημα του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος σε κάθε είδους φορολογικούς παραδείσους απασχολεί τις χώρες του ΟΟΣΑ, περισσότερο και από την απώλεια φορολογικών εσόδων, με συμφωνία συνεργασίας από μέρους ορισμένων εκ των χωρών-παραδείσων για μεγαλύτερη διαφάνεια των συναλλαγών. Ο ΟΟΣΑ έχει δημοσιοποιήσει κατάλογο χωρών που χαρακτηρίζονται σαν φορολογικοί παράδεισοι[17] και περιλαμβάνει κράτη που δεν έχουν υπογράψει συμφωνίες φορολογικής συνεργασίας, συνεπώς θεωρούνται μη συνεργάσιμα, ενώ το βασικό κριτήριο για το χαρακτηρισμό αυτό μιας χώρας αποτελεί η άρνησή της να ανταλλάξει πληροφορίες με φορολογικές αρχές άλλων χωρών σε συνδυασμό φυσικά με την ύπαρξη χαμηλών φορολογικών συντελεστών. Μερικές από τις χώρες αυτές είναι το Μονακό, οι Βερμούδες, οι Μπαχάμες, το Μπαχρέιν, ο Λίβανος, το Λιχτενστάιν, η Ανδόρα, ο Παναμάς και πολλές άλλες.

1.2.2 Η εμφάνιση των υπεράκτιων («offshore») εταιριών.

Ως υπεράκτιες χαρακτηρίζονται οι αλλοδαπές εταιρίες, ή γενικότερα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, ανεξαρτήτως νομικού τύπου, που ιδρύονται σε χώρα στην οποία ισχύει ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, διευθύνονται και ελέγχονται από την χώρα αυτή αλλά η δραστηριοποίηση τους και η χρηματοδότησή τους γίνεται αποκλειστικά από πηγές εκτός της χώρας ιδρύσεως, έχοντας δηλαδή αποκλειστικά υπερόρια δράση και αλλοδαπή χρηματοδότηση. Αυτού του είδους οι εταιρίες χρησιμοποιούνται ευρύτατα παγκοσμίως ενώ αποτελούν σημαντικό παράγοντα στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, που βρίσκεται σε εξέλιξη. 'Το καθεστώς των offshore εταιριών δεν είναι τίποτα άλλο από μια επινόηση για την αποφυγή καταβολής των φόρων ή της μείωσής τους. Είναι μια απροκάλυπτη συνταγή για το πώς να φοροδιαφύγει κανείς..'.[18]

---

[16] Γιαννάτος Σ. *Υπεράκτιες Εταιρίες: Στα άδυτα των offshore*, Περιοδικό g|k, Απρίλιος- Μάιος 2012, σελ. 56

[17] Προβόπουλος Γ., Γκόρτσος Χρ., *Το νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον: τάσεις και προοπτικές.*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2004, σελ.357

[18] Σύμφωνα με δήλωση του Γενικού Γραμματέα του Ινστιτούτου Οικονομικών και Φορολογικών Ερευνών (Ι.Ο.ΦΟ.Μ.) Δαμιανό Ευστρατιάδη στο περιοδικό g|k (Απριλίου-Μαϊου 2012).

Αν και οι υπεράκτιες εταιρίες αποτελούν μια διαφυγή προς την ελευθερία[19], καθότι και το άρθρο 52 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση περί δικαιώματος ελευθερίας εγκαταστάσεως ορίζει, η ευρεία ωστόσο χρησιμοποίησή τους προκαλεί ιδιαίτερα έντονες αντιδράσεις, κυρίως από την πλευρά των ισχυρών χωρών, με βασικότερη αιτιολογία τη δυσμενή επιρροή στην ομαλή λειτουργία της οικονομικής ζωής σε παγκόσμιο επίπεδο. Κατόπιν ενός εύστοχου φορολογικού σχεδιασμού (tax planning), επιτυγχάνεται η ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση στη χώρα ιδρύσεως- χαρακτηριζόμενη, υπό την άποψη αυτή, «φορολογική όαση», «φορολογικό λιμάνι», «φορολογικός παράδεισος» ή και «κράτος πειρατής»- της υπεράκτιας εταιρίας, μέσω ενός πλέγματος διμερών συμβάσεων για την αποφυγή διπλής φορολογίας που έχει υπογράψει η εν λόγω χώρα.

Συνεπώς, μέσα σε ένα ευρύτερο θεσμοθετημένο ή μη πλαίσιο διεθνούς κίνησης κεφαλαίων και συναλλαγών, η υπεράκτια εταιρία καταφέρνει να προσφέρει μία σειρά πλεονεκτημάτων όπως: μεταφορά των κερδών από χώρες με υψηλούς συντελεστές φορολογίας σε χώρες με χαμηλούς έως μηδενικούς, χαμηλούς έως και μηδενικούς έμμεσους φόρους, απαλλαγή από μία σειρά φόρων που συνήθως επιβάλλονται επί των ακινήτων (μεταβιβάσεων), των κληρονομιών και των κινητών αξιών (φόροι τόκων - μερισμάτων). Εκτός όμως των ανωτέρω, επιτυγχάνονται και μία σειρά πλεονεκτημάτων διοικητικής υφής, ιδιαιτέρως σημαντικά, διότι έτσι καθιστούν εφικτό το ξέπλυμα χρήματος. Τέτοια είναι: η άρση κάθε δέσμευσης στην κυκλοφορία συναλλάγματος, το αυστηρότατο τραπεζικό απόρρητο, η απόλυτη ανωνυμία των κατόχων των μετοχών και η ύπαρξη εταιρειών με ένα και μόνον μέτοχο[20].

Για την περίπτωση των εξωχώριων εταιριών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εναρμόνιση των άμεσων φόρων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις στα διάφορα κράτη μέλη. Οι προσπάθειες που έλαβαν χώρα προς αυτήν την κατεύθυνση βασίστηκαν στο νομικό πλαίσιο των άρθρων 114-117 ΣΛΕΕ (πρώην 94-97 ΣυνθΕΚ) για την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών[21], καθώς οι φορολογικές διαφορές που υφίστανται στους άμεσους φόρους μεταξύ των κρατών μελών[22] επηρεάζουν τις επενδυτικές δραστηριότητες και νοθεύουν τις συνθήκες ανταγωνισμού μέσα στα όρια της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

---

[19] Χριστοδούλου Φοίβος, *Προλεγόμενα στην προβληματική των υπεράκτιων εταιριών*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιούνιος 2001

[20] Διπλωματική Εργασία Ζαχαρία Ιωάννη, *Χώρες – Εταιρικά σχήματα- Πρακτικές και Μέτρα σχετικά με τη φοροδιαφυγή,* Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Ιούνιος 2007 σελ.4

[21] Φορτσάκης Θ., *Φορολογικό Δίκαιο*, γ' εκδ., Αθήνα-Κομοτηνή, 2008, σελ 428

[22] Φορτσάκης Θ. οπ.παρ. σελ.456

1.2.2.1 Η περίπτωση της Κύπρου.

Ιδιαίτερη άνθηση αυτού του είδους της εταιρίας παρουσιάστηκε στην Κύπρο, αμέσως μετά την τουρκική εισβολή για προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, με σκοπό την οικονομική αναγέννηση. Η ανάπτυξη αυτή εξηγείται κυρίως από τον καθορισμό χαμηλού συντελεστή φόρου εισοδήματος και μάλιστα σημαντικά χαμηλότερου από αυτόν που ισχύει για τα φορολογητέα εισοδήματα των μη υπεράκτιων εταιριών: 4,25% για τις υπεράκτιες και 20% ή 25% για τις κοινές εταιρίες.[23] Με δύο βασικούς νόμους, διαμορφώνεται το νομικό καθεστώς για την εγκατάσταση και λειτουργία των υπεράκτιων εταιριών στην Κύπρο, θεσπίζοντας προνομιακή μεταχείριση και εξαιρέσεις από την καταβολή ΦΠΑ, φόρου υπεραξίας επί κερδών, προερχόμενων από διάθεση περιουσίας εκτός Κύπρου καθώς και πληρωμή εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων για τους εργαζομένους τους.[24]

Το καθεστώς offshore εταιριών στην Κύπρο έχει αλλάξει ωστόσο, εξαιτίας της προσχώρησης της νήσου στην Ένωση αλλά και ως αποτέλεσμα των συμφωνιών με τον ΟΟΣΑ. Η Κύπρος αποκλειόταν από την μαύρη λίστα των 'επιβλαβών' φορολογικών παραδείσων του ΟΟΣΑ τον Ιούνιο του 2000 με αντάλλαγμα να δεχτεί να τροποποιήσει τις φορολογικές πρακτικές της, και έτσι τον Απρίλιο του 2009 τοποθετείται στη 'λευκή λίστα' του ΟΟΣΑ με τις περιοχές που έχουν ουσιαστικά εφαρμόσει το διεθνώς συμφωνημένο πρότυπο φορολογικής διαφάνειας[25]. Προσάρμοσε λοιπόν κατά τέτοιον τρόπο το διοικητικό της σύστημα καθώς και την νομοθεσία της, ώστε να θεωρείται κατάλληλη για κάθε είδους offshore δραστηριότητα.

Η νομοθεσία του 2002[26] περί φορολογίας εισοδήματος, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2003, θέσπισε ένα ενιαίο συντελεστή φορολογίας 10% για όλες τις εταιρίες που εδρεύουν στην Κύπρο, που είναι και το χαμηλότερο ποσοστό φορολογικού συντελεστή στην Κύπρο[27], εξαλείφοντας το διαχωρισμό μεταξύ "υπεράκτιων" και "εγχώριων" εταιρειών και διατηρώντας παράλληλα την ανταγωνιστικότητα της Κύπρου, ως κέντρου διεθνών επιχειρήσεων. Ο νέος φορολογικός νόμος συμμορφώνεται πλήρως με τη δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας προς τον ΟΟΣΑ για εξάλειψη επιζήμιων φορολογικών πρακτικών, είναι

---

[23] Οικονομίδου-Αποστολίδου Ρ., Καμπέρη Μ., *Θέματα υπεράκτιων εταιριών της Κύπρου και Κοινοτικό Δίκαιο,* Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Οκτώβριος 1999

[24] Άρθρο 4 Ν.246/1990, άρ.5(3) Ν.52/1980, Πρώτος Πίνακας, Μέρος ΙΙ, εδ. 4 Ν.41/1980 αντίστοιχα.

[25] Πηγή: http://www.lowtax.net/lowtax/html/jcyoltr.html

[26] Νόμος Αρ.118(Ι)/2002

[27] Πηγή: http://www.global-money.com/item.php?id=239

εναρμονισμένος με τη νομοθετική τάξη της Ε.Ε. και ειδικά με τον Κώδικα Δεοντολογίας και τους Κανονισμούς Κρατικής Βοήθειας της Χώρας.

Μετά από την προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κύπρος μετατράπηκε σε ένα σημαντικό ευρωπαϊκό επιχειρηματικό κόμβο, υπογράφοντας με 45 χώρες του κόσμου[28] συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας συμπεριλαμβανομένων και των χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς, μέσω των σχετικών Οδηγιών της Ένωσης[29]. Αλλά και σε συνάρτηση με την πλήρη αποδοχή της φορολογικής μεταρρύθμισης που προκλήθηκε από τον ΟΟΣΑ και την ΕΕ, αναμφίβολα ενδυναμώνεται η φήμη της Κύπρου ως κέντρου διεθνών δραστηριοτήτων.

1.2.2.2 Η περίπτωση του Λουξεμβούργου.

Ο 'φορολογικός παράδεισος' του Λουξεμβούργου θεωρείται το δεύτερο μεγαλύτερο οικονομικό κέντρο στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η εξέλιξή του σε ένα οικονομικό κέντρο παγκόσμιας σημασίας οφείλεται στο γεγονός ότι έχει οριστεί ως το κέντρο διαπραγμάτευσης των Ευρωπαϊκών ομολόγων και το Ευρωπαϊκό διατραπεζικό κέντρο συναλλαγών. Αποτέλεσμα είναι η ανάπτυξη στην επικράτειά του, πολύ μεγάλου αριθμού τραπεζών και εταιριών που δραστηριοποιούνται στον χρηματοοικονομικό τομέα[30].

Οι υπεράκτιες εταιρίες αναπτύχθηκαν εκεί ιδιαίτερα στη δεκαετία του '70 ενώ, σήμερα ως τραπεζικό κέντρο διαθέτει παραρτήματα για τους περισσότερους από τους κορυφαίους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς στον κόσμο. Στο Λουξεμβούργο, η προστασία των offshore τραπεζικών λογαριασμών επιτυγχάνεται μέσω του τραπεζικού απορρήτου καθώς όλες οι πληροφορίες σε αυτούς θεωρούνται εμπιστευτικές και δεν μπορούν να δοθούν χωρίς την έγγραφη άδεια του κατόχου τους[31].

Μέχρι και τον Απρίλιο του 2009, το Λουξεμβούργο βρισκόταν στη 'γκρι λίστα' των φορολογικών παραδείσων που είχε δημοσιεύσει ο ΟΟΣΑ, καθώς είχε μεν δεσμευτεί ότι θα εφαρμόσει τα απαιτούμενα επίπεδα διαφάνειας στις τραπεζικές συναλλαγές αλλά δεν είχε ακόμη υπογράψει τις απαραίτητες διεθνείς συμφωνίες. Από τον Ιούλιο του ίδιου έτους ωστόσο, το Λουξεμβούργο έγινε το πρώτο οικονομικό κέντρο που

[28] Καναδάς, ΗΠΑ, Βρετανία, Κίνα, Ινδία και Ρωσία είναι μερικές από αυτές.
[29] Πηγή: http://www.cyprusexpat.co.uk/article/id:345/cyprus-tax--cyprus-company-formation-as-an-eu-offshore-tax-shelter
[30] Διπλωματική Εργασία Ζαχαρία Ιωάννη, οπ.παρ. σελ.19
[31] Πηγή: http://www.taxhavens.biz/european_tax_havens/tax_haven_luxembourg/

μεταπήδησε από τη 'γκρι' στη 'λευκή' λίστα του ΟΟΣΑ, δηλαδή από τις μη συνεργάσιμες, στις συνεργάσιμες χώρες, υπογράφοντας δώδεκα διμερείς φορολογικές συμφωνίες[32], με σκοπό να εκπληρώσει τα φορολογικά πρότυπα του ΟΟΣΑ, και συγκεκριμένα του άρθρου 26 του μοντέλου φορολογικής σύμβασης, που περιλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών σε φορολογικά θέματα[33].

1.2.2.3 Η περίπτωση της Ελλάδας.

Ο όρος offshore άρχισε να μπαίνει σταδιακά στη ζωή των Ελλήνων περί τις αρχές της δεκαετίας του '80, προσδιορίζοντας κάποιας μορφής εταιρίες του εξωτερικού. Μέχρι τότε αποτελούσε άγνωστη έννοια για την πλειοψηφία του ευρέος ελληνικού κοινού, ωστόσο η ραγδαία ανάπτυξη των offshore εταιριών δεν άργησε να φανεί μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90, κυρίως σε πολυτελείς περιοχές της χώρας καθώς και σε κοσμοπολίτικα νησιά.

Το φαινόμενο της χρήσης υπεράκτιων εταιριών στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκε ως πλαίσιο αποφυγής φόρων στην απόκτηση της ακίνητης περιουσίας, με υψηλή αγοραία και αντικειμενική αξία[34]. Έτσι, σε περίπτωση αγοράς ακινήτου από την εν λόγω εταιρία, δινόταν η δυνατότητα στον αγοραστή να αποκρύπτει από τις φορολογικές αρχές την τυχόν μελλοντική μεταβίβαση του ακινήτου, αφού, αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ο αποκτών (κληρονόμος, αγοραστής κλπ) θα λάμβανε αντί για ακίνητο, τις μετοχές της ιδιοκτήτριας εταιρίας. Συνεπώς η συναλλαγή αποκρυπτόταν από τις ελληνικές φορολογικές αρχές, οπότε και δεν πληρωνόταν ο αναλογούν φόρος επί της μεταβίβασης των μετοχών[35]. Παράλληλα, φυσικά πρόσωπα φορολογούμενα στην Ελλάδα, με την απόκρυψη των φορολογητέων εισοδημάτων τους, αγόραζαν ακίνητη περιουσία υψηλής αγοραίας αξίας μέσω νομικού προσώπου, παρακάμπτοντας τη νομοθεσία περί «πόθεν έσχες» που εφαρμόζεται στις αγορές ακινήτων. Αλλά και για την έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων με σκοπό τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, χρησιμοποιήθηκαν οι αλλοδαπές αυτές εταιρίες, οι οποίες

---

[32] Ηνωμένες Πολιτείες 20.05.09, Ολλανδία 28.05.09, Γαλλία 03.06.09, Δανία 04.06.09, Φινλανδία 01.07.09, Ηνωμένο Βασίλειο 02.07.09, Κατάρ 03.07.09, Αυστρία 07.07.09, Νορβηγία 07.07.09

[33] Avocats a la Cour, '*Luxembourg becomes part of the OECD white list of fully cooperating jurisdictions in the field of tax information exchange*.', News Flash Luxembourg Tax, 10 July 2009 Πηγή:http://www.opf-partners.com/wp-content/uploads/2011/09/Luxembourg_becomes_part_of_OECD_White_List.pdf

[34] Καλλιντέρη Κ., *Ο ειδικός φόρος 3% επί της ακίνητης περιουσίας που ανήκει σε εξωχώρια («offshore») εταιρία*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Νοέμβριος 2006

[35] Όπ. παραπάνω.

φαινόταν ότι παρείχαν υπηρεσίες σε ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες τις λογιστικοποιούσαν ως δαπάνες, διαφεύγοντας το φόρο εισοδήματος.

Ωστόσο, η ψήφιση του νόμου 3091/2002 ήταν καταλυτική αφού είχε ως στόχο τη *«δημιουργία αντικινήτρων και την πάταξη της φοροαποφυγής που παρατηρείται σε ακίνητα τα οποία ανήκουν σε εξωχώριες εταιρίες»*(άρθρα 15-18)[36]. Με το νόμο αυτόν, επιβλήθηκε φόρος 3% επί της ακίνητης περιουσίας που ανήκει σε εταιρίες, με εξαιρέσεις βέβαια, αφού σκοπός του νομοθέτη ήταν να πλήξει αποκλειστικά εξωχώριες εταιρίες που συστήνονται για σκοπούς φοροδιαφυγής κατά τη μεταβίβαση ακινήτων.

1.3 Η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή στο στόχαστρο της ευρωπαϊκής φορολογικής πολιτικής.

Απαραίτητη προϋπόθεση της οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης είναι η σταδιακή δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, δηλαδή μιας «κοινής αγοράς» που θα εμπεριέχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της «εγχώριας αγοράς»[37]. Στο πλαίσιο λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο τη διαμόρφωση ενός ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου, με σημείο εκκίνησης τον πλήρη κατακερματισμό των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των κρατών μελών μέσω της διαδικασίας της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης, η οποία έχει τεθεί σε εφαρμογή τις τρεις τελευταίες δεκαετίες[38].

Για τη δημιουργία αυτού του είδους αγοράς, αναγκαία προϋπόθεση είναι η σταδιακή προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών κάθε κράτους μέλους που οδηγεί στην κατάργηση των φορολογικών συνόρων και στην εναρμόνιση των φορολογικών βαρών στο χώρο της ΕΕ. Ωστόσο η ύπαρξη διαφορετικών φορολογικών συστημάτων στέκεται εμπόδιο για την επίτευξη αυτού του βασικού σκοπού της, η εναρμόνιση των

---

[36] Ο όρος «εξωχώρια εταιρία» εμφανίζεται για πρώτη φορά στον εν λόγω νόμο αντί του όρου υπεράκτια εταιρία που χρησιμοποιούνταν μέχρι τότε. Και αυτός ο όρος φαίνεται ότι αποτελεί μετάφραση του αγγλικού όρου «offshore».

[37] Η έννοια της εσωτερικής αγοράς ορίζεται στην παρ.2 του άρθρου 26 της ΣΛΕΕ σύμφωνα με την οποία *«η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις των Συνθηκών».*

[38] Ρόκας Ν., Γκόρτσος Χ., *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου: Δημόσιο και Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο,* Β' αναθ. Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ.17

οποίων είναι απολύτως απαραίτητη για τη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για όλα τα είδη των επενδύσεων (εθνικών και ενωσιακών)[39].

Ένας βασικός τομέας όπου έχει προχωρήσει η εναρμόνιση είναι και η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής κυρίως στη φορολογία εισοδήματος. Δεν πρέπει να υποεκτιμάται βεβαίως η σημασία αυτού του βήματος, δεδομένου ότι η φοροδιαφυγή δημιουργεί προβλήματα στη λειτουργία μιας κοινής αγοράς καθώς οδηγεί σε δημοσιονομικές απώλειες, σε παραβίαση της αρχής της φορολογικής ισότητας, αλλά και σε αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης της μισθωτής εργασίας, ενώ ταυτόχρονα, διαταράσσει τους όρους ανταγωνισμού, τη διακίνηση κεφαλαίου και, φυσικά, συνεπάγεται απώλεια φορολογικών εσόδων, κάτι πολύ σημαντικό για τον προϋπολογισμό τόσο της Ένωσης όσο και τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών.

Με την απόφαση 888/98/ΕΚ[40] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου ξεκίνησε η εναρμόνιση ενός πολυετούς κοινοτικού προγράμματος δράσεως (Fiscalis 1998-2002) με σκοπό τη βελτίωση της εφαρμογής των συστημάτων έμμεσης φορολογίας της εσωτερικής αγοράς. Ο στόχος του προγράμματος αυτού δεν ήταν άλλος από τη στήριξη των κρατών μελών στην παροχή υψηλού και ομοιόμορφου επιπέδου γνώσεως της κοινοτικής νομοθεσίας, την αποτελεσματική συνεργασία, των φοροτεχνικών οργάνων – υπηρεσιών των χωρών της Κοινότητας και την καθιέρωση κοινών νομικών και διοικητικών ρυθμίσεων των φορολογικών αρχών. Στη συνέχεια, με το Fiscalis 2003-2007 ως γενικός στόχος τέθηκε η βελτίωση της λειτουργίας των φορολογικών συστημάτων στην εσωτερική αγορά με την αύξηση της συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών, των διοικήσεων και των υπαλλήλων τους. Το τρέχον πρόγραμμα Fiscalis 2008-2013[41] συνεχίζει την εφαρμογή των προηγούμενων προγραμμάτων με έμφαση στην επίτευξη στόχων όπως: η ομοιόμορφη εφαρμογή των φορολογικών νόμων σε όλες τις χώρες της ΕΕ, η προστασία των εθνικών και οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, αλλά και η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς με την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής.[42]

Προκειμένου να καταπολεμήσει τη φοροδιαφυγή και σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των φορολογικών αρχών των

---

[39] Dominick Salvatore *"Relative taxation and competitiveness in the European Union: what European union can learn from the United States"*, Journal of Policy Modeling, 24, 2002

[40] Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Απόφαση 888/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, 30 Μαρτίου 1998. L 126/1

[41] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Απόφαση 1482/2007/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, 11 Δεκεμβρίου 2007, L 330/1

[42] Πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l11051_en.htm

κρατών μελών και διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών με στόχο τον ορθό υπολογισμό των φόρων εισοδήματος και περιουσίας, όπως θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ανταλλάσουν τις πληροφορίες που μπορούν να συμβάλουν στον ορθό υπολογισμό αυτών των φόρων. Παράλληλα, η αρμόδια αρχή κράτους μέλους μπορεί να ζητήσει από την αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους πληροφορίες, οι οποίες είναι απόρρητες για το κράτος μέλος αυτό, όπως και οι πληροφορίες που συλλέγονται κατ' εφαρμογή της εθνικής του νομοθεσίας.[43]

Για την περίπτωση των εξωχώριων εταιριών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εναρμόνιση των άμεσων φόρων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις στα διάφορα κράτη μέλη. Οι προσπάθειες που έλαβαν χώρα προς αυτήν την κατεύθυνση βασίστηκαν στο νομικό πλαίσιο των άρθρων 114-117 ΣΛΕΕ (πρώην 94-97 ΣυνθΕΚ) για την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, καθώς οι φορολογικές διαφορές που υφίστανται στους άμεσους φόρους μεταξύ των κρατών μελών επηρεάζουν τις επενδυτικές δραστηριότητες και νοθεύουν τις συνθήκες ανταγωνισμού μέσα στα όρια της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

Κεφάλαιο 2ο: Η διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό επίπεδο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Όπως προκύπτει συμπερασματικά και από τα παραπάνω, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής κρίθηκε απαραίτητη καθώς, η ανενόχλητη και συνεχής εξαπάτηση των φορολογικών διοικήσεων οδήγησε σταδιακά σε απώλεια εσόδων όχι μόνο για τους εθνικούς αλλά και για τον κοινοτικό προϋπολογισμό, στρεβλώνοντας έτσι τη ροή των κεφαλαίων και τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά. Για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενίσχυσε τη συνεργασία μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων των κρατών μελών και διευκόλυνε την ανταλλαγή των πληροφοριών που φαίνεται σχετική για τον ορθό προσδιορισμό των φόρων εισοδήματος και κεφαλαίου[44]. Ωστόσο, οι διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί μεταξύ των διοικήσεων για την καταπολέμηση του

[43] Αγαπητός Γ. Ι. Επιστημονικές Μελέτες 19 *Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών Αθήνα 1986

[44] Economic and Social Council, *Committee of Experts on International Cooperation in Tax Matters*, second Session, Geneva 2006, E/C.18/2006/6/Add.1

φαινομένου αυτού, δεν αποδείχθηκαν αρκετά αποτελεσματικές, γι' αυτό μέχρι και σήμερα απαιτούσαν και απαιτούν πιο ενισχυμένη συνεργασία.

2.1 Το παράγωγο δίκαιο της Ένωσης για την αμοιβαία διοικητική συνδρομή στον τομέα της φορολογίας.

Οι κίνδυνοι που διατρέχει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα από τη διεθνή φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή είχαν ήδη επισημανθεί σε ψήφισμα του Συμβουλίου το Φεβρουάριο του 1975. Δύο χρόνια μετά, ψηφίστηκε η Οδηγία 77/799[45] περί «αμοιβαίας συνδρομής των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών στον τομέα των άμεσων και έμμεσων φόρων». Αποτελεί το πρώτο νομοθετικό κείμενο που εγκαθιδρύει σύστημα πολυμερούς διοικητικής αρωγής μέσω ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας. Οι διατάξεις της Οδηγίας θεσπίζουν την ελάχιστη υποχρεωτική συνεργασία ανάμεσα στα κράτη μέλη και προβλέπουν μορφές πιο στενής συνεργασίας για όσα εξ αυτών το επιθυμούν.

Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω Οδηγία προβλέπει ότι οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ανταλλάσσουν οποιαδήποτε πληροφορία που θα τους βοηθήσει στην ορθή βεβαίωση των φόρων εισοδήματος και περιουσίας (άρθρο 1§1), ενώ θεωρούνται ως φόροι εισοδήματος και περιουσίας, όσοι επιβάλλονται επί της συνολικής περιουσίας ή συνολικού εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων και των φόρων στα κέρδη από εκποίηση κινητής ή ακίνητης περιουσίας[46].

Στην Οδηγία αυτή προβλέπονται τρεις τύποι ανταλλαγής πληροφοριών[47]:

α) ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήσεως (άρθρο 2): η αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους (αιτούσα αρχή) μπορεί να ζητήσει με αίτησή της από άλλες αρχές τις απαραίτητες πληροφορίες για τον ορθό προσδιορισμό των φόρων.

β) αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών (άρθρο 3): σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πληροφορίες θα πρέπει να ανταλλάσσονται αυτόματα και όχι κατόπιν αίτησης και με συγκεκριμένο τρόπο, αρκεί να έχουν προσυμφωνηθεί μεταξύ των κρατών μελών.

γ) αυθόρμητη ανταλλαγή πληροφοριών (άρθρο 4): προβλέπεται η παροχή πληροφοριών, χωρίς προηγούμενη αίτηση την αρμόδια αρχή του ενδιαφερόμενου

---

[45] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Οδηγία 77/799/ΕΟΚ , L 336, 27.12.1977

[46] Μπάρκη Βασιλική, *Η διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό και πολυμερές επίπεδο: η οδηγία 77/799 και το Μοντέλο σύμβασης του ΟΟΣΑ για ανταλλαγή πληροφοριών σε φορολογικά θέματα*, στο Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε. *Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2006 σελ. 312

[47] Σκλιάς Ν., *Η εναρμόνιση των φόρων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 1992 σελ. 105

κράτους μέλους, σε ένα αριθμό ειδικών περιπτώσεων, κατόπιν υποψιών ή ακόμη και έρευνας για ύπαρξη φαινομένου φοροδιαφυγής σε άλλο κράτος μέλος.

Ωστόσο, στα πλαίσια της Οδηγίας 77/799, προβλέφθηκαν, εκτός των άλλων, και διατάξεις προκειμένου οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται να είναι απόρρητες και να μη διαρρεύσουν σε πρόσωπα μη εξουσιοδοτημένα.[48] Με τα άρθρα, λοιπόν, 7 και 8 η Επιτροπή θέλησε να δώσει την ευκαιρία στα κράτη μέλη να προστατεύσουν και τα δικαιώματα των πολιτών τους, τονίζοντας την εμπιστευτικότητα που πρέπει να τηρείται κατά την ανταλλαγή των πληροφοριών, η καταστρατήγηση της οποίας αποτελεί παραβίαση κοινοτικής νομοθεσίας και επιφέρει μέχρι και πιθανή επιβολή κυρώσεων. Παράλληλα, αν το επίπεδο εμπιστευτικότητας κριθεί μη ικανοποιητικό από την αρχή ενός κράτους μέλους προς την αρχή ενός άλλου, τότε δύναται να μην απαντήσει σε αίτημά του, αναφέροντας και τους λόγους άρνησης παροχής πληροφοριών.

Εδώ βέβαια πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 8- περί ορίων ανταλλαγής πληροφοριών- δεν εφαρμόζονται στην ανταλλαγή πληροφοριών που προβλέπει η Οδηγία 2003/48, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, για την φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδήματος από αποταμιεύσεις, καθώς μερικά κράτη της ΕΕ και του ΕΟΧ διέπονται από αυστηρή εσωτερική νομοθεσία περί τραπεζικού απορρήτου που παρεμποδίζει την ελεύθερη ροή πληροφοριών για την ορθή φορολογία του εισοδήματος από τόκους.

Βέβαια, στη συνέχεια, το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 77/799 επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς εκτός από την άμεση φορολογία. Συγκεκριμένα, με την Οδηγία 79/1070/ΕΟΚ[49] στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), με την Οδηγία 92/12/ΕΟΚ[50] στους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης (ΕΦΚ) και με την Οδηγία 2003/93/ΕΚ[51] στους φόρους επί των ασφαλίστρων. Η ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας κατέστη αναγκαία, ιδίως μετά την κατάργηση των φορολογικών συνόρων μεταξύ των κρατών μελών από την 1/1/1993 και για το λόγο αυτό ψηφίστηκε ο κανονισμός 218/92[52] προς συμπλήρωση της βασικής Οδηγίας, με τη δημιουργία συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα του ΦΠΑ μέσω

---

[48] Μπάρκη Β., οπ. παρ. σελ.318
[49] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Οδηγία 79/1070/ΕΟΚ, L 331, 27.12.1979
[50] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Οδηγία 92/12/ΕΟΚ, L 76, 23.03.1992
[51] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Οδηγία 2003/93/ΕΚ, L 264, 15.10.2003
[52] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Κανονισμός 218/92/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 27.01.1992, L 24

ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων (σύστημα VIES)[53]. Αργότερα αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 1798/2003[54] και η ανταλλαγή πληροφοριών σε θέματα ΦΠΑ πραγματοποιείται μεταξύ των κρατών μελών με το ηλεκτρονικό σύστημα CCN/CSI[55]. Το εν λόγω δίκτυο αποτελεί την κοινή πλατφόρμα που στηρίζεται στο Κοινό Δίκτυο Επικοινωνίας και στη Διεπαφή Κοινού Συστήματος, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι διαβιβάσεις με ηλεκτρονικά μέσα μεταξύ των αρμοδίων αρχών.

Πρόκειται ουσιαστικά για παροχή πληροφοριών και για διοικητικές έρευνες που υποβάλλει η αρμόδια αρχή χώρας της ΕΕ (αιτούσα αρχή) στην αρμόδια αρχή χώρας της ΕΕ (αρχή στην οποία υποβάλλεται η αίτηση) για να αποκτήσει όλες τις πληροφορίες που θα τους επιτρέψουν την ορθή εφαρμογή του ΦΠΑ.[56] Η αρχή στην οποία υποβάλλεται η αίτηση υποχρεούται να ανακοινώνει τις πληροφορίες που της ζητήθηκαν. Για το σκοπό αυτό, μπορεί να προβεί σε διοικητικές έρευνες και να ενεργήσει για λογαριασμό της αιτούσας αρχής όπως θα ενεργούσε και για ίδιο λογαριασμό.

Η Οδηγία 77/799/ΕΚ επικαιροποιείται με μεταγενέστερή της, την Οδηγία 2004/56/ΕΚ και αποβλέπει στην επιτάχυνση της ροής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών. Η οδηγία αυτή αφορά την άμεση φορολογία (φόρος εισοδήματος, φόρος εταιριών και φόρος απόδοσης κεφαλαίου) και επιτρέπει στα κράτη μέλη να συντονίζουν τις έρευνες τους στον τομέα της διασυνοριακής φοροδιαφυγής και να αναλαμβάνουν περισσότερες διαδικασίες τα μεν για λογαριασμό των δε. Επιπλέον, προβλέπονται και ορισμένα όρια ως προς την ανταλλαγή των πληροφοριών,[57] καθώς η Οδηγία δεν επιβάλει στο κράτος μέλος, από το οποίο ζητείται η πληροφορία, την υποχρέωση να διεξάγει έρευνες ή να κοινοποιήσει πληροφορίες, εφόσον η διεξαγωγή των ερευνών ή η συλλογή των πληροφοριών αντιβαίνει στη νομοθεσία ή στις διοικητικές πρακτικές της αρμόδιας αρχής του εν λόγω κράτους.

Ωστόσο, η ως άνω Οδηγία έχει καταργηθεί από την Οδηγία 2011/16/ΕΕ[58], η οποία έχει τεθεί σε ισχύ από την 11-3-2011 αλλά αναμένεται να μεταφερθεί στο εσωτερικό

---

[53] Σύστημα VIES: VAT Information Exchange System (σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών ΦΠΑ)
[54] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Κανονισμός 1798/2003/ΕΟΚ του Συμβουλίου L 264 15.10.2003
[55] Χατζάκης Γ., *Ανάλυση Σημαντικών Θεμάτων Πληρωμής και Επιστροφής Φόρων*, εκδ. Πρόσβασις Αθήνα 2008, σελ.288
[56] Πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31003_el.htm
[57] Πηγή: http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/A-FORTO-EPIS.pdf
[58] ΕΕΕΕ L 64, 11-3-2011

των κρατών μελών μέχρι την 1-1-2013. Η Οδηγία αυτή θέτει νέους κανόνες και διαδικασίες για τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της φορολογίας. Καταρχήν, στα πλαίσια αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε έναν κατάλογο αρμόδιων εθνικών αρχών στα κράτη μέλη, οι οποίες θα αναλάβουν την ανταλλαγή των αντίστοιχων πληροφοριών. Η εκάστοτε αρμόδια αρχή πρέπει να ορίσει ένα κεντρικό γραφείο διασύνδεσης το οποίο θα χειρίζεται τις επαφές με τις άλλες χώρες της ΕΕ, και θα απαρτίζεται από αντίστοιχα τμήματα και υπαλλήλους.

Επιπλέον, αναφέρονται στην Οδηγία κι άλλοι τρόποι διοικητικής συνεργασίας όπως η συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερόμενων αρχών, οι ταυτόχρονοι έλεγχοι προσώπων, η διοικητική ειδοποίηση (administrative notification) και η ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών και της σχετικής εμπειρίας για την περαιτέρω βελτίωση της συνεργασίας. Με βάση τα παραπάνω, παρέχεται η δυνατότητα διοικητικής συνεργασίας για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στον τομέα των άμεσων φόρων, όταν αυτή δεν παρέχεται από αντίστοιχες διατάξεις διμερών συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας ή όταν δεν έχουν συναφθεί καθόλου τέτοιες συμβάσεις.

2.2 Η εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών για την ενιαία φορολόγηση των εισοδημάτων από τόκους καταθέσεων.

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις του προηγούμενου κεφαλαίου, η πλήρης κατάργηση των εμποδίων στην ελεύθερη αγορά, σε συνδυασμό και με την απελευθέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, έκανε επιτακτική την ανάγκη ρύθμισης του φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών, ο οποίος τις περισσότερες φορές κρίθηκε ζημιογόνος. Αν και η φορολογική εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών και γενικότερα η «πολιτική ενοποίηση» αποτελεί πρόβλημα, ειδικά με την αύξηση του αριθμού των κρατών μελών της ΕΕ[59], η εναρμόνιση ωστόσο σε κοινοτικό επίπεδο των εθνικών νομοθεσιών της φορολογίας εισοδημάτων με τη μορφή τόκων καταθέσεων σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος διαμονής του καταθέτη, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια πραγματικά ενιαία αγορά κεφαλαίων σε επίπεδο Κοινότητας.

Η έντονη όμως αντίδραση χωρών-«φορολογικών παραδείσων», όπως το Λουξεμβούργο και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες ως γνωστόν παρέχουν

[59] Κυπραίος Μ., *Το πρόβλημα της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών της ΕΕ*, Νομολογία Φορολογικού Δικαίου, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Φεβρουάριος 2000.

φορολογικό «άσυλο» σε τραπεζικές αποταμιεύσεις κατοίκων άλλων κρατών μελών, να συναινέσουν σε μια κοινά αποδεκτή ρύθμιση για ενιαία φορολόγηση των τόκων από τραπεζικές καταθέσεις, εμπόδισε τη λήψη απόφασης του Συμβουλίου ECOFIN με ομοφωνία.[60]

Μέχρι και πριν την υπαγωγή τους στο καθεστώς της Ο.Ν.Ε. των κρατών μελών της ευρωζώνης, στόχος της Επιτροπής ήταν όχι η εναρμόνιση της φορολόγησης των τόκων τραπεζικών καταθέσεων αλλά ο συντονισμός των επιμέρους νομοθεσιών[61]. Ωστόσο, μετά τη δημιουργία της ευρωζώνης, κρίθηκε απαραίτητη η διασφάλιση της μέγιστης εναρμόνισης στο τομέα της φορολογίας των προϊόντων τραπεζικής αποταμίευσης προς αποκατάσταση της ισορροπίας στο μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης των συντελεστών παραγωγής.[62]

Ο βασικότερος λόγος[63] της εν λόγω εναρμόνισης είναι η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, κάτι που θα επιτευχθεί με την φορολόγηση των αλλοδαπής προέλευσης εισοδημάτων των κατοίκων ενός κράτους μέλους με την συμπερίληψή τους στις ετήσιες δηλώσεις φορολογίας τους στο κράτος διαμονής τους, ούτως ώστε να εξαλειφθεί ο διαφορετικός τρόπος φορολόγησης των προϊόντων αποταμίευσης από τα κράτη μέλη.

Η πληροφόρηση των δημοσιονομικών αρχών των κρατών μελών για τα κεφάλαια που τοποθετούν οι κάτοικοί τους σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα άλλων κρατών μελών παρεμποδίζεται από την τήρηση του τραπεζικού απορρήτου από αρκετά κράτη μέλη. Η μετακίνηση και η τοποθέτηση των κεφαλαίων των επενδυτών σε αλλοδαπό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα από τον τόπο κατοικίας τους, ναι μεν παρέχει κίνητρο ανταγωνιστικότερης και αποδοτικότερης επένδυσης[64] αλλά το κράτος κατοικίας στερείται από πολύτιμα δημοσιονομικά έσοδα που συνεισφέρουν στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος.

Ωστόσο, πρόβλημα παραμένει η καθυστέρηση της εναρμόνισης της φορολογικής νομοθεσίας στα προϊόντα αποταμίευσης εξαιτίας της δυσκολίας αφενός στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στον τομέα της άμεσης φορολογίας, καθώς κράτη

---

[60] Σύμφωνα με το άρθρο 94 ΣυνθΕΚ, που αποτελεί και τη νομική βάση για την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της άμεσης φορολογίας.

[61] Merland G., *La coordination de la fiscalite de l'epargne, un exemple de la difficulte de la construction europeenne*, RTDeur 2003, pp. 637

[62] Μπάρμπας Ν., *Άμεσοι φόροι και κοινοτικό δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2005, σελ.325

[63] Στέφου Μαρίνα, *Η Οδηγία 2003/48/ΕΚ περί εναρμόνισης της φορολόγησης της τραπεζικής αποταμίευσης,* στο Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε. *Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2006 σελ. 244

[64] Μπάρμπα Ν., *Στοιχεία δημοσιονομικού δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2002 σελ.195

ανταγωνιστικά στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, όπως το Λουξεμβούργο, η Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο, κράτη «φορολογικές οάσεις»[65], με οικονομική στιβαρότητα, δεν ήθελαν να αλλάξει η υφιστάμενη κατάσταση, και αφετέρου στην αντιμετώπιση του φορολογικού ανταγωνισμού με ορισμένα τρίτα κράτη, με ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς και αυστηρή εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, τα οποία δε συνεργάζονται με τις αρχές άλλων κρατών για την πάταξη της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Συνεπώς, τα κράτη αυτά, που αποτελούν πόλο έλξης των αλλοδαπών κεφαλαίων, δεν είναι πρόθυμα να καταργήσουν τα εν λόγω φορολογικά κίνητρα χάριν μιας φορολογικής εναρμόνισης σε κοινοτικό επίπεδο.

2.2.1 Η φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις *(Οδηγία 2003/48/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2004/66/ΕΚ και 2006/98/ΕΚ)*

Σημαντική εξέλιξη ως προς την εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας από τραπεζικές καταθέσεις αποτελεί η Οδηγία 2003/48/ΕΚ[66] με την οποία εξασφαλίζεται η πραγματική φορολόγηση των εισοδημάτων-υπό μορφή τόκων-από αποταμιεύσεις στο κράτος μέλος της κατοικίας του φορολογούμενου[67] σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία, έχοντας στόχο την αντιμετώπιση του ζημιογόνου φορολογικού ανταγωνισμού ανάμεσα στα κράτη μέλη. Τα φαινόμενα αποφυγής φορολογίας στους τόκους καταθέσεων από άλλα κράτη μέλη ευνοήθηκαν από την έλλειψη εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα αυτό, πράγμα που αποτελεί τη βασικότερη αιτιολογική βάση της εν λόγω Οδηγίας.[68]

Η Επιτροπή είχε ήδη επιδιώξει από το 1989 το συντονισμό των εθνικών φορολογικών καθεστώτων στον τομέα αυτό, ώστε να ενισχυθεί και η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων, στόχος που προσέκρουσε σε αντιδράσεις για τους λόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω. Αργότερα, το Μάιο του 1998, υποβλήθηκε ξανά πρόταση Οδηγίας που προέβλεπε ένα σύστημα επιβολής ενός ελάχιστου φόρου παρακρατούμενου στην πηγή, η οποία όμως κρίθηκε εξίσου ανεπαρκής για το σκοπό τον οποίο είχε προταθεί, για να καταλήξει το 2003 να αντικατασταθεί από την Οδηγία 2003/48/ΕΚ.

---

[65] P. Lavigne, *Les paradis fiscaux au sein de la Communaute Europeenne*, RFFP 41/1993, pp.191
[66] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης, Οδηγία 2003/48/ΕΚ, L 157, 26.6.2003
[67] Μπάρμπας Ν.(2005), σελ. 333
[68] Μπαλτά Ε. *Η άμεση φορολογία των επιχειρήσεων και των ιδιωτών στην ΕΕ*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τευχ.1448, τόμος 64, Αύγουστος 2010

Το συγκριτικά διευρυμένο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας αυτής αναφέρεται σε φυσικά πρόσωπα, στα οποία παρατηρείται κατά κανόνα το πρόβλημα φοροδιαφυγής από τόκους καταθέσεων, κάτοικοι των κρατών μελών της Ένωσης, χωρίς φυσικά να αποκλείονται κίνδυνοι καταστρατήγησης των διατάξεων της. Όσον αφορά ωστόσο, τα προϊόντα αποταμίευσης, το άρθρο 6 της Οδηγίας προβλέπει ευρύ πεδίο εφαρμογής με απαιτήσεις πάσης φύσεως, από εισοδήματα από τίτλους δημοσίου και ομολογιακά δάνεια μέχρι δεδουλευμένους ή κεφαλαιοποιημένους τόκους των ΟΣΕΚΑ.[69]

Το καθεστώς της Οδηγίας εγκαθιδρύει ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ του κράτους μέλους, όπου βρίσκεται εγκατεστημένος ο φορέας πληρωμής, και της αρμόδιας αρχής του κράτους εγκατάστασης. Ο εν λόγω φορέας οφείλει να υποβάλλει στην αρμόδια αρχή του κράτους εγκατάστασής του ορισμένες πληροφορίες. Κατόπιν, ακολουθεί η διαδικασία της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, σύμφωνα με την οποία η αρμόδια φορολογική αρχή του κράτους μέλους του φορέα πληρωμής κοινοποιεί τις παραπάνω πληροφορίες στην αντίστοιχη αρχή του κράτους μέλους της κατοικίας του πραγματικού δικαιούχου. Εύλογο είναι ότι με τη ρύθμιση αυτή της Οδηγίας, ουσιαστικά αίρεται το τραπεζικό απόρρητο, το οποίο σε ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζεται ιδιαίτερα αυστηρά. Η διαδικασία της ανταλλαγής αυτής, η οποία περιγράφεται στο άρθρο 9 της Οδηγίας, γίνεται μια φορά το χρόνο ενώ αφορά το σύνολο των τόκων που καταβλήθηκαν εντός του φορολογικού έτους του κράτους μέλους εγκατάστασης του φορέα.[70]

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η παράγραφος 3 του άρθρου 9 περί αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών της Οδηγίας 2003/48/ΕΚ αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 8[71] της Οδηγίας 77/799/ΕΟΚ που αφορά στα όρια διοικητικής συνεργασίας στην ανταλλαγή πληροφοριών, κάτι που στην ουσία σημαίνει ότι με τη

---

[69] ΟΣΕΚΑ: Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων Κινητών Αξιών.

[70] Στέφου Μ. οπ. παρ. σελ. 249

[71] Ειδικότερα, το άρθρο 8 της Οδηγίας 77/799, το οποίο δεν εφαρμόζεται βάσει του άρθρου 9§3 της Οδηγίας 2003/48:

1. Η παρούσα Οδηγία(77/799) δεν επιβάλλει την υποχρέωση της διεξαγωγής ερευνών ή την υποχρέωση διαβιβάσεως των πληροφοριών, όταν η νομοθεσία ή η διοικητική πρακτική του κράτους μέλους, το οποίο θα έπρεπε να παράσχει τις πληροφορίες, δεν παρέχουν στην αρμόδια αυτή αρχή τη δυνατότητα ούτε να ενεργεί τις έρευνες αυτές, ούτε να συλλέγει ή να χρησιμοποιεί τις πληροφορίες αυτές, για τις ίδιες ανάγκες του εν λόγω κράτους.
2. Η άρνηση διαβιβάσεως πληροφοριών είναι δυνατή σε περίπτωση που θα οδηγούσε στην κοινολόγηση ενός εμπορικού, βιομηχανικού ή επαγγελματικού απορρήτου ή μιας εμπορικής μεθόδου ή μιας πληροφορίας, της οποίας η κοινολόγηση θα ήταν αντίθετη προς τη δημόσια τάξη.
3. Η αρμόδια αρχή ενός Κράτους μέλους δύναται να αρνηθεί τη διαβίβαση πληροφοριών, όταν το ενδιαφερόμενο Κράτος δεν είναι σε θέση, για πραγματικούς ή νομικούς λόγους, να παράσχει παρόμοιες πληροφορίες.

νέα ρύθμιση αίρεται το τραπεζικό απόρρητο προκειμένου να ενισχυθεί η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, με δυνατότητα κάθε κράτους μέλους να φορολογεί τα εισοδήματα αυτά από τράπεζες εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη, αλλά και σε τρίτα κράτη.

Ωστόσο, αμφίβολης αποτελεσματικότητας κρίθηκε η ρύθμιση των άρθρων 10 και 17 της Οδηγίας ως προς την αποδοχή εκ μέρους τρίτων κρατών, που αποτελούν «φορολογικούς παραδείσους», να καταργήσουν κίνητρα για την προσέλκυση των ξένων κεφαλαίων[72], εφαρμόζοντας μέτρα ισοδύναμα με τα προβλεπόμενα, κατόπιν εφαρμογής συμφωνιών που θα συνάψουν με την Κοινότητα. Άλλωστε από την Οδηγία αυτή, προβλέφθηκε μεταβατική περίοδος για το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Ελβετία, κατά την οποία θα συντελείται παρακράτηση του φόρου των τόκων αποταμιεύσεων αντί για την ανταλλαγή πληροφοριών που ορίζεται κανονικά (άρθρο 10 και 11). Το καθεστώς αυτό θα ισχύσει μέχρι η Ελβετία, η Ανδόρα, το Λιχτενστάιν, το Μονακό, ο Άγιος Μαρίνος και οι Ηνωμένες Πολιτείες θα καθιερώσουν σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για τις πληρωμές τόκων που υπάγονται στην Οδηγία (άρθρο 10).

Αν και η ολοκλήρωση για την εναρμόνιση της φορολογίας ετέθη για το 2009 από την Επιτροπή, θα αργήσει να φανεί κατά πόσο τα κράτη αυτά είναι διατεθειμένα να συμβάλλουν στην κοινή αυτή προσπάθεια, καθώς για την Ελβετία, το τραπεζικό απόρρητο είναι αδιαπραγμάτευτο, όπως η ίδια δηλώνει, ωστόσο χώρες όπως η Βρετανία και η Ολλανδία δήλωσαν πως θα υπαχθούν στους κοινοτικούς κανόνες είτε για την ανταλλαγή πληροφοριών είτε για τη φορολόγηση των καταθέσεων.

Συνοψίζοντας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι με την Οδηγία αυτή καταργείται το τραπεζικό απόρρητο και συμφωνείται ότι οι τόκοι αποταμιεύσεων θα μπορούν να φορολογηθούν στο κράτος μέλος που έχουν την κατοικία τους οι δικαιούχοι αυτών. Ειδικότερα, οι τράπεζες και οποιοδήποτε άλλο τραπεζικό ίδρυμα, θα γνωστοποιεί στις δημοσιονομικές υπηρεσίες των άλλων κρατών μελών της ΕΕ, τα ονόματα και τις διευθύνσεις των μη μόνιμων κατοίκων που έχουν καταθέσεις σε αυτόν. Με βάση τις πληροφορίες αυτές, η χώρα της μόνιμης εγκατάστασης των δικαιούχων των τόκων θα επιβάλλει το φόρο που προβλέπει η εθνική της φορολογική νομοθεσία[73].

---

[72] Merland G., *La coordination de la fiscalite de l'epargne, un exemple de la difficulte de la construction europeenne*, RTDeur 2003, pp.654-655

[73] Διπλωματική Εργασία Τσαντάκη Γ., *Φορολογία Χρηματοοικονομικών Προϊόντων*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης, 2007

2.2.2 Το κοινό σύστημα φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών διαφορετικών κρατών μελών. *(Οδηγία 2003/49/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2004/66/ΕΚ, 2004/76/ΕΚ, 2006/98/ΕΚ)*

Όπως διαπιστώθηκε και παραπάνω, βασική προϋπόθεση για τη δημιουργία μιας ενιαίας και ανταγωνιστικής αγοράς εντός των πλαισίων της ΕΕ αποτέλεσε και αποτελεί η ορθή λειτουργία των διασυνοριακών συναλλαγών, κάτι που τα κοινοτικά όργανα επιδιώκουν να ρυθμίσουν, διαμορφώνοντας το κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο, μέσω μιας σειράς οδηγιών. Προτεραιότητα τους τέθηκε η ρύθμιση του φορολογικού καθεστώτος που διέπει τις συναλλαγές ανάμεσα στις εταιρίες διαφορετικών κρατών με τρόπο εξίσου ευνοϊκό με αυτόν που διέπει τις συναλλαγές μεταξύ εταιριών του ίδιου κράτους.

Οι προσπάθειες για την καθιέρωση ενός κοινού συστήματος φορολόγησης των διανεμόμενων κερδών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, σε διακρατικό επίπεδο, είχε ξεκινήσει ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και ολοκληρώθηκε το 2003 με την έγκριση της πρότασης Οδηγίας 2003/49/ΕΚ από το Συμβούλιο.[74]

Η Οδηγία 2003/49/ΕΚ[75] εντάσσεται στην ίδια φορολογική δέσμη μέτρων με την Οδηγία 2003/48/ΕΚ και ο σκοπός που επιδιώκει είναι να φορολογούνται μόνο μια φορά και σε ένα μόνο κράτος μέλος οι διασυνοριακές πληρωμές υπό μορφή τόκων και δικαιωμάτων συνδεδεμένων επιχειρήσεων διαφορετικών κρατών μελών[76], χωρίς, συνεπώς, να επιβαρύνονται φορολογικά περισσότερο οι καταβολές τόκων μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων διαφορετικών κρατών μελών σε σχέση με τις αντίστοιχες, που πραγματοποιούνται μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιριών του ίδιου κράτους μέλους. Η διαφοροποίηση αυτή δεν ταιριάζει σε μία ενιαία αγορά που θέλει να λειτουργεί όπως η εγχώρια αγορά και οδηγεί σε διπλή φορολογία.

Το ζήτημα αυτό δεν είχε αντιμετωπισθεί μέχρι τότε με επιτυχία μέσω των εθνικών νομοθετικών συστημάτων και των διμερών ή πολυμερών συμφωνιών, ο συνδυασμός των οποίων οδηγούσε συχνά σε επαχθείς οικονομικές επιβαρύνσεις και ενέπλεκε γραφειοκρατικές διοικητικές διαδικασίες. Περαιτέρω, με την Οδηγία αυτή ενθαρρύνθηκαν και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών να προβούν σε κατάλληλες ρυθμίσεις που θα εμπόδιζαν κάθε σχετική απάτη ή κατάχρηση. Με βάση τα

---

[74] Ασημακοπούλου Ε., *Η κοινοτική νομοθεσία περί φορολογίας εταιριών*, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, 2005, σελ.946

[75] Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης, Οδηγία 2003/49/ΕΚ, L 157, 26.6.2003

[76] Μπαλτά Β., οπ. παραπάνω

παραπάνω, αποδεικνύεται πως η Οδηγία εντάσσεται στις ενέργειες της Κοινότητας για την καταπολέμηση του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού[77].

Σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας, ορίζονται οι βασικές έννοιες του «τόκου», των «δικαιωμάτων» και της «συνδεδεμένης εταιρίας». Πιο συγκεκριμένα, ως τόκος[78] χαρακτηρίζεται το εισόδημα από αξιώσεις από χρέη οποιασδήποτε φύσεως, ανεξάρτητα εάν οι αξιώσεις αυτές εξασφαλίζονται ή όχι με εμπράγματη ασφάλεια και ανεξάρτητα εάν παρέχουν ή όχι δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη. Στον όρο αυτό περιλαμβάνεται και το εισόδημα από κρατικά χρεόγραφα, από ομολογίες ή από τίτλους. Τα πρόστιμα για καθυστερημένη πληρωμή δεν θεωρούνται τόκοι. Ως δικαιώματα (royalties) νοούνται οι κάθε μορφής πληρωμές που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα της χρήσης ή του δικαιώματος χρήσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογοτεχνικού, καλλιτεχνικού ή επιστημονικού έργου, συμπεριλαμβανομένων κινηματογραφικών ταινιών, λογισμικού, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, εμπορικών σημάτων, απόρρητων χημικών τύπων κλ.π.

Για να διευκρινιστεί ωστόσο ποια εταιρία θεωρείται συνδεδεμένη με μια άλλη, οι διατάξεις της Οδηγίας προβλέπουν ότι συνδεδεμένη εταιρία θεωρείται εκείνη που συμμετέχει σε ποσοστό τουλάχιστον 25% στο μετοχικό κεφάλαιο εταιρίας άλλου κράτους μέλους και αντίστροφα, αλλά και όταν μια τρίτη εταιρία συμμετέχει με το ίδιο ποσοστό στο μετοχικό κεφάλαιο δύο εταιριών κρατών μελών.

Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2003/49/ΕΚ περιλαμβάνει κατ' αρχήν κάθε πληρωμή σχετική με την καταβολή τόκων και δικαιωμάτων μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών. Προβλέπονται βέβαια ορισμένες εξαιρέσεις που παρέχουν το δικαίωμα στο κράτος παρακράτησης στην πηγή να υπαγάγει την καταβολή τόκων και δικαιωμάτων σε φορολογία.[79] Τέτοιες εξαιρέσεις αποτελούν τις πληρωμές που θεωρούνται διανομή κερδών ή επιστροφή κεφαλαίων σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους πηγής, που παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη, που παρέχουν στον πιστωτή το δικαίωμα να ανταλλάξει το δικαίωμα είσπραξης των τόκων που διαθέτει με δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη και που δεν περιλαμβάνουν πρόβλεψη για την εξόφληση του βασικού ποσού ή στις οποίες η

---

[77] Φορτσάκης Θ. οπ. παρ. σελ 476

[78] Κοντός – Μάναλης Λ., *Η Φορολογία των Επιχειρήσεων*, Τόμος Α', εκδ. Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2007, σελ.773

[79] Τσουρουφλής Α., *Η φορολογική αντιμετώπιση της υποκεφαλαιοποίησης,* Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, 2004, σελ.847

εξόφληση προβλέπεται μετά την πάροδο πλέον των 50 ετών από την ημερομηνία γένεσης της απαίτησης.[80]

Οι βασικές διατάξεις της οδηγίας διαμορφώνουν ένα πιο ευνοϊκό κανονιστικό καθεστώς σχετικά με τις πληρωμές τόκων ή δικαιωμάτων μεταξύ δύο συνδεδεμένων εταιριών. Όπως ορίζει το άρθρο 1§1 αυτής, οι πληρωμές τόκων ή δικαιωμάτων που ανακύπτουν σε ένα κράτος μέλος απαλλάσσονται από τους φόρους που ενδεχομένως επιβάλλει σε αυτές το εν λόγω κράτος, είτε παρακρατούνται είτε εισπράττονται κατόπιν βεβαίωσης, εφόσον ο δικαιούχος των τόκων ή των δικαιωμάτων είναι επιχείρηση άλλου κράτους μέλους ή μόνιμη εγκατάσταση εταιρίας κράτους μέλους, η οποία βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος. Εν ολίγοις, φόρος επιβάλλεται μόνο στο κράτος μέλος του δικαιούχου της εταιρίας.

Για να εφαρμοστούν οι διατάξεις της Οδηγίας, τόσο η εκπλήρωση ορισμένων απαραίτητων προϋποθέσεων όσο και η τήρηση ορισμένων όρων κρίθηκαν απαραίτητες, έτσι ώστε να διαμορφωθεί ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο για το ζήτημα που πραγματεύεται η οδηγία. Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι αν και οι διατάξεις αυτές δεν ρυθμίζουν το σύνολο των πτυχών του συγκεκριμένου ζητήματος, παρέχουν εντούτοις το απαραίτητο κανονιστικό πλαίσιο προκειμένου να διασφαλιστεί η δίκαιη φορολόγηση των τόκων και των δικαιωμάτων που προκύπτουν από τη δραστηριοποίηση συνδεδεμένων εταιριών.[81]

2.2.3 Το κοινό φορολογικό καθεστώς για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρίες διαφορετικών κρατών μελών *(Οδηγία 90/435/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2003/123/ΕΟΚ και 2006/98/ΕΟΚ, οι οποίες καταργήθηκαν με την Οδηγία 2011/96/ΕΕ)*

Πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας 90/435/ΕΟΚ[82], οι ισχύουσες φορολογικές διατάξεις που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών σε διαφορετικά κράτη μέλη διέφεραν αισθητά από ένα κράτος μέλος σε άλλο και ήταν, γενικά, λιγότερο ευνοϊκές από τις εφαρμοζόμενες στις σχέσεις μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών ευρισκομένων στο ίδιο κράτος μέλος. Συνεπεία του γεγονότος αυτού, η συνεργασία μεταξύ εταιρειών που βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη μέλη

[80] Αναγνώστου Α. *Το κοινό σύστημα φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιριών διαφορετικών κρατών μελών κατά την Οδηγία 2003/49/ΕΚ*, οπ. παρ. στο Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε. *Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2006 σελ. 306

[81] Οπ. παραπάνω σελ. 309

[82] Οδηγία 90/435/ΕΟΚ, ΕΕ L 225, 20.08.1990

τίθετο σε μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τη συνεργασία εταιρειών ευρισκομένων στο ίδιο κράτος μέλος. Ήταν αναγκαίο να εξαλειφθεί αυτό το μειονέκτημα με τη θέσπιση ενός κοινού καθεστώτος και να διευκολυνθούν έτσι οι συνενώσεις εταιρειών σε κλίμακα Ένωσης. Με λίγα λόγια, απώτερος σκοπός της Οδηγίας αυτής είναι η εξάλειψη κάθε στρέβλωσης ή περιορισμού που προκύπτει από τα διαφορετικά φορολογικά συστήματα που επικρατούν σε κάθε χώρα, προκειμένου να εξασφαλισθεί το επιθυμητό επίπεδο υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, να λειτουργήσει καλύτερα η ευρωπαϊκή κοινή αγορά. Ειδικότερα, επιδιώκεται η αποφυγή της διπλής φορολογίας κατά τη διανομή κερδών από θυγατρικές εταιρίες ενός κράτους μέλους στις μητρικές εταιρίες που βρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος.

Ως προς το υποκειμενικό πεδίο της Οδηγίας, έχουν περιληφθεί στο παράρτημά της όλοι οι νομικοί τύποι εταιριών οι οποίοι εμπίπτουν στις διατάξεις της. Περαιτέρω, διευκρινίζεται το είδος σύνδεσης που προϋποτίθεται να υπάρχει μεταξύ δύο εταιριών για να θεωρηθούν «συνδεδεμένες», σύμφωνα με την έννοια της Οδηγίας. Ειδικότερα, ορίσθηκε ένα ποσοστό της τάξης του 10%, το οποίο αφορά στη συμμετοχή της μητρικής εταιρίας ενός κράτους μέλους στο κεφάλαιο της θυγατρικής εταιρίας ενός άλλου κράτος μέλους (άρθρο 3 παρ.1 περ. ι). Η συμμετοχή στο κεφάλαιο μπορεί να αντικατασταθεί, με διμερή συμφωνία, από την κατοχή δικαιωμάτων ψήφου (άρθρο 3 παρ.2 περ. α).

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Οδηγίας, όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω, καθιερώνονται καταρχήν δύο δυνατότητες ως προς τη φορολόγηση των μερισμάτων που λαμβάνει από τη θυγατρική της, η μητρική εταιρία ή η μόνιμη εγκατάστασή της, υπό την ιδιότητά της ως εταίρου της θυγατρικής εταιρίας της. Στην πρώτη περίπτωση, το κράτος μέλος όπου εδρεύει η μητρική μπορεί να μη φορολογήσει τα διανεμηθέντα κέρδη (μέθοδος εξαίρεσης). Εναλλακτικά, μπορεί να επιλέξει να τα φορολογήσει, αλλά να αφαιρέσει το φόρο, κατά το ποσό που αντιστοιχεί στο τμήμα του φόρου της θυγατρικής εταιρίας που αναλογεί στα κέρδη αυτά, και ενδεχομένως, το ποσό του φόρου που παρακρατείται στην πηγή από το κράτος μέλος, στο οποίο είναι εγκατεστημένη η θυγατρική εταιρία, μέχρι του ποσού του αντιστοιχούντος εθνικού φόρου (μέθοδος πίστωσης του φόρου) (άρθρο 4 παρ.1). Από την άλλη πλευρά, στα κέρδη τα οποία διανέμει η θυγατρική εταιρία προς τη μητρική της, δεν επιβάλλεται παρακράτηση φόρου στην πηγή, στο κράτος μέλος της θυγατρικής (άρθρο 5), ενώ και το κράτος της μητρικής εταιρίας δεν έχει την εξουσία να παρακρατεί στην πηγή φόρο επί των κερδών που η μητρική δέχεται από τη θυγατρική (άρθρο 6).

Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στο κράτος μέλος της μητρικής εταιρίας να θεωρήσει μια θυγατρική ως φορολογικά διαφανή, η οποία δε φορολογείται στο όνομά της. Την εταιρία αυτή μπορεί να τη φορολογήσει επί του μεριδίου της στα κέρδη της θυγατρικής της, όταν και εφόσον προκύπτουν αυτά τα κέρδη (άρθρο 4 παρ.2). Σ' αυτήν την περίπτωση, το κράτος της μητρικής εταιρίας είτε απαλλάσσει τα κέρδη αυτά είτε εξουσιοδοτεί τη μητρική εταιρία να αφαιρέσει από το ποσό του φόρου της το τμήμα του φόρου που καταβλήθηκε για τα κέρδη αυτά από τη θυγατρική εταιρία και κάθε θυγατρική χαμηλότερου επιπέδου μέχρι του ποσού του αντιστοιχούντος οφειλόμενου φόρου. Επιπλέον, για να αποφευχθεί η περίπτωση καταστρατήγησης των διατάξεων της Οδηγίας μέσω της εμφάνισης αυξημένων εξόδων διαχείρισης56, προβλέφθηκε ρύθμιση που ορίζει το ανώτατο όριο των εξόδων αυτών, ήτοι 5% των διανεμόμενων κερδών (άρθρο 4 παρ.3). Τέλος, η Οδηγία δεν αναιρεί τυχόν εθνικές ή συμβατικές διατάξεις που αποσκοπούν στην εξάλειψη ή την ελάφρυνση της διπλής φορολογίας των μερισμάτων (άρθρο 7 παρ.2).

Ωστόσο, η νέα οδηγία 2011/96/ΕΕ[83] αποτελεί αναδιατύπωση της οδηγίας 90/435/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1990, σχετικά με το ίδιο θέμα, η οποία, όπως αναφέρεται στο ίδιο κείμενο, έχει τροποποιηθεί επανειλημμένα και ουσιωδώς. Σκοπός της νέας οδηγίας είναι να απαλλάσσει τα μερίσματα και τις άλλες διανομές κερδών που καταβάλλονται από τις θυγατρικές εταιρίες στις μητρικές τους από την παρακράτηση του φόρου στην πηγή και να καταργήσει τη διπλή φορολογία αυτών των εισοδημάτων σε επίπεδο μητρικής εταιρίας.

Όπως επισημαίνεται, οι συνενώσεις εταιριών που βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη-μέλη μπορεί να είναι αναγκαίες για να δημιουργηθούν συνθήκες ανάλογες με τις επικρατούσες σε μια εσωτερική αγορά και να εξασφαλισθεί έτσι η ομαλή λειτουργία μιας τέτοιας εσωτερικής αγοράς. Οι πράξεις αυτές δεν θα πρέπει να εμποδίζονται από ειδικούς περιορισμούς, μειονεκτήματα ή στρεβλώσεις που να απορρέουν από τις φορολογικές διατάξεις των κρατών-μελών. Κατά συνέπεια, για αυτές τις συνενώσεις εταιριών επιβάλλεται να προβλέπονται φορολογικοί κανόνες ουδέτεροι ως προς τον ανταγωνισμό, ώστε οι επιχειρήσεις να μπορούν να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς, να αυξάνουν την παραγωγικότητά τους και να ενισχύουν την ανταγωνιστική τους θέση διεθνώς. Συνενώσεις τέτοιου είδους μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία ομίλων μητρικών και θυγατρικών εταιριών.

[83] Οδηγία 2011/96/ΕΕ του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2011, ΕΕΕΕ L 345/8, 29/12/2011

Κάθε κράτος-μέλος εφαρμόζει τη νέα οδηγία:

α) Στις διανομές κερδών οι οποίες πραγματοποιούνται προς εταιρίες αυτού του κράτους-μέλους και προέρχονται από θυγατρικές τους εταιρίες άλλων κρατών-μελών.

β) Στις διανομές κερδών που πραγματοποιούνται από τις εταιρίες αυτού του κράτους-μέλους προς εταιρίες άλλων κρατών-μελών, των οποίων είναι θυγατρικές.

γ) Στις διανομές κερδών οι οποίες πραγματοποιούνται προς μόνιμες εγκαταστάσεις, που βρίσκονται στο εν λόγω κράτος-μέλος, εταιριών άλλων κρατών-μελών και προέρχονται από τις θυγατρικές τους σε ένα κράτος-μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο βρίσκεται η μόνιμη εγκατάσταση.

δ) Στις διανομές κερδών οι οποίες πραγματοποιούνται από τις εταιρίες του ίδιου κράτους-μέλους προς μόνιμες εγκαταστάσεις, που βρίσκονται σε άλλο κράτος-μέλος, εταιριών του ίδιου κράτους μέλους των οποίων είναι θυγατρικές.

Παράλληλα, η οδηγία δεν εμποδίζει την εφαρμογή εθνικών διατάξεων ή διατάξεων διεθνών συμβάσεων που είναι αναγκαίες για να αποφεύγονται φορολογικές απάτες και καταχρήσεις.

2.3 Η εναρμόνιση των Οδηγιών περί αμοιβαίας συνδρομής των φορολογικών αρχών στην ελληνική έννομη τάξη.

2.3.1 Το ισχύον νομικό πλαίσιο περί φορολόγησης των τόκων καταθέσεων.

Η φορολογία των τόκων καταθέσεων εντάσσεται συστηματικά στο πλαίσιο φορολόγησης εισοδήματος που προκύπτει από κινητές αξίες (άρθρο 12 Κ.Φ.Ε), ενώ χαρακτηριστικό της είναι ότι πρόκειται για άμεσο, αναλογικό και πραγματικό φόρο που υιοθετήθηκε στο ελληνικό φορολογικό σύστημα μόλις το 1991 με τον Ν.1921/1991[84]. Πλήττει ωστόσο, κατ' εξοχήν την αποταμίευση ως ενδεικτικό στοιχείο της περιουσίας, ως ποσότητα εισοδήματος που αποτελεί πλεόνασμα, καθώς δεν διατίθεται για την ικανοποίηση αναγκών και αποταμιεύεται, οδηγώντας έτσι στη δημιουργία κεφαλαίου, η ύπαρξη του οποίου αποτελεί, με τη σειρά του, τεκμήριο για την ύπαρξη φοροδοτικής ικανότητας.

Οι διατάξεις του άρθρου 21 του νόμου 1921/1991 επέβαλαν αυτοτελή φορολόγηση στους τόκους καταθέσεων που αποκτώνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ενώσεις

[84] Ψάλτη Α., *Η φορολογία των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων*, Δελτίο Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, τ.7, Γ' τρίμηνο 1996, σελ.91-101

προσώπων ή ομάδες περιουσίας, χωρίς να εξετάζεται η ιθαγένεια ή ο τόπος όπου κατοικούν ή διαμένουν ή έχουν την έδρα τους[85].

Ωστόσο, με το άρθρο 6 του νόμου 3522/2006, επιβάλλεται φόρος εισοδήματος με συντελεστή 10% και στους τόκους καταθέσεων στην αλλοδαπή ή από ομολογιακά δάνεια που εκδίδονται σε αυτή, καθώς και στα εισοδήματα από κάθε μορφής τίτλους που εκδίδονται από θυγατρικές εταιρίες ημεδαπών τραπεζικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό και δύνανται να συμπεριληφθούν στην κατηγορία των εποπτικών κεφαλαίων για την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, σύμφωνα με τις εκάστοτε πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας[86].

Επιπλέον, στην παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου, ορίστηκε ότι και τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν ή είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα και έχουν καταστεί 'φορείς πληρωμής', με βάση το άρθρο 4 παρ.2 του ν. 3312/2005- με τον οποίο ενσωματώνεται η Οδηγία 2003/48/ΕΚ και θα αναλυθεί παρακάτω- υποχρεούνται για τα εισοδήματα που αναφέρονται στο τελευταίο εδάφιο της παρ.1 του άρθρου 12 του Κ.Φ.Ε. και εισπράττονται για λογαριασμό κατοίκων Ελλάδας σε παρακράτηση φόρου κατά την καταβολή των τόκων ή στην πίστωση λογαριασμού του δικαιούχου.

Όταν οι δικαιούχοι των παραπάνω τόκων είναι φυσικά πρόσωπα, λόγω της αυτοτελούς φορολόγησής τους με 10%, στερούνται της δυνατότητας έκπτωσης φόρου που ενδεχομένως έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή. Κατόπιν τούτου, για την αποφυγή καταβολής φόρου 10% και επί του φόρου που έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή (διπλή φορολόγηση), γίνεται δεκτό, ότι οι μεσολαβούσες τράπεζες θα προβαίνουν στην παρακράτηση φόρου 10% στο καθαρό ποσό που εισάγεται από την αλλοδαπή, δηλαδή μετά την αφαίρεση ποσού φόρου που τυχόν καταβλήθηκε σε αυτή. Αντίθετα, αν οι δικαιούχοι είναι ημεδαπά νομικά πρόσωπα, η παρακράτηση θα πραγματοποιείται σε ολόκληρο το ποσό των τόκων, χωρίς την αφαίρεση κανενός ποσού.

2.3.2 Η φορολόγηση των εισοδημάτων από τόκους αποταμιεύσεων μετά το Ν. 3312/2005.

Σημαντικό ρόλο στην ενσωμάτωση των Οδηγιών της ΕΕ στο ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο έπαιξε ο νόμος 3312/2005. Με το νόμο αυτό που ψηφίστηκε από τη Βουλή

---

[85] Φινοκαλιώτης Κ., *Φορολογικό Δίκαιο*, β' εκδ., εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα 1999 σελ. 208

[86] Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, Δεκαπενθήμερος Φορολογικός Οδηγός, *Απόδοση φόρου τόκων καταθέσεων αλλοδαπής*, τεύχ. 1470, τόμ. 65 Β' Ιουλίου 2011, σελ. 1046

των Ελλήνων, ενσωματώνονται στο εθνικό δίκαιο οι Οδηγίες 2003/93/ΕΚ (μεταγενέστερη της 77/799/ΕΟΚ), 2003/92/ΕΚ, 2003/49/ΕΚ ενώ το μεγαλύτερο μέρος του νόμου καλύπτεται από άρθρα που ενσωματώνουν την Οδηγία 2003/48/ΕΚ.

Με τις διατάξεις λοιπόν των άρθρων 3 έως και 13 του Ν. 3312/2005 (ΦΕΚ 35 Α') ενσωματώνεται στην εσωτερική νομοθεσία της Ελλάδας, η Οδηγία 2003/48/ΕΚ για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, μεταβάλλοντας το πλαίσιο φορολόγησης των τόκων αποταμιεύσεων για τα φυσικά πρόσωπα που είναι κάτοικοι κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τρίτων κρατών και συνδεδεμένων και εξαρτημένων εδαφών κρατών μελών της ΕΕ, με τα οποία έχουν συναφθεί φορολογικές συμφωνίες για τους τόκους των καταθέσεων.

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των 22 κρατών μελών της ΕΕ που από την 1.1.2005 υποχρεούται να ανταλλάσσει πληροφορίες με τις αρμόδιες φορολογικές αρχές των άλλων κρατών μελών, καθώς και ορισμένων κρατών, συνδεδεμένων και εξαρτημένων εδαφών, με τα οποία έχουν συναφθεί διμερείς φορολογικές συμφωνίες. Τα τρία κράτη μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Αυστρία, Λουξεμβούργο) έχουν εξαιρεθεί από το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για μια μεταβατική περίοδο στην οποία επιβάλλουν παρακράτηση φόρου στην πηγή με την υποχρέωση να προβλέπουν τη δυνατότητα εθελοντικής γνωστοποίησης πληροφοριών προς τη φορολογική αρχή του κράτους κατοικίας μετά από αίτημα του πραγματικού δικαιούχου των τόκων.

Πιο αναλυτικά, για πραγματικούς δικαιούχους με φορολογική κατοικία σε άλλο πλην της Ελλάδας κράτος μέλος στους οποίους καταβάλλεται εισόδημα από τόκους στην Ελλάδα, οι φορείς πληρωμής των τόκων αυτών έχουν υποχρέωση να μην ενεργήσουν παρακράτηση φόρου (σε όσες περιπτώσεις προβλέπονται), αλλά να υποβάλουν πληροφορίες στη Διεύθυνση Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων θα αποστέλλει τις πληροφορίες αυτές στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατοικίας.

Διευκρινίζεται ωστόσο ότι η Ελλάδα έχει υποχρέωση αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών προς όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που ενεργούν παρακράτηση αντί ανταλλαγής, όχι όμως και προς τις τρίτες χώρες. Αναφορικά με τα εξαρτημένα[87] και συνδεδεμένα

[87] Γαλλή Κ, Πίνη Στ., *Το νέο καθεστώς σχετικά με τη φορολογία εισοδημάτων από τόκους αποταμιεύσεων, μετά το νόμο 3312/2005*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τευχ 1331, τόμ.59, Οκτώβριος 2005

εδάφη, η Ελλάδα έχει υποχρέωση αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών προς την Αρούμπα, το Μονσερράτ, τις Βρετανικές Παρθένους Νήσους, το Γκέρνσεϋ, τη Νήσο του Μαν, το Τζέρσεϋ και τις Ολλανδικές Αντίλλες, ενώ δεν έχει υποχρέωση προς την Αγκουίλλα, τις Νήσους Καϋμάν, και τα νησιά Τουρκ και Κάικος, δυνάμει των σχετικών συμφωνιών.

Το σύστημα που καθιερώνεται με την Οδηγία αποτελεί καινοτομία στο φορολογικό καθεστώς των αποταμιεύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με άμεση επιρροή στις επενδυτικές τάσεις. Οι ακριβείς επιπτώσεις του στη χρηματοοικονομική αγορά θα διαφανούν στο μέλλον. Για το λόγο αυτό, εξάλλου, στην ίδια την Οδηγία προβλέπεται ότι η Επιτροπή οφείλει να υποβάλλει ανά τριετία έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας Οδηγίας και να προτείνει στο Συμβούλιο τυχόν τροποποιήσεις που κρίνονται αναγκαίες προκειμένου να εξασφαλιστεί καλύτερα η πραγματική φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, καθώς και η εξάλειψη των ανεπιθύμητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.[88]

<u>Κεφάλαιο 3ο:</u> Ο ρόλος του τραπεζικού απορρήτου στην αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών.

3.1 Η έννοια του τραπεζικού απορρήτου

Το τραπεζικό απόρρητο αναγνωρίζεται ευρέως ότι παίζει ένα θεμιτό ρόλο στην προστασία του απορρήτου των οικονομικών υποθέσεων των φυσικών και νομικών προσώπων. Προέρχεται από την αρχή ότι η σχέση μεταξύ ενός τραπεζίτη και του πελάτη του υποχρεώνει την τράπεζα να αντιμετωπίζει όλες τις υποθέσεις του πελάτη της εμπιστευτικά. Η υποχρέωση τήρησης κανόνων εχεμύθειας και εμπιστοσύνης εκ μέρους των τραπεζών προς τους πελάτες τους αναφορικά ως προς το σύνολο των συναλλαγών αυτών μαζί τους εντάσσεται στα πλαίσια του, κατά τη γενική θεωρία, γενικού τραπεζικού απορρήτου.[89]

Το τραπεζικό απόρρητο τέθηκε σε εφαρμογή για την προστασία του κατόχου ενός υπεράκτιου τραπεζικού λογαριασμού και των πληροφοριών που ο τελευταίος

---

[88] Οπ. παραπάνω

[89] Παπαγιάννη Ι., *Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεση τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008*, Επιθεώρηση Τραπεζικού Αξιογραφικού Χρηματιστηριακού Δικαίου, Τ. ΙΗ, τευχ. 1, 2010, σελ. 37

περιέχει. Η offshore τραπεζική έχει αλλάξει λόγω των κανονισμών που εφαρμόζονται από διεθνείς ρυθμιστικές τραπεζικές ομάδες, αλλά αυτό δεν εμποδίζει τις τράπεζες των φορολογικών παραδείσων από την παροχή αυστηρής προστασίας της ιδιωτικής ζωής για τους πελάτες[90]. Όλες οι χώρες παρέχουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό την εξουσία και την υποχρέωση στις τράπεζες να αρνηθούν να αποκαλύψουν πληροφορίες πελατών σε τρίτους. Η πρόσβαση σε τέτοιες πληροφορίες από τρίτους θα έθετε σε κίνδυνο το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και ενδεχομένως την εμπορική και οικονομική ευημερία του κατόχου λογαριασμού.

Το τραπεζικό απόρρητο έχει βαθιές ιστορικές και πολιτισμικές ρίζες σε ορισμένες χώρες, ενώ αποτελεί θεμελιώδη απαίτηση οποιουδήποτε υγιούς τραπεζικού συστήματος. Οι πελάτες θα ήταν απίθανο να εμπιστεύονται τα χρήματά τους και τις χρηματοδοτικές τους υποθέσεις σε τράπεζες, εάν δεν εξασφάλιζαν το απόρρητο με αυτές. Κατά συνέπεια, το τραπεζικό απόρρητο αρχικά πρόεκυψε από τη συμβατική σχέση μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη, ενώ αργότερα αυτή η προστασία του ενισχύθηκε σε πολλές χώρες από τη νομοθεσία, η οποία προστατεύει το δικαίωμα του καταναλωτή στην οικονομική ιδιωτικότητα.

Ωστόσο, το τραπεζικό απόρρητο προς τις κυβερνητικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων και των φορολογικών αρχών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για τους φορολογούμενους να κρύψουν παράνομες δραστηριότητες και να αποφύγουν τη φορολογία. Η αποτελεσματική διαχείριση και η επιβολή πολλών νόμων και κανονισμών, απαιτούν πρόσβαση και ανάλυση αρχείων των οικονομικών συναλλαγών. Διατάξεις με τις οποίες οικονομικά αρχεία και συναλλαγές μπορούν να αποκρυφτούν ή να μην επιτρέπεται η πρόσβαση σε αυτές, παρουσιάζονται ως πολλές και προφανείς ευκαιρίες για φοροδιαφυγή.

Το σημαντικότερο ζήτημα λοιπόν που υπάρχει σχετικά με τη ρύθμιση του τραπεζικού απορρήτου σε διεθνές αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο, αφορά την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός θεσμικού πλαισίου, που θα αποτρέπει την χρησιμοποίηση του τραπεζικού συστήματος των διαφόρων κρατών για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες («ξέπλυμα βρώμικου χρήματος»). Το φαινόμενο έχει λάβει ευρύτατες διαστάσεις καθώς διευκολύνεται και από την προθυμία πολλών κρατών ιδίως εξωτικών να διατηρούν τέτοιο νομοθετικό πλαίσιο, που να εξασφαλίζει καθεστώς απόλυτου τραπεζικού απορρήτου, το οποίο

[90] Πηγή: http://www.taxhavens.biz/what_is_a_tax_haven/

δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό. Τα κράτη αυτά συνειδητά επιδιώκουν την προσέλκυση κεφαλαίων, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους, για την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας τους. Κατά συνέπεια, παρά τον εντοπισμό του προβλήματος είναι πάρα πολύ δύσκολο- αν όχι ακατόρθωτο- να διαμορφωθεί ομοιόμορφο διεθνές συμβατικό πλαίσιο, που να αποτρέπει τη δημιουργία «παραδείσων» για το ξέπλυμα του ύποπτου χρήματος.[91]

3.2 Το τραπεζικό απόρρητο στην κοινοτική έννομη τάξη, ως σύμμαχος κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Στο επίπεδο της κοινοτικής έννομης τάξης έχει ήδη διαμορφωθεί θεσμικό πλαίσιο, που αποσκοπεί στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων με τη βοήθεια και των ρυθμίσεων περί τραπεζικού απορρήτου, που υπάρχουν στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το τραπεζικό απόρρητο και ο εν γένει εμπιστευτικός χαρακτήρας των στοιχείων που αφορούν τους πελάτες τραπεζών, προστατεύονται, κατά τον έναν ή τον άλλο τρόπο, σε κάθε κράτος μέλος της Ένωσης από διάφορα νομοθετήματα, τα οποία ποικίλλουν σε κάθε χώρα ανάλογα με τη νομική προσέγγιση, που αντιστοίχως έχει επιλεγεί, στις νομοθετικές δε πηγές αυτές συγκαταλέγονται κανόνες δικαίου τόσο από τους οικείους αστικούς κώδικες, όσο και από ειδική νομοθεσία τραπεζικού δικαίου, ακόμα και από κανόνες ποινικής νομοθεσίας.[92]

Το τραπεζικό απόρρητο ισχύει με νομοθετική πράξη, εκτός από την Ελλάδα, στην Δανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία, και Σουηδία. Σε χώρες όπως Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κάτω Χώρες αλλά και Ηνωμένο Βασίλειο η έννοια του τραπεζικού απορρήτου δεν καθορίζεται σε ειδική νομοθεσία αλλά στηρίζεται κυρίως στις συμφωνίες, βάσει κανόνων αστικού δίκαιου, που συνάπτονται μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη, οι οποίες υποχρεώνουν την τράπεζα να διατηρεί τον εμπιστευτικό χαρακτήρα της συναλλαγής. Συνήθως οι Γενικοί Όροι Συναλλαγών της μεγάλης πλειοψηφίας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνουν στις πρώτες διατάξεις τους κανόνες για την διαφύλαξη του τραπεζικού απορρήτου. Ειδικότερα, στη Γερμανία, το τραπεζικό απόρρητο, σε αντίθεση με το φορολογικό, δεν θεσπίζεται ρητά με γραπτό

---

[91] Ντόστας Θ., *Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων- Κατάσχεση των καταθέσεων*, Βιβλιοθήκη Νομικής Θεωρίας και Πράξης, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2000 σελ.9

[92] Παπαγιάννη οπ.παρ. σελ. 40

κανόνα δικαίου. Ωστόσο, αναγνωρίζεται τόσο από τη νομοθεσία όσο και από τη Νομολογία ως εθιμικό δίκαιο[93].

Στα πλαίσια της προσπάθειας να περισταλεί το οργανωμένο έγκλημα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κοινοτικά όργανα επεχείρησαν κατά το παρελθόν να παρέμβουν υιοθετώντας μια χρυσή τομή, ουσιαστικά μια λύση, μεταξύ της εξάλειψης του φαινομένου του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» και της προστασίας και σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη, όπου εννοιολογικά περιλαμβάνεται και η προστασία μέσω του θεσμού του γενικού τραπεζικού απορρήτου και βέβαια εκείνου των τραπεζικών καταθέσεων.[94]

3.2.1. Η πρόληψη κατά της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Οδηγία 91/308/ΕΟΚ).

Το κυριότερο βήμα της ΕΕ προς την κατεύθυνση αυτή αποτέλεσε η υιοθέτηση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ, αποσκοπώντας στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, χωρίς να παρεμποδίζονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες της κυκλοφορίας των κεφαλαίων και της παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, οι οποίες προβλέπονται στη Συνθήκη ΕΚ[95]. Αποτελεί ένα από τα βασικότερα διεθνή κείμενα στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, μαζί με τη Σύμβαση της Βιέννης (1988), τη Σύμβαση του Στρασβούργου (1990) και τις 40 Συστάσεις της Ειδικής Μονάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΕΜΧΔ, αγγ. FATF[96] (1990)).

---

[93] Σύμφωνα με ορισμό του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας *«…ο πυρήνας του τραπεζικού απορρήτου αποτελείται από την υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος προς εχεμύθεια ως προς γεγονότα και καταθέσεις που αφορούν τους πελάτες, τα οποία εξαιτίας του τραπεζικού απορρήτου, εξ αφορμής ή στα πλαίσια της δεσμεύσεως από τη σύμβαση έγιναν γνωστά στον πελάτη και τα οποία ο πελάτης επιθυμεί να διατηρήσει απόρρητα…».*

[94] Δούβλη, *Η αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από την ελληνική τραπεζική νομοθεσία,* Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Φεβρουάριος 1995

[95] Πηγή: http://europa.eu/legislation_summaries/other/l24016_el.htm

[96] Η FATF είναι ένα διακυβερνητικό όργανο που καθορίζει πρότυπα, αναπτύσσει και προωθεί πολιτικές για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Σήμερα αριθμεί 36 μέλη: 34 χώρες καθώς και κυβερνήσεις και δύο διεθνείς οργανισμούς, με περισσότερους από 20 παρατηρητές: 5 περιφερειακοί φορείς, σε μορφή της FATF, και περισσότεροι από 15 διεθνείς φορείς. Ο κατάλογος των μελών και των παρατηρητών βρίσκονται στην ιστοθέση www.fatf-gafi.org.

Η παρούσα οδηγία αντιπροσωπεύει, σε κοινοτική κλίμακα, το πρώτο στάδιο της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σε διεθνή κλίμακα, όπως είδαμε, τα αντίστοιχα κείμενα αναφοράς στον τομέα είναι οι 40 συστάσεις της FATF, από τα οποία επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό. Βασικός στόχος ήταν να αντιμετωπιστεί το ξέπλυμα με ενιαίο τρόπο από τα κράτη μέλη διότι σε αντίθετη περίπτωση και αν κάθε κράτος ελάμβανε μεμονωμένα και ξεχωριστά το καθένα τα αναγκαία μέτρα που εκείνο πίστευε, θα δυσκόλευε σε μεγάλο βαθμό η ολοκλήρωση της επιτυχίας μιας ενιαίας αγοράς. Το πόσο αλληλένδετα είναι μεταξύ τους τα «γενεσιουργά» αυτά νομοθετήματα φαίνεται από το ότι γίνεται ρητή αναφορά στο γεγονός, ότι για τις ανάγκες της παρούσας Οδηγίας, ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έχει ληφθεί από τη Σύμβαση της Βιέννης. Με βάση όμως, κυρίως, τη Σύμβαση του Στρασβούργου, ο παραπάνω ορισμός και γενικότερα το αδίκημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος δεν αφορά μόνο τα παράνομα έσοδα από το εμπόριο ναρκωτικών αλλά αφορά τα προϊόντα πολλών ακόμη παράνομων δραστηριοτήτων, τις οποίες τα κράτη-μέλη πρέπει να λάβουν υπόψιν.

Σύμφωνα με διατάξεις της Οδηγίας, τα κράτη μέλη φροντίζουν για την απαγόρευση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως επίσης, ώστε τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί να απαιτούν τα στοιχεία ταυτότητας των πελατών τους μέσω αποδεικτικού εγγράφου, εκτός από την περίπτωση στην οποία ο πελάτης είναι επίσης πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοδοτικός οργανισμός. Το άρθρο 6 συγκεκριμένα,[97] υποχρεώνει τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι τα πιστωτικά και χρηματοπιστωτικά τους ιδρύματα καθώς και οι διευθυντές και οι υπάλληλοί τους θα συνεργάζονται πλήρως με τις αρχές, που είναι επιφορτισμένες με την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, επιτρέποντας την χρήση των πληροφοριών για άλλους σκοπούς, όπως φορολογικούς. Συνεπώς, η οδηγία απαιτεί την άρση του τραπεζικού απορρήτου όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προβλεπόμενη και η δυνατότητα, εντός των πλαισίων αυτών, να διαβιβαστεί στις αρμόδιες αρχές έκθεση περί ύποπτης συναλλαγής.

[97] OECD, *Improving Access to Bank Information for Tax Purposes*, 2000

Τελειώνοντας, να σημειωθεί ότι η ενσωμάτωση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ στο εσωτερικό δίκαιο της Ελλάδας πραγματοποιήθηκε το 1995 με τις διατάξεις[98] των άρθρων 1-9 του νόμου 2331/1995 «για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες».

3.2.2 Η συμβολή της Οδηγίας 2001/97/ΕΚ.

Μια δεκαετία μετά την Οδηγία 91/308/ΕΚ, ήρθε να καλύψει τα κενά που διαπιστώθηκαν, να ικανοποιήσει τις ανθεγκληματικές ανάγκες που προέκυψαν και να προσαρμόσει την νομοθεσία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές κυρίως εξελίξεις η Οδηγία 2001/97/ΕΚ[99]. Να σημειωθεί βέβαια, ότι το 1996 είχε γίνει και αναθεώρηση των 40 Συστάσεων της FATF, γεγονός που και αυτό δημιουργούσε ανάγκες νομοθετικών αλλαγών. Με την Οδηγία αυτή, διευρύνεται σημαντικά το φάσμα των επαγγελμάτων που έχουν τη δυνατότητα να εντάσσονται στο πλαίσιο των «εγκληματικών δραστηριοτήτων», το οποίο καλύπτει ο κοινοτικός ορισμός περί νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Κατά την έκδοσή της, τα κράτη μέλη συμφώνησαν ότι όλες οι ενέργειες που συνδέονται με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας συνιστούν ιδιαιτέρως σοβαρά εγκλήματα -κατά την έννοια της οδηγίας αυτής- και εντάσσονται στο πλαίσιο εφαρμογής των αντίστοιχων διατάξεων.

Πιο συγκεκριμένα, η δεύτερη οδηγία, πρώτα απ' όλα, διεύρυνε την έννοια της αξιόποινης συμπεριφοράς που εμπίπτει στις διατάξεις της σε μεγαλύτερο φάσμα σοβαρών αδικημάτων και όχι μόνο στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος προερχόμενου από εμπόριο ναρκωτικών και συναφείς με αυτό πράξεις[100](άρθρο 1). Επιπλέον, επεκτείνει τις υποχρεώσεις καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος σε περισσότερες κατηγορίες επαγγελμάτων και δραστηριοτήτων σε σχέση με αυτές που υπάγονταν στην πρώτη οδηγίας(άρθρο 2α). Η μεταστροφή από τις παραδοσιακές μεθόδους ξεπλύματος χρήματος σε νέες μεθόδους, όπως είναι οι πληρωμές σε μετρητά, με την ανωνυμία που τις χαρακτηρίζει, είναι αναμφισβήτητο γεγονός. Γι' αυτό και η οδηγία του 2001 κάνει συχνά λόγο για τη μέθοδο πληρωμής μεγάλων χρηματικών ποσών σε μετρητά.

---

[98] Πηγή: http://old.law.uoa.gr/crime-research/nomimopoiisi.pdf

[99] Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, L 344/76, 28.12.2001

[100] Πατσαβέλλα Λ. *Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες- οι νεότερες εξελίξεις.* Ποινικά Χρονικά 2006, σελ. 369

Στην Οδηγία αυτή αντιμετωπίζεται επιπλέον και το ζήτημα της ανάστροφης πληροφόρησης και της ανταλλαγής στοιχείων σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, προβλέποντας την υποχρέωση των κρατών μελών να μεριμνούν, ώστε τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπάγονται στην οδηγία να έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές των μετερχομένων τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις ενδείξεις για τον εντοπισμό υπόπτων συναλλαγών.

Όσον αφορά την προσαρμογή της εν λόγω Οδηγίας στην ελληνική νομοθεσία[101], αυτή συντελέστηκε με το νόμο 3424/2005 (ΦΕΚ 305Α') με απώτερο σκοπό τη βελτίωση του νομοθετικού, κανονιστικού και λειτουργικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τροποποιώντας κατά αυτόν τον τρόπο και τον προϋφιστάμενο νόμο 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α').

Ωστόσο, ο νόμος 3691/2008 (ΦΕΚ 166) έρχεται να αντικαταστήσει εξ ολοκλήρου τους νόμους αυτούς, υιοθετώντας κυρίως ένα νέο καθεστώς στο οποίο επιδιώκεται η αναβάθμιση των εν γένει μηχανισμών της χώρας για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ[102]. Οι μηχανισμοί που εισάγονται με την Οδηγία αυτή, αφορούν τη λήψη μέτρων συντονισμού σε κοινοτικό επίπεδο ώστε οι μετερχόμενοι τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και οι χρηματοδοτούντες την τρομοκρατία να μη μπορούν να επωφεληθούν από την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και την ελεύθερη παροχή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για να διευκολύνουν τις εγκληματικές τους δραστηριότητες.[103] Η νέα λοιπόν, νομοθεσία εντάσσεται στο πεδίο της «πολεμικής νομοθεσίας»[104] κατά της τρομοκρατίας, που προτάσσει μηχανισμούς αντί για θεσμούς στην «καταπολέμησή» της, ως προστατευτέα δε αξία πανηγυρικά προσδιορίζει «την ακεραιότητα και την φήμη του χρηματοπιστωτικού συστήματος».

---

[101] Πηγή: http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3424_05.htm

[102] Οδηγία 2005/60/ΕΚ , L309/15/25.11.2005

[103] Ρόκας Ι., Ταρνανίδου Χ., Ματθαίου Ε., *Η κεφαλαιαγορά: Θεσμικό πλαίσιο- Κριτικές παρατηρήσεις*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σελ. 715

[104] Παύλου Στ., *«Ο Ν. 3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας»*, όπ. παρατίθεται στο: http://www.poinikachronika.gr/assets/Pavlou-Dimitrainas-Nomimopiisi%20Esodon-10%20first%20p..pdf

3.3 Τραπεζικό απόρρητο και ελληνική πραγματικότητα.

3.3.1 Έννοια και νομική θεμελίωση

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, με την έννοια του τραπεζικού απορρήτου εννοούμε την υποχρέωση που έχει η τράπεζα απέναντι στον πελάτη της να σιωπά για τις προσωπικές και οικονομικές υποθέσεις του, που γνωστοποιούνται σε αυτήν κατά την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητάς της. Στο εθνικό δίκαιο, η εν λόγω υποχρέωση θεμελιώνεται στις αρχές της καλής πίστεως και τα συναλλακτικά ήθη σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 197-198 και 288 ΑΚ. Έτσι υφίσταται ανεξάρτητα από οποιαδήποτε σχετική συμφωνία των μερών και επί παραβάσεώς της δημιουργείται αντίστοιχα υποχρέωση της τράπεζας για αποζημίωση του πελάτη ή επέρχονται οι συνέπειες της πλημμελούς εκπληρώσεως της παροχής.[105]

Εξάλλου, ως στοιχείο της προσωπικότητας, το απόρρητο προστατεύεται και από τη διάταξη του άρθρου 57 ΑΚ, που επιτρέπει στον πελάτη της τράπεζας να αξιώνει κατά τις περιστάσεις, άρση της προσβολής, παράλειψη για το μέλλον, ικανοποίηση ηθικής βλάβης (ΑΚ 59) και λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Ταυτόχρονα, όμως το τραπεζικό απόρρητο συνιστά συνταγματικά κατοχυρωμένο ατομικό δικαίωμα όχι μόνο του πελάτη, αλλά και της ίδιας της τράπεζας, με την έννοια του δικαιώματος για ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του καθενός και οικονομική ελευθερία (άρθρο 5 παρ.1).[106]

Το τραπεζικό απόρρητο, τέλος, τυγχάνει ιδιαίτερης πρόσθετης προστασίας με βάση το νόμο για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, το νόμο 2472/1997 (ΦΕΚ 50Α'). Ο νόμος όμως αυτός παρέχει προστασία σε συγκεκριμένες μόνον πτυχές του γενικού δικαιώματος στην προσωπικότητα, σε προσωπικά δηλαδή δεδομένα μόνο, τα οποία εκτίθενται σε ιδιαίτερους κινδύνους, ως συνέπεια της δυσχερούς εποπτευόμενης αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων. Συμπεραίνουμε έτσι ότι ο εν λόγω νόμος[107], έχει επικουρική σημασία για την προστασία του τραπεζικού απορρήτου και του εν γένει δικαιώματος στην προσωπικότητα και όχι την πρώτιστη σημασία, η οποία συχνά από παρανόηση του αποδίδεται.

---

[105] Τριανταφυλλάκη Γ., *Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο*, Ελλ. Δνη 1993, σελ. 1445-1446 IV γ, οπ. αναφ. στο Ψυχομάνη Σπ., *Τραπεζικό Δίκαιο: Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων*, ε' εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2001 σελ.195-196

[106] Ψυχομάνη Σπ., *Η κατάσχεση των καταθέσεων*, Δελτίο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιούνιος 2002

[107] Ψυχομάνη Σπ., *Τραπεζικό Δίκαιο: Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων*, στ' εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2008, σελ. 46

3.3.2 Άρση του τραπεζικού απορρήτου στην Ελλάδα για φορολογικούς σκοπούς.

Το τραπεζικό απόρρητο κάμπτεται σε περιπτώσεις όπου υπάρχει βάσιμη υποψία τέλεσης αδικημάτων φοροδιαφυγής και ποινικών διατάξεων για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Ιστορικά να σημειωθεί ότι στη φορολογική νομοθεσία, η άρση του τραπεζικό απορρήτου περιλήφθηκε σε ποικίλα νομοθετήματα. Το πρώτο νομοθετικό κείμενο για το τραπεζικό απόρρητο ανάγεται στις αρχές του 20ού αιώνα. Με το άρθρο 10 εδάφ. ε' του ν. ΓΥΜΣΤ'/1909 «Περί Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου» απαγορεύεται στους ταχυδρομικούς υπαλλήλους να παρέχουν πληροφορίες σε τρίτους σχετικά με τα ονόματα των καταθετών και του ποσού των καταθέσεων, εκτός και αν αυτό ζητούνταν από την ανωτέρα αρχή. Με το π.δ. 6/10 Σεπτ. 1929 «περί κώδικος φορολογίας καθαρών προσόδων», ο οικονομικός έφορος μπορούσε να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με τις καταθέσεις του φορολογουμένου, προκειμένου να προσδιορίσει το φορολογητέο του εισόδημα.

Το δικαίωμα άρνησης των τραπεζών να παρέχουν πληροφορίες στις φορολογικές αρχές καταργήθηκε όσον αφορά στους πλουτήσαντες κατά την πολεμική περίοδο, από τον α.ν. 182/1945 «περί ειδικής φορολογίας των κατά την πολεμικήν περίοδον πλουτισάντων». Στη σύγχρονη φορολογική νομοθεσία η άρση του τραπεζικού απορρήτου συνεχίζει να προβλέπεται σε διάσπαρτες φορολογικές διατάξεις, όπως αυτές του κώδικα κληρονομιών και του φόρου προστιθέμενης αξίας.[108]

Ευθέως η άρση του τραπεζικού απορρήτου προβλέπεται στο άρθρο 14 του Ν. 2523/1997[109], που επιτρέπει την άρση του τραπεζικού απορρήτου και τη δέσμευση του 50% των τραπεζικών καταθέσεων και μάλιστα προληπτικά, σε περιπτώσεις που βάσιμα στοιχειοθετείται υποψία παράβασης των διατάξεων του «Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων» για τη λήψη εικονικών τιμολογίων, όταν η αξία αυτών ξεπερνά το ποσό των 300.000,00 ευρώ.

Επιπλέον, στο πλαίσιο φορολογικού ελέγχου, οι υπάλληλοι της υπηρεσίας ειδικών ελέγχων έχουν πρόσβαση και λαμβάνουν οποιαδήποτε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή σχετίζεται με την άσκηση του έργου και της αποστολής τους, ύστερα από σχετική υπηρεσιακή εντολή, μη υποκείμενοι σε περιορισμούς διατάξεων περί απορρήτου, υποχρεούμενοι όμως στην τήρηση των διατάξεων περί εχεμύθειας του άρθρου 26 του Υπαλληλικού Κώδικα (άρθρο 30 Ν.3296/2004). Στην περίπτωση

---

[108] Χριστόπουλος Δ., Η *άρση του τραπεζικού απορρήτου σύμφωνα με το φορολογικό δίκαιο*, Χρήμα-Μηνιαίο Οικονομικό και Επενδυτικό Περιοδικό, τ.380, Μάρτιος 2012, πηγή: http://www.hrima.gr/article.asp?view=1345&ref=1336

[109] Το άρθρο 14 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 26 παρ.1 του ν. 3296/2004.

αυτή, για την άρση του απορρήτου απαιτείται η κοινή απόφαση του επιθεωρητή της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας και του προϊσταμένου της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για το συγκεκριμένο φορολογικό έλεγχο (άρθρο 66 του Ν. 2238/1994 περί Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος - Κ.Φ.Ε.).

Πρόσφατα δε με την τροποποίηση των διατάξεων της φορολογίας εισοδήματος επιτρέπεται η άρση του τραπεζικού απορρήτου χωρίς να υπάρχει η ένδειξη τέλεσης αδικήματος και η ανάγκη άδειας του εισαγγελέα[110], επιτρέποντας στο Υπουργείο Οικονομικών και στις αρμόδιες οικονομικές αρχές να έχουν όλα τα στοιχεία για τις τραπεζικές καταθέσεις και για όλες τις συναλλαγές, έτσι ώστε να είναι εφικτές οι κάθε είδους διασταυρώσεις και να συλλαμβάνεται όλη η φορολογητέα ύλη. Η σχετική διάταξη στο άρθρο 32 παρ.3 του νέου σχεδίου νόμου με τίτλο «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015» αντικαθιστά την παρ.2 του άρθρου 82 Κ.Φ.Ε. ως εξής: «Οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, οι δικαστικές αρχές, οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί και λοιποί φορείς του δημοσίου, οι οργανισμοί κοινής ωφελείας, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, τα επιμελητήρια, οι συμβολαιογράφοι, οι υποθηκοφύλακες, οι προϊστάμενοι των κτηματολογικών γραφείων, οι οικονομικοί ή κοινωνικοί ή επαγγελματικοί φορείς ή οργανώσεις, τα πιστωτικά ιδρύματα, οι εταιρείες παροχής πιστώσεων, οι εταιρείες μεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων, τα ιδρύματα πληρωμών, τα χρηματοδοτικά ιδρύματα και τα ελληνικά ταχυδρομεία, οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις αυτών, οι ενώσεις προσώπων, καθώς και κάθε άλλος επαγγελματικός φορέας ή οργάνωση, υποχρεούνται να υποβάλουν ηλεκτρονικά στο Υπουργείο Οικονομικών κάθε στοιχείο και πληροφορία οικονομικού και φορολογικού ενδιαφέροντος που τους ζητείται, όπως αμοιβές, αποζημιώσεις, οικονομικές ενισχύσεις, επιδοτήσεις, απαιτήσεις από δικαστικές διεκδικήσεις, στοιχεία για την παροχή αδειών άσκησης επαγγέλματος, στοιχεία λογαριασμών ενεργών ή μη, που άνοιξαν ή χρησιμοποιούνται ή έκλεισαν, στοιχεία για μεταφορές πίστωσης, εμβάσματα, άμεσες χρεώσεις, τραπεζικές επιταγές, εισπράξεις μέσω πιστωτικών καρτών, καθώς και δάνεια προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις, κατ' εξαίρεση των διατάξεων για το επαγγελματικό και τραπεζικό απόρρητο, καθώς και στοιχεία και πληροφορίες για ακίνητη και κινητή περιουσία, ιδίως ακίνητα, αυτοκίνητα, αεροσκάφη, πλοία ή σκάφη αναψυχής και λοιπά

[110] Χριστόπουλος Δ. οπ. παραπάνω.

περιουσιακά στοιχεία, καθώς και κάθε άλλου στοιχείου αναγκαίου στις διαδικασίες βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου, καθώς και στις διαδικασίες του ελέγχου και των διασταυρώσεων. Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για τους σκοπούς της διάταξης αυτής δεν προϋποθέτει ενημέρωση και συγκατάθεση του φυσικού προσώπου του οποίου τα δεδομένα διαβιβάζονται, ούτε άδεια της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζεται το είδος των υποβαλλόμενων στοιχείων και πληροφοριών, οι μορφότυποι ανταλλαγής τους, ο τρόπος και ο χρόνος υποβολής τους, και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.» [111]

Η αντίληψη ωστόσο της φορολογικής αρχής ότι το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί ένα από τα κυριότερα μέσα φοροδιαφυγής, με αποτέλεσμα τη θεσμοθέτηση νομοθετημάτων και την υιοθέτηση σπασμωδικών τακτικών, οδηγεί πολλές φορές σε πλήρη καταστρατήγηση του δικαιώματος προστασίας της προσωπικότητας των φορολογούμενων, ακόμα και όταν αυτοί αποδεικνύονται συνεπείς στις υποχρεώσεις τους έναντι του δημοσίου. Η κρίση ωστόσο ότι όλοι οι καταθέτες φοροδιαφεύγουν και η αντίληψη στους καταθέτες ότι τα πιστωτικά ιδρύματα είναι συνεργοί των φορολογικών αρχών ενδεχομένως να δημιουργήσει μεγαλύτερη ζημία στην κρατική οικονομία σε σχέση με τα έσοδα που θα δημιουργηθούν από την τυχόν φορολόγηση των καταθέσεων. Σε κάθε περίπτωση, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα, τόσο προληπτικώς όσο και κατασταλτικώς, της νομικής προστασίας σε περιπτώσεις κατάχρησης εξουσίας και καταστρατήγησης των ανωτέρω.

3.3.3 Το ειδικό απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων

3.3.3.1 Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Αναφορικά με τις τραπεζικές καταθέσεις, ο έλληνας νομοθέτης έχει θεσπίσει ειδικές διατάξεις αυστηρής προστασίας του σχετικού με αυτές απορρήτου, οι οποίες, βεβαίως, υπερισχύουν των γενικών, στην έκταση που εισάγουν αποκλείσεις από αυτές. Στόχος της αυστηρότερης προστασίας, που εισήχθη με τις διατάξεις αυτές, είναι η δημιουργία ιδιαίτερου κλίματος εμπιστοσύνης του αποταμιευτικού κοινού

[111]Σχέδιο Νόμου «Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012 – 2015»
Επίσημη Ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών:
http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/contentTypes/genericContentResourceObject,fileResourceObject,arrayOfFileResourceTypeObject/topicNames/draftLaw/resourceRepresentationTemplate/contentObjectListAlternativeTemplate

προς τις τράπεζες και η συνακόλουθη προσέλκυση σε αυτές των ιδιωτικών καταθέσεων για χρήση τους σε ανάγκες κλάδων της οικονομίας, την κάλυψη των οποίων προέκρινε η εκάστοτε ακολουθούμενη εθνική οικονομική πολιτική ή επιτρέπουν ή υπαγορεύουν οι κανόνες της ελεύθερης αγοράς.

Ειδικά για τις τραπεζικές καταθέσεις προβλέπεται ευρύτατο απόρρητο με το ν.δ. 1059/1971, όπως τελικά διαμορφώθηκε μετά και από το νόμο 1868/1989, όπου ορίσθηκε ότι οι «κάθε μορφής καταθέσεις» χρημάτων ή άλλων αξιών στα πιστωτικά ιδρύματα, ελληνικά ή αλλοδαπά, που λειτουργούν στην Ελλάδα, είναι απόρρητες[112]. Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 1 του ν.δ.1059/71, γίνεται δεκτό ότι με τον όρο «καταθέσεις», ο νομοθέτης εννοεί μόνο τις χρηματικές, αδιάφορα από τη μορφή που μπορεί να έχουν αυτές και δεν επεκτείνει το απόρρητο και σε άλλου είδους καταθέσεις, όπως χρεογράφων, ομολογιών, μετοχών, μισθώσεις θυρίδων, συμβάσεις ανοιχτού λογαριασμού κλ.π.. Εξάλλου, γίνεται επίσης δεκτό, ότι παρά τη διατύπωση της παραπάνω διάταξης, το απόρρητο καλύπτει όχι μόνο τις καταθέσεις που γίνονται σε ελληνικές τράπεζες, αλλά και όσες γίνονται σε ξένες τράπεζες που λειτουργούν στη χώρα μας και διέπονται από τους νόμους της. Υπέρ της άποψης αυτής συνηγορεί και το άρθρο 44 της Συνθήκης Προσχώρησης της Ελλάδας στην -τότε- ΕΟΚ, που κυρώθηκε με το νόμο 945/1979, σύμφωνα με το οποίο[113] πρέπει να χαρακτηρίζονται ως απόρρητες οι καταθέσεις στις τράπεζες εν γένει και μάλιστα των κρατών μελών της ΕΟΚ, που λειτουργούν στην Ελλάδα με κεντρικά καταστήματα ή υποκαταστήματα και διέπονται από τους ελληνικούς νόμους.

Ωστόσο, στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι οι υπάλληλοι ή διευθυντές τραπεζών που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τραπεζικές καταθέσεις πελατών τους τιμωρούνται με φυλάκιση. Το αξιόποινο της παράβασης δεν αίρεται με τη συναίνεση του πελάτη, τα όργανα δε και οι υπάλληλοι των τραπεζών δεν εξετάζονται ως μάρτυρες σχετικά με τις καταθέσεις πελατών σε πολιτική ή ποινική δίκη.[114]

3.3.3.2 Περιπτώσεις άρσης απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων.

Στα πλαίσια του ν.δ. 1059/71, που εισήγαγε το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, προβλέφθηκαν και ειδικές περιπτώσεις άρσεως του απορρήτου των

---

94 Δούβλη Β., *Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1987, σελ. 36-37

[113] Βελέντζα Ι., *Τραπεζικό δίκαιο: Θεωρία- Νομολογία*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1992, σελ.287

[114] Ρόκας Ν., *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2002 σελ. 42

καταθέσεων, μέσα σε πλαίσια συνδρομής αυστηρών όρων και προϋποθέσεων.[115] Έτσι, το απόρρητο αυτό δεν ισχύει απέναντι στις ελεγκτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας, μπορεί ωστόσο με προϋποθέσεις να αρθεί λόγω χρεών προς το Δημόσιο ή στα πλαίσια ποινικής δίκης που αφορά κακούργημα αλλά και στα πλαίσια καταπολέμησης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, όπου σύμφωνα και με το ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 48Α'), οι τράπεζες οφείλουν να παρέχουν στην Ειδική Επιτροπή συγκέντρωσης, αξιολόγησης και διερεύνησης πληροφοριών, αλλά και στην αρμόδια Εισαγγελική Αρχή, τις απαιτούμενες πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία[116].

Παράλληλα και πληθώρα φορολογικών διατάξεων του φορολογικού δικαίου διασπά το απόρρητο των καταθέσεων, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η σύλληψη φορολογητέας ύλης, η οποία διοχετεύεται είτε σε τραπεζικές συναλλαγές καλυπτόμενες από το γενικό απόρρητο είτε σε τραπεζικές καταθέσεις. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα, οι διατάξεις[117] που αφορούν το απόρρητο των καταθέσεων, μπορούν να επηρεάσουν ελάχιστα τις φορολογικές αρχές καθώς συνεχώς διευρύνεται η δυνατότητά τους να εξετάζουν τις τραπεζικές καταθέσεις.

Και στις περιπτώσεις αυτές, τα όργανα των φορολογικών αρχών έχουν υποχρέωση εχεμύθειας για όσα πληροφορούνται κατά παρέκκλιση του απορρήτου των καταθέσεων και βάσει των ειδικών αυτών διατάξεων αλλά και βάσει του γενικού κανόνα του φορολογικού απορρήτου[118]. Συνεπώς, τα σχετικά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς, για τους οποίους συλλέγονται βάσει των ανωτέρω διατάξεων. Εξάλλου με ρητή διάταξη του άρθρου 16 παρ.3 του Ν. 1599/86, απαγορεύεται στις διοικητικές αρχές να παρέχουν στους διοικούμενους στοιχεία καλυπτόμενα από το τραπεζικό απόρρητο[119].

---

[115] Κιάντος Β., *Το τραπεζικό απόρρητο και οι εργασίες συναλλάγματος*, 1993, σελ. 9, οπ. παρ. στο Ψυχομάνη Σπ., *Τραπεζικό Δίκαιο: Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων*, στ' εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2008, σελ. 59

[116] Παπαγιάννη Ι., *Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεση τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008*, Επιθεώρηση Τραπεζικού Αξιογραφικού Χρηματιστηριακού Δικαίου, Τ. ΙΗ, τευχ. 1, 2010, σελ. 44

[117] Οι διατάξεις αυτές είναι οι ακόλουθες: το άρ.1 εδ. γ' του ν.δ. 1059/71 (όπως προστέθηκε με το άρ. 25 παρ.3 του ν. 2214/94), το άρ. 66 παρ.1 εδ. β' του ν. 2238/94, το άρ. 111 του ν.δ. 118/73, το άρ. 2 παρ.6 του ν. 2343/95 και τα άρ.8 παρ. 7-8 ν. 2386/96 σε συνδ. με αρ. 1 παρ.2 καιαρ.12 παρ.1 του ΠΔ218/96 (έλεγχος του ΣΔΟΕ)

[118] Αρ. 85 του Ν. 2238/94 (βλ. πηγή: http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/7)

[119] Ντόστας Θ., *Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων- Κατάσχεση των καταθέσεων*, Βιβλιοθήκη Νομικής Θεωρίας και Πράξης, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2000 σελ.97-98

3.3.4 Παροχή τραπεζικής πληροφόρησης.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα ενότητα που αφορά το τραπεζικό απόρρητο, σημαντικό μέρος αποτελεί και η αναφορά στο δικαίωμα των τραπεζών να παρέχουν πληροφορίες προς τρίτους, οι οποίες αφορούν άμεσα την οικονομική κατάσταση των πελατών τους, όπως εννοιολογικά υφίσταται και ως «τραπεζική πληροφόρηση». Σε αντίθεση ωστόσο με το ελληνικό δίκαιο, σε άλλα δίκαια, και ιδίως στο γερμανικό, γίνεται ευρεία συζήτηση για το δικαίωμα ή και την υποχρέωση αυτή των τραπεζών. Πάντως, η βασική αρχή είναι ότι η τράπεζα δεν είναι υποχρεωμένη να δώσει τις απαιτούμενες πληροφορίες και, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, αποφασίζει επ' αυτού κατά την κρίση της η ίδια[120].

Όπως είναι βέβαια φανερό, η τραπεζική πληροφόρηση βρίσκεται πολλές φορές, τόσο σε σύγκρουση με την υποχρέωση εχεμύθειας της τράπεζας, όσο και με τις διατάξεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Κατά κανόνα όμως, αυτές οι συγκρούσεις θα πρέπει να λύνονται με βάση τη στάθμιση των διακυβευόμενων συμφερόντων και την αρχή της αναλογικότητας. Όσον αφορά λοιπόν το τραπεζικό απόρρητο, μπορεί να έρχεται σε αντίθεση κυρίως με την αξίωση τρίτων για πληροφόρηση, αν και αναμφίβολα, το τραπεζικό απόρρητο υποχωρεί και έναντι ελεγκτικών (ιδίως έναντι της Τράπεζας της Ελλάδος), διωκτικών και φορολογικών αρχών[121].

Αμφίβολο πάντως μπορεί να θεωρηθεί εάν οι τράπεζες έχουν το δικαίωμα να παρέχουν μέσω κεντρικών ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφόρησης, με τις οποίες είναι συνδεδεμένες, πληροφορίες σχετικά με τη φερεγγυότητα και γενικότερα τη συνεπή ή μη συμπεριφορά πελατών τους χωρίς τη συναίνεσή τους, συνεργώντας ίσως με τον τρόπο αυτό στη συστηματική παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου- αν και η παροχή τέτοιων υπηρεσιών ρητά αναφέρονται στον κατάλογο[122] των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Παράδειγμα τέτοιων συστημάτων αποτελεί και η «τράπεζα συστημάτων και πληροφοριών ΑΕ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ». Ως μέρος της τραπεζικής πρακτικής[123], η ανάπτυξη αυτού του προηγμένου συστήματος επεξεργασίας

---

[120] Ρόκας Ν., Γκόρτσος Χ., *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου: Δημόσιο και Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο,* Β' αναθ. Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σελ.191

[121] Εδώ να σημειωθεί ότι κατά τα άρθρα 21-21α του Ν.2076/92, πρόσωπα που για λογαριασμό της Τράπεζας της Ελλάδος έχουν λάβει γνώση πληροφοριών που αφορούν λογαριασμούς πελατών σε ελεγχθείσες από αυτά τράπεζες, υποχρεούνται σε τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου.

[122] Άρθρο 24 παρ.1 στοιχ. ιγ' ν.2076/1992.

[123] Ψυχομάνη Σπ, *Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δίκαιου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2009, σελ. 79

δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς πελατών πραγματοποιείται το 1997 στα πλαίσια της εν λόγω διατραπεζικής ανώνυμης εταιρίας.

Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι επιτρέπεται και δεν αποτελεί παράβαση του επαγγελματικού απορρήτου, η παροχή πληροφοριών και στοιχείων από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα και στα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ και που συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα σε αυτά- κατά τουλάχιστον 25%- υπό τους όρους[124] ότι οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για την άσκηση της εποπτείας σ' ενοποιημένη βάση καθώς και ότι δεν αναφέρονται σε θέματα που καλύπτονται από το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων.

[124] Βελέντζα Ι., οπ, παρ, σελ. 286-287

ΜΕΡΟΣ Β': ΔΙΕΘΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Κεφάλαιο 1ο: Η συμβολή των διεθνών οργανισμών στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής διεθνώς.

1.1 Η άνθηση του *επιβλαβούς* φορολογικού ανταγωνισμού και των «φορολογικών παραδείσων», ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης.

Στο πλαίσιο του εντεινόμενου διεθνούς ανταγωνισμού για την προσέλκυση επενδύσεων και αυξημένων εσόδων για τους εθνικούς προϋπολογισμούς, ο διεθνής φορολογικός ανταγωνισμός παρουσιάζεται συχνά ως μια πράξη ευθέως επιθετική με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων και τη συρρίκνωση της φορολογητέας βάσης των θιγόμενων κρατών. Ορισμένες από αυτές τις πρακτικές μπορούν να χαρακτηριστούν ως «αθέμιτος φορολογικός ανταγωνισμός» όταν δεν θεμελιώνονται σε μια σαφή και διακηρυγμένη φορολογική πολιτική. Παράμετροι όπως το ύψος των φορολογικών συντελεστών ή η λειτουργία των μηχανισμών συγκέντρωσης των φόρων καθώς και το επιθυμητό μείγμα μεταξύ άμεσων και έμμεσων φόρων αντανακλούν τη θεμελιακή εθνική φορολογική ανεξαρτησία κάθε κράτους και συνεπώς δεν θεωρούνται επιζήμιοι στην ομαλή λειτουργία του διεθνούς ανταγωνισμού για την προσέλκυση επενδύσεων. Μέτρα, ωστόσο, που λαμβάνονται με αποκλειστικό στόχο την προσέλκυση καταθέσεων ή επενδυτικών κεφαλαίων ή τη διευκόλυνση της φοροαποφυγής στη χώρα προέλευσης των εισοδημάτων, θίγουν άμεσα και φανερά τα φορολογικά έσοδα που 'κανονικά' ανήκουν σε άλλα κράτη.

Η παγκοσμιοποίηση και η συνακόλουθη εντατικοποίηση του ανταγωνισμού ανάμεσα στα κράτη για την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων είχε μέχρι σήμερα πολλές και σημαντικές θετικές συνέπειες στην αύξηση της συνολικής αποτελεσματικότητας του διεθνούς συστήματος στην κατανομή των διαθέσιμων πόρων διεθνώς. Ωστόσο, η συστηματική αντίδραση των κρατών στο γεγονός της αύξησης του ανταγωνισμού σε φορολογικά θέματα υπήρξε κυρίως αμυντική, ενώ η ανησυχία για τις πιθανές επιπτώσεις του διεθνούς φορολογικού ανταγωνισμού ώθησε πολλές κυβερνήσεις να εξετάσουν τις προσπάθειες διεθνούς συνεργασίας[125].

Αντίστοιχη ήταν και η πολιτική κατεύθυνση που δόθηκε από τους Υπουργούς Οικονομίας των Κρατών-Μελών του ΟΟΣΑ μέσω της προετοιμασίας της έκθεσης

[125] Dharmapala Dhammika, James R. Hines, *Which countries become tax havens?,* Journal of Public Economics 93, 2009, p. 1059

"Harmful Tax Competition", το 1998[126]. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, η επιτάχυνση της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου και των επενδύσεων έχει αλλάξει ουσιαστικά τη σχέση μεταξύ των εθνικών φορολογικών συστημάτων, καθώς αποτελεί μια από τις κινητήριες δυνάμεις πίσω από τις φορολογικές μεταρρυθμίσεις. Πριν την παράπανω έκθεση του ΟΟΣΑ το 1998, η δράση εναντίον των φορολογικών παραδείσων ήταν κατά κύριο λόγο μονομερής[127] ενώ στη συνέχεια πολλές άλλες χώρες μέλη του ΟΟΣΑ θέσπισαν εθνικούς φορολογικούς κανόνες ώστε να μειώσουν την ελκυστικότητα των φορολογικών μειώσεων που επιτυγχάνεται μέσω της χρήσης φορολογικών παραδείσων[128].

Η παγκοσμιοποίηση έχει ενθαρρύνει τις χώρες να αξιολογούν συνεχώς τα φορολογικά τους συστήματα και τις δημόσιες δαπάνες τους, προσαρμόζοντάς τα όπου χρειάζεται προκειμένου να βελτιωθεί το «φορολογικό κλίμα»[129] για επενδύσεις, αλλά και έχει οδηγήσει σε αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά, αναπτύσσοντας σταδιακά παγκόσμιες στρατηγικές. Ωστόσο, τα ευνοϊκά φορολογικά καθεστώτα που οδηγούν το φορολογικό συντελεστή που επιβάλλεται στα εισοδήματα σε σημαντικό χαμηλό ποσοστό συγκριτικά με άλλες χώρες, έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν βλάβη, κυρίως:

-παραμορφώνοντας τις οικονομικές και, έμμεσα, τις πραγματικές ροές των επενδύσεων,

-υπονομεύοντας την ακεραιότητα και την αμεροληψία των φορολογικών δομών,

-αποθαρρύνοντας τους φορολογούμενους προς συμμόρφωση,

-διαμορφώνοντας εκ νέου το επιθυμητό επίπεδο και τη σύνθεση των φόρων και των δημοσίων δαπανών,

-αυξάνοντας τις διοικητικές δαπάνες και τις επιβαρύνσεις συμμόρφωσης σχετικά με τις φορολογικές αρχές και τους φορολογουμένους.

Σαφώς λοιπόν, όπου αυτές οι πρακτικές έχουν τέτοιου είδους αρνητικές επιπτώσεις, θεωρούνται επιβλαβείς και κυρίως όταν καταλήγουν να 'ανταγωνίζονται' τις

---

[126] Βλ. OECD (1998). Στο κείμενο της εν λόγω έκθεσης επισύναψαν την επιφύλαξή τους η Ελβετία και το Λουξεμβούργο, χώρες που επίμονα διεκδικούν διευρυμένο περιθώριο ανεξαρτησίας στον καθορισμό της εθνικής φορολογικής πολιτικής τους.

[127] Βλ. Introduction στο Cherryman Rexford, *The new 'Subpart F' foreign income provisions of the internal revenue code*, Willian and Mary Law Review, Vol.4:169, 1962, p. 173

[128] Slemrod Joel, Wilson John, *Tax Competition with parasitic tax havens*, Journal of Public Economics (2009) p.1261

[129] OECD(1998): Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue, p. 13

φορολογικές βάσεις άλλων χωρών, τότε χωρίς αμφιβολία αυτές οι πρακτικές θα χαρακτηρίζονταν ως «επιζήμιος φορολογικός ανταγωνισμός».

Πολλά φορολογικά κυρίαρχα εδάφη και χώρες χρησιμοποιούν φορολογικά και μη κίνητρα για να προσελκύσουν δραστηριότητες όχι μόνο στον οικονομικό αλλά και σε άλλους τομείς υπηρεσιών. Αυτά τα εδάφη και οι χώρες προσφέρουν στον ξένο επενδυτή ένα περιβάλλον με μηδενική ή μόνο με ονομαστική φορολογία, η οποία συνήθως συνοδεύεται από μείωση σε κανονιστικούς ή διοικητικούς περιορισμούς. Η δραστηριότητα αυτή, πολλές φορές, δεν υπόκειται σε ανταλλαγή πληροφοριών, λόγω παραδείγματος χάριν, των αυστηρών διατάξεων περί τραπεζικού απορρήτου. Αυτές οι δικαιοδοσίες είναι γενικά γνωστές και ως «φορολογικοί παράδεισοι».

Η διεθνοποίηση των εταιρικών επενδύσεων κατά τα τελευταία έτη έδωσε άνθηση σε ένα αριθμό διεθνούς μηχανισμού φοροαποφυγής που ίσως διαβρώνει τα φορολογικά έσοδα στις βιομηχανοποιημένες χώρες, αλλά που μπορεί επίσης να μειώσει φορολογικές επιβαρύνσεις στο κεφάλαιο και έτσι να διευκολύνει τις επενδύσεις[130]. Οι «φορολογικοί παράδεισοι» προσφέρουν συνεπώς ένα μέσο μείωσης των φόρων που μπορεί να εκτοπίσει τις παραδοσιακές πηγές των εταιρικών φοροαπαλλαγών. Τρία κοινά χαρακτηριστικά αυτών των 'καταφυγίων' είναι ότι μειώνουν τις φορολογικές επιβαρύνσεις χωρίς να μεταβάλλουν σημαντικά τα δηλωθέντα οικονομικά στοιχεία, ότι περιβάλλονται από μυστικότητα και ότι δεν ανιχνεύονται συχνά από το Υπουργείο Οικονομικών[131].

Οι «φορολογικοί παράδεισοι» γενικά βασίζονται στην υφιστάμενη παγκόσμια οικονομική υποδομή και έχουν παραδοσιακά διευκολύνει τη ροή των κεφαλαίων και τη βελτίωση της ρευστότητας στη χρηματοπιστωτική αγορά. Ωστόσο, επειδή προσφέρουν έναν τρόπο για την ελαχιστοποίηση των φόρων και την απόκτηση της οικονομικής εμπιστευτικότητας, οι φορολογικοί παράδεισοι είναι ελκυστικοί τόσο για εταιρικές όσο και για ατομικές επενδύσεις καθώς εκτός των άλλων, εξασφαλίζουν αποτελεσματική προστασία από τον έλεγχο των τραπεζικών λογαριασμών των φορολογουμένων από τις αντίστοιχες αρχές των άλλων χωρών. Σύμφωνα με τον επικεφαλής των Οικονομικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ, κ. Jeffrey Owens, σε

---

[130] Qing Hong, Michael Smart *"In praise of tax heavens: International tax planning and foreign direct investment"*, European Economic Review 54 (2010) p.82

[131] Graham J. *"A review of taxes and corporate finance"*, Foundations and Trends in finance, 2006, p.95.

συνέντευξή του στο Παρατηρητήριο του ΟΟΣΑ[132], τόνισε ότι το πρόβλημα των φορολογικών παραδείσων είναι μεγάλο και συνεχίζει να διογκώνεται, χρησιμοποιώντας και ως παράδειγμα ότι πάνω από 1 τρις αμερικάνικα δολάρια έχουν επενδυθεί σε υπεράκτια αμοιβαία κεφάλαια και ο αριθμός των κεφαλαίων έχει αυξηθεί κατά περισσότερο από 1400% τα τελευταία 15 χρόνια.

Αυτό που καθιστά δυσκολότερο τον ορισμό και την περιγραφή των φορολογικών παραδείσων είναι το γεγονός ότι αν τους δει κανείς από τη σκοπιά του δημοσίου δικαίου, δεν παρουσιάζουν ενιαίο χαρακτήρα, δηλαδή δεν υπάρχουν χαρακτηριστικά που να τους διαφοροποιούν από τα άλλα κράτη. Ως παραδείγματα τέτοιων κρατών θεωρούνται κάποια κυρίαρχα μικροκρατίδια όπως Μονακό, Ανδόρρα, Λίχνενσταϊν, κάποια κυρίαρχα κρατίδια πιο δημοφιλή όπως Παναμάς και Ουρουγουάη, εδάφη που τελούν υπό καθεστώς αυτονομίας όπως Νήσοι Μαν και Γκουερνέζ κλπ..

Προσπαθώντας λοιπόν να βρεθεί ακριβής ορισμός, το λιγότερο που πρέπει να παρατηρηθεί είναι κάποια στοιχεία που δεν βρίσκονται στις εθνικές νομικές διατάξεις αλλά κυρίως στη διεθνή θεωρία. Το πρώτο στοιχείο είναι το κριτήριο της χαμηλής φορολόγησης, σύμφωνα με το οποίο σε κράτη όπως στο Μονακό, για παράδειγμα, υπάρχει χαμηλή φορολόγηση για τα φυσικά πρόσωπα ενώ οι εταιρίες πληρώνουν πολύ περισσότερο. Αντιστρόφως, στα νησιά της Μάγχης φορολογούν πιο λίγο τις εταιρίες αλλά όχι τα φυσικά πρόσωπα που κατοικούν στην επικράτειά τους, καθώς επίσης, ορισμένα άλλα κράτη προσφέρουν ένα συμφέρον καθεστώς για τις offshore εταιρίες. Το δεύτερο στοιχείο είναι η εμπιστευτικότητα, η οποία υπάρχει εξαιτίας του αυστηρού τραπεζικού απορρήτου, είτε νομίμως (Ελβετία, Λουξεμβούργο), είτε μέσω διοικητικής ή δικαστικής πρακτικής (νησιά της Μάγχης)[133].

1.2 Η δράση του Ο.Ο.Σ.Α. κατά των «φορολογικών παραδείσων».

Μεταξύ των θεμάτων που αποτελούν αντικείμενο του ΟΟΣΑ, είναι και η φορολογία και ειδικότερα, η λειτουργία των φορολογικών παραδείσων. Το ζήτημα των φορολογικών παραδείσων τέθηκε, αρχικά το 1963, με την έκδοση ενός Σχεδίου Σύμβασης Διπλής Φορολογίας στο Εισόδημα και το Κεφάλαιο[134]. Το Σχέδιο αυτό αναθεωρήθηκε το 1977, και οδήγησε στην κατάρτιση της Πρότυπης Σύμβασης

[132] Jeffrey Owens, *Towards world tax co-operation*, OECD Observer στο http://www.oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/271/Towards_world_tax_co-operation.html
[133] Caroline Bird, *L'Harmonisation et les Problemes des Paradis Fiscaux*, Concurrence Reglementaire et Harmonisation, 18 Mai 2012
[134] OECD, Draft Double Taxation Convention on Income and Capital, 1963

Διπλής Φορολογίας στο Εισόδημα και το Κεφάλαιο και των Σχολίων της[135], ενσωματώνοντας τα συμπεράσματα του ΟΟΣΑ σε επίπεδο διμερών συμφωνιών, ιδιαίτερων μεθόδων φοροδιαφυγής και εξελίξεων στον τομέα διεθνών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων[136]. Ακολούθησε άλλη μία σημαντική αναθεώρηση το 1992, στα πλαίσια της απελευθέρωσης των κεφαλαιακών ροών και της παγκοσμιοποίησης των επιχειρηματικών ενεργειών, και έκτοτε τροποποιείται συστηματικά, με τελευταία τροποποίηση αυτή του 2010.

Επιπλέον, το 1998, η Επιτροπή Φορολογικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ εξέδωσε την πρώτη αναφορά (report) σχετικά το ζήτημα του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού[137], η οποία αποτέλεσε βασικό σημείο αναφοράς για την μετέπειτα έρευνά του ΟΟΣΑ επί του θέματος, αλλά και τη σχετική αντιμετώπιση του προβλήματος από τις επιμέρους κυβερνήσεις των κρατών μελών του. Στην αναφορά αυτή, επικεντρώθηκε στην αναγνώριση των «φορολογικών παραδείσων» (tax havens) και των «επιζήμιων προνομιακών φορολογικών καθεστώτων» (harmful preferential tax regimes) και τη συμβολή τους προς την ανάπτυξη και εξάπλωση επιβλαβών φορολογικών πρακτικών, κυρίως σε επίπεδο οικονομικών δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζονται από κάποια κινητικότητα. Επιπλέον, προέβη σε ορισμένες Συστάσεις (Recommendations) για την εξάλειψη των περιγραφέντων φαινομένων.

Σύμφωνα και με τα προλεχθέντα, οι ανταγωνιστικές δυνάμεις έχουν ενθαρρύνει τις χώρες να κάνουν τα φορολογικά τους συστήματα πιο ελκυστικά στους επενδυτές. Ωστόσο, ορισμένες φορολογικές πρακτικές είναι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό, υπονομεύοντας κατά αυτόν τον τρόπο, τον θεμιτό ανταγωνισμό και την εμπιστοσύνη του κοινού στα φορολογικά συστήματα. Οι εντός και οι εκτός ΟΟΣΑ οικονομίες συνεργάζονται μέσω του Παγκόσμιου Φόρουμ[138] για την αντιμετώπιση των επιζήμιων φορολογικών πρακτικών, βελτιώνοντας τη διαφάνεια και εγκαθιδρύοντας αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών.

Ο ΟΟΣΑ, κατά συνέπεια, προσπαθεί να ενθαρρύνει ένα περιβάλλον εντός του οποίου ο θεμιτός ανταγωνισμός μπορεί να γίνει πραγματικότητα, κάτι που στον φορολογικό τομέα σημαίνει προώθηση των βασικών αρχών, επιτρέποντας σε κάθε χώρα να εφαρμόζει τη δική της φορολογική νομοθεσία χωρίς την ανάμειξη των

---

[135] OECD, Model Double Taxation Convention on Income and Capital, 1977
[136] James K.Jackson, *The OECD Initiative on Tax Havens*, Congressional Research Service, 2010, p.6
[137] OECD, Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue, 1998
[138] Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes.
Πηγή: www.oecd.org/tax/transparency

πρακτικών που υπονομεύουν το δίκαιο και την ακεραιότητα του φορολογικού συστήματος κάθε χώρας[139]. Με λίγα λόγια, ο ΟΟΣΑ δεν επιδιώκει να επιβάλλει σε κάθε χώρα τον φορολογικό της συντελεστή ή με ποιον τρόπο θα πρέπει να είναι δομημένο το φορολογικό της σύστημα, αλλά αντίθετα, προσπαθεί να υποστηρίξει το θεμιτό ανταγωνισμό ώστε να ελαχιστοποιούνται οι φορολογικές στρεβλώσεις που προκαλούνται και να αυξηθεί η εμπιστοσύνη του φορολογούμενου.

Με βάση όσα έχουν ήδη προαναφερθεί, ο όρος «φορολογικοί παράδεισοι» δεν αποτελεί νομική έννοια και δεν υφίσταται- έως τώρα τουλάχιστον- ως ορισμός γενικά αποδεκτός. Ο όρος χρησιμοποιείται επίσης για να περιγράψει κράτη που δεν παρέχουν διοικητική ή δικαστική συνδρομή, ιδίως με τη μορφή ανταλλαγής πληροφοριών, στο πλαίσιο φορολογικών υποθέσεων. Η άρνηση συνεργασίας έχει συχνά ως βάση την επίκληση της εθνικής νομοθεσίας που προστατεύει το τραπεζικό απόρρητο.

Ωστόσο, στις παραμονές της συνόδου κορυφής του G20 τον Απρίλιο του 2009, ο ΟΟΣΑ δέχθηκε πιέσεις για τη διεύρυνση της λίστας του με τα κράτη- φορολογικούς παραδείσους.[140] Πρόκειται για τη λίστα που συνέταξε ο ΟΟΣΑ το 2000, με βάση τα κριτήρια που είχε θεσπίσει και αφορούσαν κυρίως: τη μη φορολόγηση του εισοδήματος ή τη φορολόγησή του με πολύ χαμηλούς συντελεστές, την έλλειψη φορολογικής διαφάνειας και την ανεπαρκή ανταλλαγή πληροφοριών με τις αρμόδιες αρχές άλλων χωρών στο πλαίσιο φορολογικών υποθέσεων[141].

Μεταξύ των ετών 2000 και 2002, 31 χώρες είχαν αναλάβει επίσημες δεσμεύσεις για την εφαρμογή των προτύπων του ΟΟΣΑ στους τομείς της διαφάνειας και της ανταλλαγής πληροφοριών. Επτά χώρες[142], ωστόσο, εντοπίστηκαν από την Επιτροπή του ΟΟΣΑ ως φορολογικοί παράδεισοι σε φορολογικά θέματα, οι οποίες αργότερα προέβησαν σε δεσμεύσεις και αφαιρέθηκαν από τον εν λόγω κατάλογο. Καθώς τα περισσότερα από τα κράτη της λίστας δεσμεύτηκαν πολιτικά να συμμορφωθούν με τις αρχές του ΟΟΣΑ σε θέματα φορολογίας, μόνο η Ανδόρα, το Μονακό και το Λίχτενσταιν απέμειναν στη λίστα μέχρι το 2008, με τελική αφαίρεσή τους το Μάιο

---

[139] Πηγή: http://www.oecd.org/department/0,3355,en_2649_33745_1_1_1_1_1,00.html

[140] Στις αρχές του ίδιου έτους, πολλά κράτη, που στοχοποιήθηκαν ως φορολογικοί παράδεισοι, ανακοίνωσαν μετά από πιέσεις ότι θα υιοθετήσουν τελικά τα standards του ΟΟΣΑ [Σαν Μαρίνο, Μακάο, Σιγκαπούρη, Χονγκ Κονγκ, Λιχτενστάιν, Ανδόρα κλπ.]

[141] Πχ το άρθρο 26 της πρότυπης φορολογικής σύμβασης του ΟΟΣΑ (έκδοση 2008)

[142] Μεταξύ αυτών η Ανδόρα, το Πριγκιπάτο του Λιχτενστάιν, η Λιβερία, το Πριγκιπάτο του Μονακό, η Δημοκρατία των Νήσων Μάρσαλ, η Δημοκρατία του Ναούρου και η Δημοκρατία του Βανουάτου

του 2009 υπό το πρίσμα των δεσμεύσεων που είχαν αναλάβει[143]. Όσον αφορά λοιπόν τα κριτήρια, ουσιαστικά εφαρμόζεται μόνο εκείνο της ανεπαρκούς ανταλλαγής πληροφοριών.

Στο πλαίσιο της συνόδου των ηγετών του G20 στις 2 Απριλίου 2009[144], αποφασίστηκε η ανάληψη δράσης κατά των φορολογικών παραδείσων. Ο ΟΟΣΑ είχε δημοσιεύσει σχεδόν ταυτόχρονα τρεις λίστες[145] κρατών. Η «λευκή» λίστα περιλαμβάνει 40 κράτη- μεταξύ των οποίων είναι η Ελλάδα και η Κύπρος- τα οποία έχουν υιοθετήσει και εφαρμόζουν τις αρχές του ΟΟΣΑ, με βασικότερο το κριτήριο της διεθνούς ανταλλαγής πληροφοριών, με ταυτόχρονη κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου, στο πλαίσιο φορολογικών υποθέσεων. Η «γκρι» λίστα περιλαμβάνει 38 χώρες και διαιρείται σε δύο υποκατηγορίες: 30 κράτη-φορολογικούς παραδείσους και 8 'λοιπά χρηματοοικονομικά κέντρα', τα οποία βέβαια έχουν δεσμευτεί να σεβαστούν τις αρχές του ΟΟΣΑ χωρίς όμως να υλοποιούν τις δεσμεύσεις τους. Τέλος, στη «μαύρη» λίστα περιλαμβάνονται τα κράτη που δεν έχουν δεσμευτεί για την εφαρμογή των κριτηρίων του ΟΟΣΑ και αυτά είναι η Μαλαισία, Κόστα Ρίκα, η Ουρουγουάη και οι Φιλιππίνες.

Όσον αφορά τα μη συμμορφούμενα κράτη, η συζήτηση επικεντρώνεται στις κυρώσεις που θα μπορούσαν να επιβληθούν, καθώς σύμφωνα με πρόταση της γαλλικής κυβέρνησης, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των χωρών του G20 θα πρέπει ετησίως να δηλώνουν εάν διεξάγουν συναλλαγές σε κράτη-φορολογικούς παραδείσους, αλλά και πιο ριζοσπαστικές προτάσεις, οι οποίες εστιάζονται κυρίως στον περιορισμό των κεφαλαιουχικών ροών προς τις εντασσόμενες στις λίστες του ΟΟΣΑ χώρες[146].

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί και μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εθνική πρωτοβουλία, η Stop Tax Haven Abuse Act, η οποία κατατέθηκε προς συζήτηση στην αμερικανική Γερουσία το Μάρτιο του 2009[147]. Εκτός των άλλων, θεσπίζονται φορολογικά τεκμήρια για τις καταθέσεις και τις επενδύσεις σε 34 κράτη, στα οποία περιλαμβάνονται η Ελβετία και η Κύπρος. Η άμεση ή έμμεση μεταβίβαση

---

[143] List of Unco-operative Tax Havens στο http://www.oecd.org/document/57/0,3746,en_2649_33745_30578809_1_1_1_1,00.html

[144] Βλ. G20 Leaders' Statement, London Summit, 2 April 2009 (παράγραφος 15)

[145] Οι λίστες είναι διαθέσιμες στο www.oecd.org/dataoecd/38/14/42497950.pdf

[146] Παυλίδη Γεωργίου, *Τραπεζικό Απόρρητο και διεθνής δικαστική συνεργασία στο πλαίσιο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας τευχ.1416, τόμ.63 Απρίλιος 2009

[147] Πηγή: http://www.levin.senate.gov/imo/media/doc/supporting/2009/PSI.StopTaxHavenAbuseAct.030209.pdf

περιουσιακών στοιχείων μεταξύ ενός αμερικανικού φυσικού ή νομικού προσώπου- πλην των εισηγμένων εταιριών- και ενός προσώπου σε μια από τις χώρες αυτές αποτελεί τεκμήριο μαχητό για φορολογικούς σκοπούς ότι αντιπροσωπεύει μη δηλωθέν εισόδημα στις ΗΠΑ, για το έτος που πραγματοποιήθηκε η μεταβίβαση.

Ωστόσο, τα τελευταία δύο χρόνια, σύμφωνα με το πρακτορείο Ρόιτερς, ο αριθμός των χωρών «φορολογικών παραδείσων» που βρισκόταν στη 'γκρι' λίστα του ΟΟΣΑ- που περιλαμβάνει χώρες όπου δεν έχουν εφαρμοστεί οι διεθνείς συμφωνίες για τα φορολογικά πρότυπα- από περισσότερες των 40 μειώθηκαν σε 17[148]. Βέβαια, ο ΟΟΣΑ ανέμενε καλύτερες επιδόσεις αφού το ποσό των χρημάτων που έχει εκτιμηθεί ότι διακινείται στις χώρες αυτές είναι 11,5 τρις δολάρια. Παρόλα αυτά μια χώρα μπορεί να συνεχίζει να αποτελεί 'παράδεισο' για μια άλλη ακόμα κι αν έχει βγει από τη λίστα του ΟΟΣΑ, καθώς κάποιες από αυτές «επιλέγουν» χώρες με τις οποίες δεν είχαν συναλλαγές, ώστε να βγούνε από τη λίστα. Για το λόγο αυτό ζητείται από τον ΟΟΣΑ να αυξήσει τον αριθμό των συμφωνιών που πρέπει να υπογράφει κάθε χώρα, αφού συμφωνία με άλλες 12 θεωρείται αρκετή για ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών και συνεπώς εξόδου από τη επίμαχη λίστα.

1.2.1 Η συνεργασία με τις χώρες G20.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, ο ΟΟΣΑ έχει ενθαρρύνει τους φορολογικούς παραδείσους να ανταλλάσουν πληροφορίες με άλλες χώρες, βάσει των διμερών φορολογικών συμβάσεων, αλλά μέχρι το 2008, οι περισσότεροι φορολογικοί παράδεισοι αρνήθηκαν να υπογράψουν τέτοιου είδους συμφωνίες. Κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής έγινε πολιτική προτεραιότητα στις πλούσιες χώρες, ενώ κατά τη σύνοδο κορυφής τον Απρίλιο του 2009, οι χώρες της G20 κάλεσε τους φορολογικούς παραδείσους να υπογράψουν τουλάχιστον 12 συμβάσεις υπό την απειλή οικονομικών κυρώσεων. Μέχρι το τέλος του ίδιου χρόνου, υπεγράφησαν πάνω από 300 συμβάσεις, κάτι που αποτελεί και τη μεγαλύτερη συντονισμένη δράση κατά της φοροδιαφυγής στον κόσμο.

Η αποτελεσματικότητα της καταστολής των φορολογικών παραδείσων από τις χώρες G20 αμφισβητείται εντόνως. Μια θετική άποψη υποστηρίζει ότι οι συμβάσεις έχουν αυξήσει σημαντικά την πιθανότητα εντοπισμού της φοροδιαφυγής και σε μεγάλο βαθμό έχουν βελτιώσει την είσπραξη των φόρων. Σύμφωνα και με τους

[148] Άρθρο στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 18/4/2010 στο http://www.enet.gr/?i=news.el.oikonomia&id=152832

υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, η εποχή του τραπεζικού απορρήτου τελείωσε[149]. Αντίθετα, μια αρνητική άποψη υποστηρίζει ότι η πρωτοβουλία των G20 αφήνει σημαντικά περιθώρια για το τραπεζικό απόρρητο και φέρνει αμελητέα οφέλη[150].

Η πρωτοβουλία της ηγεσίας των χωρών G20 έχει αλλάξει δραματικά το περιβάλλον εντός του οποίου οι φορολογικές διοικήσεις λειτουργούν. Το πέπλο της μυστικότητας, όπως είναι το τραπεζικό απόρρητο, έχει διατρηθεί, ενώ οι φορολογικές διοικήσεις είναι τώρα καλύτερα εξοπλισμένες για να αντιμετωπίσουν εταιρικά σχήματα και ιδρύματα με επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Το διευρυμένο δίκτυο των συμβάσεων ανταλλαγής πληροφοριών αποδίδει αποτελέσματα, καθώς δεν είναι πλέον δυνατή η απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων ή εσόδων χωρίς τη διακινδύνευση να αποκαλυφθούν.

Μέσω των συμβάσεων αυτών, οι χώρες εντός και εκτός του ΟΟΣΑ μπορούν να ζητήσουν πληροφορίες από χώρες που είχαν προηγουμένως τραπεζικό απόρρητο ή άλλους περιορισμούς. Παραδείγματα μεταβατικών οικονομιών που χρησιμοποίησαν αυτού του είδους τις νέες συμβάσεις αποτελούν η Κίνα και η Ινδία, καθώς από το 2009, ο αριθμός των αιτήσεων για παροχή πληροφοριών σε ξένες αρχές σε σχέση με φορολογικούς ελέγχους και έρευνες, σχεδόν έχουν διπλασιαστεί στην Κίνα ενώ στην Ινδία έχουν υπερδιπλασιαστεί.

Μετά τη Σύνοδο Κορυφής του Λονδίνου, οι χώρες που έλαβαν μέρος, έφεραν σχεδόν 14 δισεκατομμύρια ευρώ πρόσθετα έσοδα μέσω εθελοντικών πρωτοβουλιών συμμόρφωσης, λαμβάνοντας πλεονέκτημα αυξημένου κινδύνου ανίχνευσης για φοροδιαφυγή ως αποτέλεσμα της άρσης του τραπεζικού απορρήτου για φορολογικούς σκοπούς. Πάνω από 100.000 εύποροι φορολογούμενοι έχουν παρουσιάσει τον προηγουμένως κρυμμένο πλούτο τους από τις υπεράκτιες εταιρίες. Για παράδειγμα στη Γαλλία, σχεδόν 5000 φορολογούμενοι δήλωσαν εθελοντικά τα περιουσιακά τους στοιχεία που βρίσκονταν στις υπεράκτιες εταιρίες και παράγουν φόρο περισσότερο από 1 δις ευρώ, στη Γερμανία, σχεδόν 30.000 φορολογούμενοι έχουν αναγνωριστεί ως φοροφυγάδες, αποδίδοντας περίπου 2 δις ευρώ ενώ, στις ΗΠΑ έχουν πραγματοποιηθεί 30.000 γνωστοποιήσεις, αποδίδοντας 3 δις αμερικάνικα δολάρια μέχρι στιγμής.

---

[149] OECD (2011). *The era of bank secrecy is over*. The G20/OECD process is delivering results. Διαθέσιμο στο: http://www.oecd.org/dataoecd/54/60/48996146.pdf

[150] Johannesen, N., Zucman G, *The End of Bank Secrecy? An evaluation of the G20 Tax Haven Crackdown*, 31 January 2012 p.2

Στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, αυτές οι υπεράκτιες πρωτοβουλίες απαιτούν ο φορολογούμενος να καταβάλει το πλήρες ποσό του οφειλόμενου φόρου, με τόκους και κυρώσεις, ενώ για να επιτευχθεί αυτό πρέπει να επιτευχθεί και ισορροπία μεταξύ της ενθάρρυνσης των μη συμμορφούμενων φορολογουμένων για την οριστική βελτίωση της συμμόρφωσής τους και όχι υπονόμευση της εθελοντικής συμμόρφωσης του υπόλοιπου πληθυσμού των φορολογουμένων. Ο ΟΟΣΑ, συνεργαζόμενος με μια σειρά χωρών του G20, έχει εκθέσει κατευθυντήριες γραμμές για το σχεδιασμό ενός προγράμματος επιτυχημένης εθελοντικής συμμόρφωσης. Η FATF έχει επίσης εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές για το πώς τα συστήματα αυτά θα πρέπει να σχεδιαστούν ώστε να είναι συμβατά με τις συστάσεις της.

Ο αντίκτυπος της πρωτοβουλίας των χωρών G20 δεν είναι μόνο συμβάλλοντας στη διαδικασία της δημοσιονομικής εξυγίανσης, έχει βελτιώσει επίσης την αμεροληψία του φορολογικού συστήματος από τότε που οι πρωτοβουλίες συμμόρφωσης των offshore έχουν βάλει στο στόχαστρο τους εύπορους[151]. Επιπρόσθετα με τα πρόσθετα έσοδα και τη βελτιωμένη αμεροληψία, υπάρχουν αυξημένες ενδείξεις ότι η ηγεσία των G20/ΟΟΣΑ που οδήγησε στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, αλλάζει στάση απέναντι στη μη συμμόρφωση. Η επιτυχία των εθελοντικών πρωτοβουλιών που έχουν γνωστοποιηθεί καταδεικνύει ότι οι οικονομικοί θεσμοί και οι φορολογούμενοι τώρα συνειδητοποιούν ότι η μη συμμόρφωση είναι ριψοκίνδυνη. Τα οικονομικά θεσμικά όργανα έχουν κλιμακώσει τις δραστηριότητές τους σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες (πχ. πολλές ευρωπαϊκές και αμερικάνικες τράπεζες μείωσαν τις δραστηριότητές τους στην Καραϊβική) ενώ παράλληλα, οι τράπεζες εξετάζουν, ολοένα και περισσότερο, τη βελτίωση της 'νοοτροπίας' της φορολογικής συμμόρφωσης.

1.2.2 Οι συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας.

Η φορολόγηση που επιβάλλουν τα κράτη δεν περιορίζεται αποκλειστικά στα άτομα που κατοικούν στο έδαφός τους και για τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται σ' αυτό, αλλά καταλαμβάνει και άλλα πρόσωπα και δραστηριότητες, που πληρούν συγκεκριμένα «κριτήρια υπαγωγής», όπως τα θεσπίζει η κάθε εθνική φορολογική νομοθεσία[152]. Αυτά τα κριτήρια υπαγωγής συνίστανται στην πραγματικότητα σε συγκεκριμένους τρόπους οικονομικής σύνδεσης των εκάστοτε προσώπων και

[151] OECD (2011). *The era of bank secrecy is over*. The G20/OECD process is delivering results. Διαθέσιμο στο: http://www.oecd.org/dataoecd/54/60/48996146.pdf
[152] Θ.Φορτσάκης, ό.π., σελ.391

δραστηριοτήτων με το κράτος που επιβάλλει τη φορολογία και ποικίλλουν ανάμεσα στην κατοικία, την υπηκοότητα του φορολογούμενου, τον τόπο πραγματοποίησης των δραστηριοτήτων, την τοποθεσία της φορολογητέας ακίνητης ή κινητής περιουσίας. Καθώς όμως, δεν υπάρχει μια κοινή πρακτική φορολόγησης μεταξύ των κρατών αλλά το κάθε κράτος διαθέτει «φορολογική κυριαρχία» και είναι ελεύθερο να διαμορφώσει τους δικούς του κανόνες σ' αυτόν τον τομέα εξουσίας του[153], παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να φορολογούνται διπλά ή πολλαπλά συγκεκριμένα οικονομικά στοιχεία. Πρόκειται για τη λεγόμενη «(υποκειμενική) διπλή φορολογία», η οποία παρατηρείται σε μεγάλο βαθμό σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας.

Πρακτικά, η διπλή φορολογία αναφέρεται στο γεγονός ότι δύο χώρες συγκεντρώνουν ταυτόχρονα τους φόρους για το ίδιο αντικείμενο. Η κατάσταση αυτή μπορεί να προκύψει όταν οι επιχειρήσεις ή τα φυσικά πρόσωπα εδρεύουν σε διαφορετικές χώρες ή όταν λαμβάνουν εισόδημα από άλλη χώρα. Οι συμφωνίες αυτές μειώνουν τη διπλή φορολόγηση, βοηθώντας παράλληλα να ξεπεραστούν τα εμπόδια για τις διασυνοριακές οικονομικές συναλλαγές και επιπλέον, ρυθμίζουν τη διοικητική συνδρομή στον τομέα της φορολογίας.[154]

Προκειμένου να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο αυτό, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) συστηματοποίησε μια προσπάθεια που είχε ξεκινήσει η Κοινωνία των Εθνών[155], για τη θέσπιση της Πρότυπης Σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας εισοδήματος και κεφαλαίου[156]. Η σχέση των διατάξεων της Σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας με τους φορολογικούς παραδείσους και τις εξωχώριες εταιρίες, συνίσταται στο γεγονός πως η επιλογή της κατάλληλης για τον κάθε φορολογούμενο-επενδυτή δικαιοδοσίας εξαρτάται από την ύπαρξη, το περιεχόμενο και τον αριθμό των συμβάσεων που έχει υπογράψει η δικαιοδοσία αυτή[157]. Ο έλεγχος των φορολογικών συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας είναι

---

[153] Κ.Φινοκαλιώτης/Ν.Μπάρμπας, *Δημόσια Οικονομικά*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2001 σελ.41

[154] Federal Department of Finance FDF, State Secretariat for International Financial Matters SIF, *Double Taxation Agreements*. στο http://www.sif.admin.ch/themen/00502/00740/index.html?lang=en

[155] Η Κοινωνία των Εθνών θέσπισε τις Πρότυπες Συμβάσεις του Μεξικό (1943), οι οποίες αναθεωρήθηκαν στο Λονδίνο (1946).

[156] Βάσει αυτής της πρότυπης σύμβασης, η οποία δεν έχει κανονιστική ισχύ, έχουν συναφθεί οι περισσότερες συμβάσεις για την αποφυγή διπλής φορολογίας εισοδήματος και κεφαλαίου που έχει συνάψει η Ελλάδα και οι οποίες είναι κανονιστικά δεσμευτικές σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, Θ.Φορτσάκης, ό.π., σελ.402

[157] Δουβής Π. *Offshore δραστηριότητες*, Αθήνα 2008 σελ. 451

ουσιαστικό προαπαιτούμενο, στα πλαίσια του διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού και της επιδιωκόμενης φοροαποφυγής που επιχειρείται.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η ρύθμιση για την ανταλλαγή πληροφοριών που προβλέπει η σύμβαση του ΟΟΣΑ, προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή των διατάξεων της σύμβασης ή των εγχώριων νόμων των συμβαλλόμενων κρατών. Οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται δεν είναι υποχρεωτικό να αφορούν μόνο τους κατοίκους των συμβαλλομένων κρατών ούτε μόνο τους φόρους που καλύπτονται απ' τη σύμβαση.

Παρόλα αυτά, οι χώρες που δεσμεύονται από τη σύμβαση, δεν απαιτείται να λάβουν απαραίτητα, διοικητικά μέτρα ή να παρέχουν πληροφορίες αντίθετες με τη νομοθεσία και τη διοικητική πρακτική τους, ούτε να αποκαλύπτουν, μέσω των πληροφοριών που δίνουν, συναλλακτικό, επιχειρηματικό, βιομηχανικό, εμπορικό ή επαγγελματικό απόρρητο ή παραγωγική διαδικασία ή πληροφορία, η αποκάλυψη των οποίων θα ήταν αντίθετη σε κανόνα δημόσιας τάξης.

1.3 Η συμβολή της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) συνίσταται στη διαδικασία διοχέτευσης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο οικονομικό κύκλωμα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην είναι εφικτός ο προσδιορισμός της πηγής τους.

Σε διεθνές επίπεδο, σημαντικότερη όλων των πρωτοβουλιών είναι η απόφαση, τον Ιούλιο του 1989, των επτά μεγαλύτερων βιομηχανικά χωρών (Group G7) σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συγκροτήσουν την «Ομάδα χρηματοπιστωτικής δράσης για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» (Financial Action Task Force on Money Laundering, FATF)[158]. Μέλη της FATF, η οποία εδρεύει στο Παρίσι και υποστηρίζεται γραμματειακά από τον ΟΟΣΑ, είναι σήμερα 36 κράτη, συμπεριλαμβανομένων των επτά ιδρυτικών κρατών μελών και δύο διεθνών οργανισμών όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου[159].

Η FATF έχει ως έργο αφενός την αξιολόγηση, μέσω ετήσιων εκθέσεων, των αποτελεσμάτων της διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του

[158] Πηγή: http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/nomim_es.asp
[159] Επίσημη Ιστοσελίδα της FATF: http://www.fatf-gafi.org/pages/aboutus/membersandobservers/

τραπεζικού συστήματος για το «ξέπλυμα» της παράνομης προέλευσης κεφαλαίων, και, αφετέρου, τη μελέτη των αναγκαίων μέτρων, προς ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας. Η FATF εξέδωσε τον Απρίλιο του 1990 έκθεση με κατάλογο 40 Συστάσεων (40 Recommendations), οι οποίες συντάχθηκαν ως μια πρωτοβουλία για την καταπολέμηση της κατάχρησης των οικονομικών συστημάτων και αποτελούν τη βάση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το 1996, οι 40 αυτές Συστάσεις αναθεωρήθηκαν για πρώτη φορά ενώ υιοθετήθηκαν από περισσότερες από 130 χώρες και αποτελούν το διεθνές πρότυπο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες[160].

Τον Οκτώβριο του 2001, η FATF επέκτεινε την εντολή της για να αντιμετωπίσει το ζήτημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και έκανε το σημαντικό βήμα για τη δημιουργία 8 Ειδικών Συστάσεων. Οι Συστάσεις αυτές περιλαμβάνουν ένα σύνολο μέτρων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης τρομοκρατικών πράξεων και οργανώσεων και είναι συμπληρωματικές των 40. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνουν[161]: την κύρωση και εφαρμογή των πράξεων του ΟΗΕ, την ποινικοποίηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του ξεπλύματος χρήματος, τη δέσμευση και δήμευση των περιουσιακών στοιχείων των τρομοκρατών, την αναφορά ύποπτων συναλλαγών που σχετίζονται με την τρομοκρατία, τη διεθνή συνεργασία, το εναλλακτικό χρηματικό έμβασμα, τις ηλεκτρονικές μεταφορές χρηματικών ποσών και τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

Ένα βασικό στοιχείο για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι η ανάγκη για τα συστήματα των χωρών να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται σε σχέση με αυτά τα διεθνή πρότυπα[162]. Οι αμοιβαίες αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται από τη FATF και τους περιφερειακούς οργανισμούς αυτού του τύπου, καθώς επίσης και οι εκτιμήσεις που διεξάγονται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα, αποτελούν ένα μηχανισμό ζωτικής σημασίας προς εξασφάλιση ότι οι Συστάσεις της FATF εφαρμόζονται αποτελεσματικά από όλες τις χώρες.

---

[160] Financial Action Task Force on Money Laundering: The Forty Recommendations, 20 June 2003

[161] Financial Action Task Force on Money Laundering: Special Recommendations on Terrorist Financing, 31 October 2001

[162] Οι 40 Συστάσεις καθώς και οι 8 Ειδικές Συστάσεις της FATF έχουν αναγνωριστεί από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα ως τα διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ο κατάλογος των 40 Συστάσεων αναθεωρήθηκε για δεύτερη φορά το 2003 και υιοθετήθηκε σε πάνω από 180 χώρες ενώ συμπληρώθηκε μέχρι σήμερα με 9 Ειδικές Συστάσεις για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ωστόσο, το Φεβρουάριο του 2012[163], τα πρότυπα της FATF αναθεωρήθηκαν εκ νέου ώστε να ενισχυθούν οι παγκόσμιες εγγυήσεις και να προστατευθεί περαιτέρω η ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, παρέχοντας στις κυβερνήσεις ισχυρότερα μέσα για την ανάληψη δράσης κατά του οικονομικού εγκλήματος. Τα νέα αυτά πρότυπα έρχονται να αντιμετωπίσουν νέους τομείς προτεραιότητας, όπως η διαφθορά και η φοροδιαφυγή. Οι αναθεωρημένες αυτές Συστάσεις δέχθηκαν τη στήριξη των χωρών G20 καθώς τονίστηκαν ιδιαίτερα στην Τελική Διακήρυξη της Συνόδου Κορυφής των Καννών τον Ιούνιο του 2012[164], ως εξέχουσας σημασίας για τους ηγέτες των χωρών αυτών για τη συνεχιζόμενη σημασία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης και διάδοσης της τρομοκρατίας.

Κεφάλαιο 2ο: Η αμοιβαία συνδρομή των φορολογικών αρχών σε διεθνές επίπεδο.

Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών αποτελεί μια κρίσιμη πτυχή της διεθνούς φορολογίας, κάτι που έχει γίνει έντονα αντιληπτό από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Ωστόσο, η πλήρης ανταλλαγή πληροφοριών δεν φαίνεται να είναι φυσικό επόμενο και ο βαθμός ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κυβερνήσεων διεθνώς μπορεί να θεωρηθεί σαν μια μεταβλητή που χρησιμοποιείται στρατηγικά με τον ίδιο τρόπο όπως οι φόροι.

Ως εκ τούτου, κατά την εξέταση των στρατηγικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των φορολογικών αρχών, πρέπει να ληφθεί υπόψη το επίπεδο των πληροφοριών που μεταδίδονται μεταξύ των κυβερνήσεων καθώς στην πραγματικότητα, το καθεστώς ανταλλαγής πληροφοριών ποικίλλει από χώρα σε χώρα σε μεγάλο βαθμό[165]. Ορισμένες χώρες τείνουν να παρέχουν εύκολα πληροφορίες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ άλλες χώρες, όπως τα υπεράκτια κέντρα, διστάζουν να το πράξουν. Ένα τρανταχτό παράδειγμα της ποικιλομορφίας αυτής είναι το ευρύ φάσμα

[163] International Standards On Combating Money Laundering And the Financing Of Terrorism & Proliferation: The FATF Recommendations, February 2012
[164] Report To G20 Leaders By The Financial Action Task Force, Los Cabos Summit, June 2012
[165] Bacchetta Phillippe, Maria Paz Espinosa, *Information Sharing and tax competition among governments*, Journal of International Economics 39, 1995, p. 105

διαβάθμισης του τραπεζικού απορρήτου μεταξύ των χωρών, γεγονός που επιβεβαιώνει την ιδέα ότι το επίπεδο των πληροφοριών, που μοιράζονται μεταξύ των φορολογικών αρχών, ανήκει στη διακριτική ευχέρεια των κυβερνήσεων.

2.1 Η ανταλλαγή πληροφοριών στα πλαίσια του ΟΟΣΑ.

Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία, η αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών είναι απαραίτητη για τις χώρες ώστε να διατηρήσουν την κυριαρχία τους όσον αφορά την εφαρμογή και την επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας τους και να διασφαλίσουν την ορθή εφαρμογή των φορολογικών συμβάσεων. Καθώς οι φορολογούμενοι μπορούν να λειτουργούν αρκετά χωρίς περιορισμούς από τα εθνικά τους σύνορα, οι φορολογικές αρχές πρέπει να σέβονται τα σύνορα αυτά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οι διατάξεις για την ανταλλαγή πληροφοριών τους προσφέρει ένα νομικό πλαίσιο για συνεργασία πέραν των συνόρων, χωρίς να παραβιάζεται η κυριαρχία των άλλων χωρών ή τα δικαιώματα των φορολογουμένων. Παράλληλα, στα πλαίσια του ΟΟΣΑ, έχουν γίνει προσπάθειες για την ενίσχυση της διοικητικής συνδρομής σε πολυμερές επίπεδο καθώς, με βάση τα σημερινά δεδομένα των διεθνοποιημένων επιχειρήσεων, είναι υποκείμενες σε φόρο σε πολλές δικαιοδοσίες. Γι΄ αυτό η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών φορολογικών επιχειρήσεων είναι πλέον σημαντική.

Ο ΟΟΣΑ έχει αναπτύξει μια σειρά μέσων που παρέχουν ένα νομικό πλαίσιο για την ανταλλαγή πληροφοριών και πιο συγκεκριμένα μέσω του άρθρου 26 του Μοντέλου Σύμβασης για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας του ΟΟΣΑ (OECD Model Tax Convention), της Συμφωνίας για Ανταλλαγή Πληροφοριών σε Φορολογικά Θέματα, η οποία αναπτύχθηκε από κοινού σε έναν αριθμό οικονομιών- μη μέλη του ΟΟΣΑ αλλά και μέσω της Πολυμερούς Σύμβασης για την Αμοιβαία Διοικητική Συνδρομή σε Φορολογικά Θέματα, στα οποία θα γίνει εκτενέστερη αναφορά παρακάτω.

Όλα τα όργανα του ΟΟΣΑ περιλαμβάνουν αυστηρούς κανόνες εμπιστευτικότητας που προστατεύουν από την μη εγκεκριμένη αποκάλυψη ανταλλασσόμενων πληροφοριών. Επιπλέον, η ανταλλαγή πληροφοριών προϋποθέτει ότι οι φορολογικές αρχές έχουν ορθή πρόσβαση σε πληροφορίες και ο ΟΟΣΑ, τόσο από νομικής[166] όσο

[166] Improving Access to Bank Information for Tax Purposes, OECD 2000

και από πρακτικής[167] πλευράς εργάζεται υπέρ της βελτίωσης της πρόσβασης στις εν λόγω πληροφορίες,.

2.1.1 Το άρθρο 26 της Σύμβασης ΟΟΣΑ περί ανταλλαγής πληροφοριών.

Το άρθρο 26 του Προτύπου κατάρτισης Συμβάσεων για την αποφυγή διπλής φορολογίας του εισοδήματος και του κεφαλαίου του ΟΟΣΑ αποτελεί την πιο ευρέως αποδεκτή νομική βάση για τη διμερή ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς. Περισσότερες από 3000 διμερείς συμφωνίες βασίζονται στην Πρότυπη αυτή Σύμβαση. Το άρθρο 26[168] δημιουργεί υποχρέωση για την ανταλλαγή πληροφοριών που σχετίζεται με την ορθή εφαρμογή της φορολογικής σύμβασης καθώς και για σκοπούς διαχείρισης και επιβολής του εσωτερικού φορολογικού δικαίου των συμβαλλόμενων κρατών. Κατά τη διαμόρφωση των αιτημάτων του, το αιτούν κράτος θα πρέπει να καταδείξει την προβλέψιμη σημασία των ζητούμενων πληροφοριών. Επιπλέον, θα πρέπει να έχει ασκήσει όλα τα εγχώρια μέσα για να έχει πρόσβαση στις ζητούμενες πληροφορίες, εκτός από εκείνες που θα επέφεραν δυσανάλογες δυσχέρειες.

Το άρθρο 26 επικαιροποιήθηκε τον Ιούλιο του 2005, οπότε και προστέθηκαν οι παράγραφοι 4 και 5. Με τις εν λόγω παραγράφους, καθίσταται σαφές ότι ένα κράτος δεν μπορεί να αρνηθεί μια αίτηση παροχής πληροφοριών μόνο και μόνο επειδή δεν έχει εγχώριο φορολογικό συμφέρον από την πληροφορία αυτή (όπως ορίζει η παράγραφος 4) ή απλώς και μόνο επειδή η πληροφορία ανήκει σε μια τράπεζα ή άλλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (όπως ορίζει η παράγραφος 5)[169]. Το τραπεζικό απόρρητο δεν είναι ασυμβίβαστο με τις απαιτήσεις του άρθρου 26, ωστόσο απαιτεί μόνο περιορισμένες εξαιρέσεις στους κανόνες περί τραπεζικού απορρήτου, μη υπονομεύοντας την εμπιστοσύνη των πολιτών στην προστασία της ιδιωτικής τους ζωής.

Ωστόσο, κατά την ανταλλαγή των πληροφοριών ισχύουν αυστηροί κανόνες εμπιστευτικότητας. Όπως ρητά προβλέπεται και στο άρθρο 26, τα στοιχεία που γνωστοποιούνται πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απόρρητα και ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς που προβλέπονται στη σύμβαση. Η τρέχουσα έκδοση του Προτύπου Φορολογικής Σύμβασης του ΟΟΣΑ, που

---

[167] Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes, Istanbul 2010 and Reference Guide on Sources of Information from Abroad, 2006

[168] Πηγή: http://www.oecd.org/document/53/0,3746,en_2649_33767_33614197_1_1_1_1,00.html

[169] Όπ. παραπάνω

ενημερώθηκε τον Ιούλιο του 2008, καταδεικνύει ότι η Αυστρία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ελβετία έχουν διατυπώσει επιφυλάξεις για το άρθρο 26. ενώ το Μάρτιο του 2009 καθεμιά από τις χώρες αυτές κοινοποίησαν στον ΟΟΣΑ ότι απέσυραν τις επιφυλάξεις τους.

Σε κάποιες περιπτώσεις βέβαια, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των συμβαλλόντων εταίρων έχουν παγώσει λόγω της απροθυμίας ορισμένων εξ αυτών να συμφωνήσουν στην συμπερίληψη των όρων του άρθρου 26[170]. Η πρόθεση να ενσωματωθούν τα πρότυπα του εν λόγω άρθρου μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως για παράδειγμα στο άρθρο περί ανταλλαγής πληροφοριών του νέου μοντέλου φορολογικής σύμβασης των ΗΠΑ, που κυκλοφόρησε στις 15 Νοεμβρίου του 2006, περιέλαβε τις παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 26 του προτύπου φορολογικής σύμβασης του ΟΟΣΑ. Άλλες χώρες που δεν δημοσιεύουν τα μοντέλα των συμφωνιών τους έχουν εκδηλώσει την πρόθεσή τους να εγκρίνουν το νέο κείμενο του άρθρου 26, μέσω της αναθεώρησης των υφιστάμενων συνθηκών, των διοικητικών συμφωνιών τους κλπ. ενώ μερικές χώρες είναι της άποψης ότι δεν είναι αναγκαίο να αναθεωρηθούν οι υφιστάμενες συμβάσεις με νέα διατύπωση της εγχώριας φορολογίας, του τραπεζικού απορρήτου κλπ, εφόσον οι υφιστάμενες συμβάσεις τους λειτουργούν αποτελεσματικά στην ανταλλαγή τραπεζικών πληροφοριών. Επιπλέον, μια σειρά από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν συνάψει συμφωνίες σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών με βάση τις διμερείς τους συμβάσεις και δηλώνουν ειδικά στις συμφωνίες αυτές ότι θα αναφερθούν στο νέο άρθρο 26 για την εφαρμογή των διμερών τους ανταλλαγών. Τέλος, όσον αφορά τις χώρες με καθεστώς παρατηρητή, η Κίνα έχει ήδη ενσωματώσει το άρθρο αυτό στη συμφωνία της με τον Μαυρίκιο και την Ινδία, ενημερώνοντας την Επιτροπή Δημοσιονομικών Υποθέσεων το 2006 ότι έχει λάβει το νέο άρθρο 26 ως βάση για τις διαπραγματεύσεις φορολογικών συμβάσεων.

2.1.2 Το Μοντέλο Σύμβασης περί ανταλλαγής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα.

Ο ΟΟΣΑ ανακοίνωσε τον Απρίλιο του 2002 ένα άκρως σύγχρονο και ανανεωμένο κείμενο για τη διοικητική συνδρομή[171], μετά από επεξεργασία της ειδικής ομάδας

[170] Improving Access to Bank Information for Tax Purposes, The 2007 Progress Report, OECD στο: http://www.oecd.org/dataoecd/24/63/39327984.pdf
[171] Πηγή: http://www.oecd.org/dataoecd/15/43/2082215.pdf

εργασίας του οργανισμού για την 'αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών' στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι κρατών μελών αλλά και εκπρόσωποι από τις ακόλουθες χώρες: Αρούμπα, Βερμούδες, Μπαχρέιν, Cayman Islands, San Marino, Κύπρος, Νήσος του Μαν, Μάλτα, Μαυρίκιος, Ολλανδικές Αντίλλες και Σεϋχέλλες, που δεν είναι μέλη του ΟΟΣΑ. Η συνεργασία με τις χώρες αυτές, οι οποίες αποτελούν και φορολογικούς παραδείσους λόγω των φορολογικών ελαφρύνσεων που προσφέρουν, είναι σημαντική αφού καταδεικνύεται ότι το μοντέλο αυτό μπορεί εύκολα να αποτελέσει μια κοινά αποδεκτή βάση στις διαπραγματεύσεις για ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων κρατών μελών και μη του ΟΟΣΑ.[172] Το γεγονός αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερη διαφάνεια όχι μόνο για τα εθνικά φορολογικά συστήματα και για τις διεθνείς οικονομικές συναλλαγές αλλά και για την καταπολέμηση επιβλαβών πρακτικών που θα έχουν επίπτωση στη διαφυγή σημαντικών ποσών από τα δημόσια ταμεία των ανεπτυγμένων χωρών.

Όπως έχει προαναφερθεί, το ζήτημα της έλλειψης μιας αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εθνικών διοικήσεων είχε ήδη τεθεί από το 1998 μέσω της Έκθεσης με θέμα το ζημιογόνο φορολογικό ανταγωνισμό «Harmful Tax Competition: An emerging Global Issue», της οποίας ο στόχος ήταν η διαμόρφωση ενός νομικού κειμένου κατάλληλου για τη διοικητική συνδρομή. Ο στόχος αυτός λοιπόν επετεύχθη στις 18.4.2002 όταν δημοσιεύτηκε η συμφωνία, ως Μοντέλο πολυμερούς συνεργασίας και ως Μοντέλο για διμερείς συμβάσεις.

Στο σημείο αυτό αξίζει να παρατηρηθεί ότι το Μοντέλο περιλαμβάνει 16 άρθρα ενώ, στα περισσότερα σημεία του, το κείμενο θυμίζει την ευρωπαϊκή Οδηγία 77/799/ΕΟΚ περί διοικητικής συνδρομής για την ανταλλαγή πληροφοριών. Πιο συγκεκριμένα, το πεδίο εφαρμογής (άρθρο 1), οι προϋποθέσεις άρνησης παροχής πληροφοριών (άρθρο 7) αλλά και οι δικλείδες ασφαλείας περί εμπιστευτικότητας (άρθρο 8) είναι ίδια με αυτά της παραπάνω Οδηγίας.

2.1.3 Η Πολυμερής Σύμβαση για αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε φορολογικά θέματα.

Η Σύμβαση αυτή αναπτύχθηκε από κοινού από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τον ΟΟΣΑ και υπεγράφη από τα κράτη μέλη και των δύο οργανισμών στις 25 Ιανουαρίου

[172] Μπάρκη Β., Η *διοικητική συνεργασία σε κοινοτικό και πολυμερές επίπεδο: η οδηγία 77/799/ΕΟΚ*, στο Στεφάνου Κ, Ασημακοπούλου Ε,.σελ.322

του 1988. Ωστόσο, τον Απρίλιο του 2009, η ομάδα των χωρών G20 ζήτησε να αναληφθεί δράση «για να καταστεί ευκολότερο για τις αναπτυσσόμενες χώρες να εξασφαλίσουν τα οφέλη του νέου φορολογικού περιβάλλοντος σε πνεύμα συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης μιας πολυμερούς προσέγγισης για την ανταλλαγή πληροφοριών»[173]. Ανταποκρινόμενοι σε αυτό ο ΟΟΣΑ και το Συμβούλιο της Ευρώπης ανέπτυξαν ένα Πρωτόκολλο που τροποποιεί την πολυμερή Σύμβαση για αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε φορολογικά θέματα, ώστε να προσαρμοστεί στο διεθνές πρότυπο για την ανταλλαγή πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς και να είναι ανοιχτή προς όλες τις χώρες, αφού μέχρι τότε ήταν ανοιχτή μόνο σε μέλη του ΟΟΣΑ και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στη Σύνοδο Κορυφής των χωρών G20 στις Κάννες το Νοέμβριο του 2011, όλες οι χώρες συμμετείχαν σε μια τελετή για τον εορτασμό της υπογραφής της Σύμβασης, η οποία ήδη είχε υπογραφεί από 21 χώρες.[174] Η ανανεωμένη Σύμβαση διευκολύνει τη διεθνή συνεργασία για την καλύτερη λειτουργία των εθνικών φορολογικών νομοθεσιών, ενώ παράλληλα σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα των φορολογουμένων. Προβλέπεται για όλες τις πιθανές μορφές διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών για την αξιολόγηση και την είσπραξη των φόρων, ιδίως με σκοπό την καταπολέμηση της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής . Το εύρος της συνεργασίας αυτής εκτείνεται από την ανταλλαγή πληροφοριών, περιλαμβανομένης και της αυτόματης ανταλλαγής[175], η οποία αποτελεί τη συστηματική και περιοδική διαβίβαση των «μαζικών» στοιχείων των φορολογουμένων από τη χώρα προέλευσης στη χώρα διαμονής σχετικά με διάφορες κατηγορίες εισοδήματος, μέχρι την είσπραξη ξένων φορολογικών απαιτήσεων.

Στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι η Ελλάδα υπέγραψε την εν λόγω σύμβαση στις 22 Φεβρουαρίου 2012, σε μια εποχή όπου προσπαθεί να στηρίξει την οικονομία της μέσω ενός νέου χρηματοδοτικού πακέτου, υποστηριζόμενου από τις χώρες του ευρώ. Η σύμβαση αυτή, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ[176], θα επιτρέψει στην Ελλάδα να συνεργαστεί πιο στενά με άλλες χώρες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. «Εκτός από τη δέσμευσή της να ακολουθήσει τα διεθνή πρότυπα σχετικά με τη διαφάνεια και την ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών, αυτή η

[173] Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: www.oecd.org/ctp/eoi/mutual
[174] Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γεωργία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κορέα, Μεξικό, Μολδαβία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία, Ουκρανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες.
[175] Tool Kit on Automatic Exchange of information: www.oecd.org/tax/eoi/toolkit
[176] Πηγή: http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/9455

υπογραφή είναι ένα βήμα για τις προσπάθειες της Ελλάδας να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών της. Η σύμβαση θα βοηθήσει τη χώρα να βελτιώσει το εσωτερικό της σύστημα συλλογής φόρων, εξασφαλίζοντας ότι τα άτομα και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις θα καταβάλλουν το σωστό ποσό του φόρου, τη σωστή στιγμή και στο σωστό μέρος» σημείωσε ο γενικός γραμματέας του ΟΟΣΑ κ. Angel Gurria[177].

Κεφάλαιο 3ο: Η πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες και η άρση του τραπεζικού απορρήτου.

Σπουδαίο ρόλο στην βελτίωση της πρόσβασης στις τραπεζικές πληροφορίες διεθνώς έπαιξε η Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ, καθώς τον Απρίλιο του 2000 δημοσίευσε μια έκθεση με θέμα την 'βελτίωση της πρόσβασης στις τραπεζικές πληροφορίες για φορολογικούς σκοπούς'[178], συμφωνώντας παράλληλα να παρακολουθεί στενά την πρόοδο που έχει σημειωθεί κατά την εφαρμογή της. Τρία χρόνια μετά, το 2003, η Επιτροπή ανέλαβε μια εκτεταμένη αναθεώρηση της εν λόγω έκθεσης, όσον αφορά κυρίως στα μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη ως προς την υλοποίησή της[179].

Στο πλαίσιο της συνεχούς αναθεώρησης των εξελίξεων στο θέμα αυτό, η Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων αποφάσισε το 2007 να πραγματοποιήσει μια δεύτερη συνολική επανεξέταση της προόδου[180] που σημειώθηκε από την προηγούμενή της και να προσδιορίσει αν απαιτείται περαιτέρω πρόοδος, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτή και χώρες που επέχουν θέση παρατηρητή στην Επιτροπή όπως είναι η Αργεντινή, η Χιλή, η Κίνα, η Ινδία, η Ρωσία και η Νότια Αφρική.

Μέσα από μια σύντομη επισκόπηση της αρχικής έκθεσης του 2000 καθώς και της πρώτης αναθεωρημένης της το 2003, μπορεί να διαπιστωθεί το βασικό επίτευγμα της καθεμίας ξεχωριστά. Όσον αφορά την πρώτη, επικεντρώθηκε στη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με αίτημα ενός συγκεκριμένου φορολογουμένου,

---

[177] Πηγή: http://antimoneylaundering.eu/tag/tax-evasion/
[178] Improving Access To Bank Information For Tax Purposes, OECD 2000, http://www.oecd.org/dataoecd/3/7/2497487.pdf
[179] Improving Access To Bank Information For Tax Purposes: The 2003 Progress Report, OECD 2003, http://www.oecd.org/dataoecd/5/0/14943184.pdf
[180] Improving Access To Bank Information For Tax Purposes: The 2007 Progress Report, OECD 2007, http://www.oecd.org/dataoecd/24/63/39327984.pdf

έχοντας ως απώτερο σκοπό να καθορίσει ένα ιδανικό πρότυπο πρόσβασης σε τραπεζικές πληροφορίες, δηλαδή ότι 'όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιτρέπουν την πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες, άμεσα ή έμμεσα, για όλους τους φορολογικούς σκοπούς, δεσμευόμενα για μια αποτελεσματική ανταλλαγή με τους εταίρους τους'.

Στην αναθεωρημένη έκθεση του 2003, από την άλλη πλευρά, εντοπίστηκαν κάποιες θετικές εξελίξεις που αφορούσαν τις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ και οι οποίες αφορούσαν κυρίως περιπτώσεις όπως ότι ανώνυμοι λογαριασμοί δεν θα μπορούσαν πλέον να ανοιχτούν, ότι η υποχρεωτική ταυτοποίηση του πελάτη ξεκίνησε να ισχύει σε όλες τις χώρες μέλη, ενώ καμία χώρα του ΟΟΣΑ πλέον δεν θα απαιτούσε εσωτερική φορολόγηση ώστε να παρέχει πληροφορίες σε ένα εταίρο με τον οποίο έχει υπογράψει σύμβαση. Επιπλέον, σημειώθηκε μικρή πρόοδος αφενός αναφορικά με την πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες επί ποινικών φορολογικών υποθέσεων σε χώρες που εφαρμόζουν το πρότυπο της διπλής ενοχοποίησης και που έχουν στενότερο ορισμό για την φορολογική απάτη. Ωστόσο, το Λουξεμβούργο και η Ελβετία δεν μπορούν να συμφωνήσουν σε αυτό. Αφετέρου, λίγες εξελίξεις σημειώθηκαν στην πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες επί αστικών φορολογικών υποθέσεων από χώρες που δεν είχαν πρόσβαση σε αυτές.

3.1 Οι διμερείς συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με χώρες-«φορολογικούς παραδείσους».

Σύμφωνα με την Οδηγία 2003/48/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, η οποία, όπως είδαμε παραπάνω, τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2005, κάθε κράτος μέλος της ΕΕ παρέχει αυτόματα πληροφορίες σε άλλα κράτη μέλη σχετικά με τους τόκους που καταβάλλονται από το εν λόγω κράτος μέλος σε άτομα που κατοικούν για φορολογικούς σκοπούς στα εν λόγω άλλα κράτη μέλη. Σύμφωνα ωστόσο με το άρθρο 17 παρ.2 της Οδηγίας αυτής, οι διατάξεις της εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της ΕΕ μόνο στο βαθμό που η Ελβετία, το Λιχτενστάιν, ο Άγιος Μαρίνος, το Μονακό και η Ανδόρρα εφαρμόζουν ισοδύναμα μέτρα που βασίζονται σε διμερείς συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Η ΕΚ έχει συνάψει συμφωνίες που προβλέπουν μέτρα ισοδύναμα με εκείνα που θεσπίζονται στην Οδηγία για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις με

την Ανδόρρα[181], το Λιχτενστάιν[182], το Μονακό[183], το Σαν Μαρίνο[184] και την Ελβετία[185]. Οι συμφωνίες προβλέπουν ότι οι πέντε αυτές χώρες θα παρακρατούν φόρο επί των τόκων που καταβλήθηκαν από φορείς πληρωμής εγκατεστημένους στις χώρες αυτές σε πραγματικούς δικαιούχους που είναι φυσικά πρόσωπα και κατοικούν σε κράτη μέλη της ΕΕ. Τα έσοδα που θα λαμβάνονται από την παρακράτηση φόρου στην πηγή θα μοιραστούν μεταξύ της χώρας που θα γίνει η παρακράτηση και της χώρας της ΕΕ του διαμένοντος κατά ποσοστό 25:75. Το ποσοστό της παρακράτησης φόρου είναι 15% κατά τα τρία πρώτα χρόνια της συμφωνίας, ξεκινώντας από την 1η Ιουλίου 2005, 20% για τα επόμενα τρία χρόνια και εν συνεχεία 35%.

Οι συμφωνίες περιλαμβάνουν μια διαδικασία που επιτρέπει στον πραγματικό δικαιούχο των τόκων να αποφύγει την παρακράτηση φόρου στην πηγή, εξουσιοδοτώντας το φορέα πληρωμής να υποβάλλει τις πληρωμές τόκων στην αρμόδια αρχή της χώρας στην οποία ο φορέας αυτός είναι εγκατεστημένος προς επικοινωνία με την αρμόδια αρχή της χώρας του δικαιούχου. Εξάλλου, οι συμφωνίες προβλέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήσεως σχετικά με συμπεριφορά που συνιστά φορολογική απάτη ή παρόμοια, βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους υποδοχής όσον αφορά τα εισοδήματα που καλύπτονται από τη συμφωνία.

Τα τότε 25 κράτη μέλη της ΕΕ έχουν συνάψει συμφωνίες για την φορολόγηση των αποταμιεύσεων με 10 συνδεδεμένα και εξαρτώμενα εδάφη[186] όπως: Αγκουίλλα, Αρούμπα, Νησιά Κέιμαν, Μοντσερράτ, Βρετανικές Παρθένες Νήσοι, Γκέρνσεϋ, Νήσος Μαν, Τζέρσεϋ, Τερκς και Κάικος και Ολλανδικές Αντίλλες. Οι συμφωνίες με τα έξι τελευταία εδάφη προβλέπουν παρακράτηση φόρου στην πηγή και την κατανομή εσόδων όσον αφορά τις πληρωμές τόκων για μια μεταβατική περίοδο με τους ίδιους όρους όπως οι συμφωνίες μεταξύ της ΕΕ και τρίτων ευρωπαϊκών κρατών, όπως αναφέρονται παραπάνω. Οι συμφωνίες με τα τέσσερα πρώτα εδάφη προβλέπουν αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά τους τόκους που καταβάλλονται από φορείς πληρωμής εγκατεστημένους σε κράτη μέλη της ΕΕ από την 1η Ιουλίου 2005. Σε γενικές γραμμές, οι συμφωνίες έχουν διπλό αποτέλεσμα,

---

[181] Απόφαση Συμβουλίου 2004/828/ΕΚ , 2 Νοεμβρίου 2004, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 359, 4.12.2004

[182] Απόφαση Συμβουλίου 2004/897/ΕΚ , 29 Νοεμβρίου 2004, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 379, 24.12.2004, σελ.83

[183] Απόφαση Συμβουλίου 7 Δεκεμβρίου 2004, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 019, 21.1.2005, σελ.53

[184] Απόφαση Συμβουλίου 2004/903/ΕΚ , 29 Νοεμβρίου 2004, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 381, 28.12.2004, σελ.32

[185] Απόφαση Συμβουλίου 2004/911/ΕΚ και 2004/912/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 385, 29.12.2004, σελ. 28 και 50 αντίστοιχα.

[186] Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ L 314, 30.11.2001, σελ.78

αφού οι πληρωμές τόκων από φορείς πληρωμής εγκατεστημένους σε κράτη μέλη της ΕΕ σε πρόσωπα που κατοικούν στα εξαρτώμενα ή συνδεδεμένα εδάφη υπόκεινται σε αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στις περισσότερες περιπτώσεις.

3.2 Η πρόσβαση σε τραπεζικές πληροφορίες για την καταπολέμηση του φορολογικού εγκλήματος: Η περίπτωση της Ελβετίας.

3.2.1 Το αυστηρό τραπεζικό απόρρητο της Ελβετίας.

Για μερικούς, το ελβετικό τραπεζικό απόρρητο αποτελεί το ελβετικό εμπορικό σήμα, τόσο απόρθητο όσο ένα φρούριο. Για άλλους, είναι ένα αμφίβολο, ακόμα και επιβλαβές θεσμικό όργανο που πρέπει να καταπολεμηθεί πολιτικά. Ωστόσο, η πραγματικότητα έρχεται σε αντίθεση με τις δύο παραπάνω απόψεις καθώς για 78 χρόνια το τραπεζικό απόρρητο έχει ρητώς ενσωματωθεί στο ελβετικό δίκαιο, με εξίσου μεγάλες τις εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές διαμάχες. Η ιδιαιτερότητα του τραπεζικού απορρήτου συνδέεται στενά με την φιλελεύθερη ελβετική αντίληψη του κράτους και των πολιτικών ελευθεριών.

Το τραπεζικό απόρρητο προστατεύει το οικονομικό απόρρητο των τραπεζικών πελατών της, παρέχοντάς τους δικαίωμα στο απόρρητο και επιβάλλοντας την υποχρέωση τήρησης του απορρήτου στις τράπεζες έναντι των τρίτων αρχών. Από το 1934, όταν ο ελβετικός ομοσπονδιακός νόμος περί τραπεζών και ταμιευτηρίων ψηφίστηκε, αποτελούσε ένα ποινικό αδίκημα για τους υπαλλήλους της τράπεζας να διαβιβάσουν πληροφορίες σχετικά με τους λογαριασμούς των πελατών της τράπεζας, ακόμα και σε φορολογικούς ελεγκτές άλλων χωρών[187]. Δεδομένου ότι η Ελβετία δεν επιβάλλει φόρο στους τραπεζικούς λογαριασμούς των μη κατοίκων, υπάρχουν υποψίες από πολλούς ότι εύποροι ιδιώτες- κάτοικοι χωρών με υψηλή φορολογία που επιθυμούν να αποφύγουν το φόρο, έχουν τοποθετήσει τα χρήματά τους σε τράπεζες της Ελβετίας, γνωρίζοντας με ασφάλεια ότι τόσο τα μεταφερόμενα χρήματα όσο και το κερδισμένο κεφάλαιο από επενδύσεις, δεν θα δοθούν στις τοπικές φορολογικές αρχές.

Παρόλα αυτά, υπάρχει πάντα ένα όριο στο ελβετικό τραπεζικό απόρρητο, αφού δεν παρέχεται προστασία σε όσους διαπράττουν κακούργημα ή πλημμέλημα, όπως το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, στους απατεώνες ή τρομοκράτες, ή ακόμα και σε άλλα

[187] Peter Thorne, *Swiss banking secrecy and taxation. Paradise Lost?,* Helvea study, May 2009, p.5

πρόσωπα ύποπτα για δωροδοκία ή άλλες σοβαρές αξιόποινες πράξεις.[188] Σε περιπτώσεις βάσιμης υποψίας, η Ελβετία προσφέρει αμοιβαία συνδρομή με τους διεθνείς εταίρους της, αλλά στην πράξη αυτή η δυνατότητα σπάνια ζητείται. Μόνο ένα μικρό ποσοστό των αιτήσεων αμοιβαίας συνδρομής αφορούν φορολογικά αδικήματα.

Το τραπεζικό απόρρητο μπορεί επίσης να αρθεί σε περιπτώσεις φορολογικής απάτης. Η περίπτωση όμως της φοροδιαφυγής είναι διαφορετική καθώς, κατά το ελβετικό δίκαιο, η φοροδιαφυγή δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα αλλά παραβίαση. Σύμφωνα με την ελβετική νομική ερμηνεία, οι παραβιάσεις δεν δικαιολογούν την άρση του τραπεζικού απορρήτου. Το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο δεν εθελοτυφλεί στο γεγονός ότι, στα πλαίσια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η σημασία της διασυνοριακής συνεργασίας σε φορολογικά θέματα έχει αυξηθεί. Η Ελβετική κυβέρνηση είναι διατεθειμένη να αλλάξει τους κανόνες για τους αλλοδαπούς που διαμένουν εκτός Ελβετίας, καθώς επίσης να παρέχει διοικητική συνδρομή εφεξής σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Συνεπώς, έχει αποσύρει και τις επιφυλάξεις της προς το άρθρο 26 του υποδείγματος σύμβασης του ΟΟΣΑ σε σχέση με την διοικητική συνδρομή σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής.

Σε γενικές γραμμές, η Ελβετία δεν φορολογεί τραπεζικούς λογαριασμούς των μη κατοίκων, με εξαίρεση των πολιτών της ΕΕ, ενώ οι αμερικανοί πολίτες υποχρεούνται να δηλώνουν τα περιουσιακά στοιχεία που απέκτησαν στην Ελβετία στις αμερικανικές φορολογικές αρχές. Οι πολίτες της Ένωσης είτε πληρώνουν την παρακράτηση φόρου στην πηγή είτε δηλώνουν τα κέρδη τους στις δικές τους φορολογικές αρχές, αλλά το πεδίο των εσόδων από επενδύσεις που πραγματικά φορολογείται είναι πολύ περιορισμένο. Εκτιμάται ότι γύρω στο 80% των χρημάτων που προέρχονται από την ΕΕ δεν δηλώνεται στις τοπικές φορολογικές αρχές[189]. Ωστόσο, οι τρέχουσες διεθνείς διαφορές οδήγησαν την Ελβετία στην υιοθέτηση κανόνων για την ανταλλαγή πληροφοριών βάσει του Υποδείγματος Σύμβασης του ΟΟΣΑ, η οποία απειλεί να αυξήσει τη φορολόγηση των ελβετικών τραπεζικών λογαριασμών.

---

[188] Πηγή: http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/finec/bank.html
[189] Οπ.παρ. Peter Thorne..p.9

3.2.2. Η αμοιβαία διοικητική συνδρομή της Ελβετίας για φορολογικούς σκοπούς.

3.2.2.1 Η συμφωνία για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, στο πλαίσιο των προσπαθειών της να καταπολεμήσει επιζήμιες φορολογικές πρακτικές, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε το 2003 μια Οδηγία για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις. Με αυτήν η ΕΕ προτίθεται να εξασφαλίσει τη φορολόγηση των πληρωμών τόκων σε φυσικά πρόσωπα. Προκειμένου να εμποδίσει τους φορολογούμενους πολίτες της από την αποφυγή της Οδηγίας με την τοποθέτηση περιουσιακών στοιχείων εκτός ΕΕ, η Ένωση αποφάσισε να συμπεριλάβει στο φορολογικό της σύστημα τα ανεξάρτητα και συνδεδεμένα εδάφη του Ηνωμένου Βασιλείου και τις Κάτω Χώρες, καθώς και την Ελβετία και τρίτες χώρες[190]. Η φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις στην ΕΕ βασίζεται στο μοντέλο συνύπαρξης, δηλαδή στην παράλληλη ύπαρξη της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών και φορολόγησης στην πηγή. Το Βέλγιο, η Αυστρία και το Λουξεμβούργο επέλεξαν την παρακράτηση φόρου στην πηγή ενώ οι άλλες χώρες της Ένωσης την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών.

Στη σχέση της ωστόσο με την ΕΕ, η Ελβετία είναι πρόθυμη να εισάγει ισοδύναμα μέτρα για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις καθώς είναι αποφασιστικά κατά της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, γεγονός που θα μπορούσε να έρθει σε αντίθεση με τη φιλελεύθερη ελβετική παράδοση και να είναι επιζήμια για την προστασία της ιδιωτικής ζωής του ατόμου. Η Ελβετία έχει προσφερθεί να εφαρμόσει την παρακράτηση φόρου στην πηγή επί των τόκων, που οι φορείς πληρωμής της Ελβετίας μεταφέρουν στα φυσικά πρόσωπα που ζουν στην Ένωση[191]. Ο εν λόγω παρακρατηθείς φόρος αποτελεί το βασικό στοιχείο της Συμφωνίας για τη Φορολόγηση Εισοδημάτων από Αποταμιεύσεις μεταξύ της Ελβετίας και της ΕΕ. Αυτή η συμφωνία παρέχει αυξανόμενο φορολογικό συντελεστή, αρχικά 15% (από 1.7.05), έπειτα 20% (από 1.7.08) και τέλος 35% (από 1.7.11). Η κοινοποίηση των τόκων μπορεί να παρουσιαστεί στις φορολογικές αρχές του κράτους

[190]Swiss Confideration, *Banking Secrecy and International Tax Issues: Switzerland's viewpoint*, Published by Federal Department of Finance FDF, Bern, June 2009, p.25
[191] Οπ.παραπάνω

διαμονής ως εναλλακτική λύση για την παρακράτηση φόρου στην πηγή, εφόσον και ο δικαιούχος το επιθυμεί[192].

Από το 2005, η Οδηγία της ΕΕ για τις Αποταμιεύσεις είχε επίπτωση στην επέκταση της ανταλλαγής πληροφοριών από την Ελβετία σε περιπτώσεις φορολογικής απάτης. Βάσει του άρθρου 10 της Συμφωνίας μεταξύ της Ελβετίας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, η οποία υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2004[193], η Ελβετία δεσμεύεται να παρέχει διοικητική συνδρομή κατόπιν αιτήματος των κρατών μελών της ΕΕ σε περιπτώσεις φορολογικής απάτης ή 'παρόμοιες' (όπως ορίζεται σύμφωνα με τους νόμους του κράτους μέλους φορολογικής κατοικίας), όσον αφορά τις πληρωμές τόκων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας. Οι 'παρόμοιες' περιπτώσεις περιλαμβάνουν μόνο αδικήματα της ίδιας βαρύτητας όπως στις περιπτώσεις φορολογικής απάτης, βάσει των νόμων του κράτους μέλους υποδοχής της αίτησης[194].

Η Ελβετία συμμερίζεται την άποψη της ΕΕ ότι οι τόκοι των αποταμιεύσεων θα πρέπει να φορολογούνται στο κατάλληλο επίπεδο, ακόμη και όταν καταβάλλονται σε χώρα διαφορετική από εκείνη της κατοικίας του δικαιούχου. Η παρακράτηση φόρου εξασφαλίζει ότι το σύστημα της ΕΕ για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις δε μπορεί να παρακαμφθεί μέσω της Ελβετίας. Η λύση αυτή προστατεύει την ελβετική έννομη τάξη και το τραπεζικό απόρρητο. Ένα άλλο πλεονέκτημα για την Ελβετία είναι η κατάργηση της φορολόγησης στην πηγή για την πληρωμή των μερισμάτων, τόκων και τελών χορήγησης αδειών μεταξύ των συνδεδεμένων εταιριών. Αυτό καθιστά πιο ελκυστική την Ελβετία ως βάση για τις εταιρίες που δραστηριοποιούνται διεθνώς[195]. Ωστόσο, μετά από αίτημα της Ένωσης, η Ελβετία είναι πρόθυμη να συμμετάσχει σε συζητήσεις σχετικά με την τροποποίηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις[196]. Η υιοθέτηση του προτύπου του ΟΟΣΑ σχετικά με τη διοικητική συνδρομή στον τομέα της φορολογίας πρέπει να ληφθεί υπόψη αναφορικά με αυτό.

---

[192] Άρθρο 2 Συμφωνίας ΕΕ-Ελβετίας για φορολόγηση αποταμιεύσεων.

[193] «Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας που προβλέπει μέτρα ισοδύναμα με τα θεσπιζόμενα στην οδηγία 2003/48/ΕΚ του Συμβουλίου για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις - Μνημόνιο Συμφωνίας»
Πηγή: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22004A1229(01):EL:HTML

[194] Improving Access To Bank Information For Tax Purposes: The 2007 Progress Report, OECD 2007, http://www.oecd.org/dataoecd/24/63/39327984.pdf

[195] Federal Department of Foreign Affairs FDFA
Πηγή: http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00511/index.html?lang=en

[196] Fact Sheet, *Taxation of savings income agreement with the EU*, Federal Department of Finance FDF, October 2011.

3.2.2.2 Η υπόθεση UBS και η υιοθέτηση του προτύπου του ΟΟΣΑ.

Το 2009, η Ελβετία περιήλθε σε έντονη πίεση από τις αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής ώστε να χαλαρώσει τους κανόνες της σχετικά με το τραπεζικό απόρρητο καθώς η ελβετική τράπεζα UBS (United Bank of Switzerland) προσπάθησε να δημιουργήσει μια υπεράκτια επιχείρηση για τη μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων των αμερικανών πελατών της στην Ελβετία, κατηγορούμενη ωστόσο ότι παρενέβη την Qualified Intermediary Agreement που είχε συνάψει με τις αμερικανικές φορολογικές αρχές το 2001[197]. Η επιχείρηση αυτή υπέφερε από διάφορες αποτυχίες και θεωρήθηκε από πολλούς παρατηρητές ως μια ακατέργαστη προσπάθεια από μέρους της UBS, να δημιουργήσει μια αμερικανική διασυνοριακή επιχειρηματική δραστηριότητα.

Πιο συγκεκριμένα, στην υπόθεση αυτή αποκαλύπτεται ότι ορισμένα στελέχη της UBS επέτρεψαν την ανάπτυξη ενός τεράστιου δικτύου προς εξυπηρέτηση υπέρογκων αμερικανικών περιουσιών που δεν υπόκειντο σε φορολόγηση αλλά και ότι οι τραπεζικοί εκπρόσωποι έδιναν συμβουλές σε αμερικανούς δικηγόρους για τον τρόπο αποφυγής της αμερικανικής φορολογίας. Στο πλαίσιο, λοιπόν, της εν λόγω υπόθεσης, πολλές ελβετικές τράπεζες βρέθηκαν στο στόχαστρο της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (IRS) και οι Ηνωμένες Πολιτείες αποφάσισαν να ακολουθήσουν μια σκληρή στάση κατά της Ελβετίας, στιγματίζοντας τις φορολογικές πρακτικές της.[198] Η UBS παραδέχθηκε ότι παρέκαμψε την υποχρέωσή της να δηλώνει τα από μερίσματα και τόκους εισοδήματα αμερικανών πελατών της βοηθώντας μάλιστα ενεργά τους ενδιαφερόμενους πελάτες να ανοίξουν λογαριασμούς στο όνομα εικονικών δικαιούχων. Για να απαλλαγεί από ποινικές διώξεις, η τράπεζα, ένας από τους μεγαλύτερους διαχειριστές πλούτου στον κόσμο, συμφώνησε να καταβάλλει 780 εκατομμύρια δολάρια πρόστιμο και να αποκαλύψει τα ονόματα 250 πελατών της, ύποπτα για αποφυγή φόρων από τη Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία. Παράλληλα, το Φεβρουάριο του ίδιου έτους, το Υπουργείο Δικαιοσύνης κατέθεσε αστική αγωγή εναντίον της UBS, ζητώντας την αποκάλυψη των στοιχείων περίπου 52.000 φορολογουμένων.[199]

---

[197] Παυλίδης Γ.,*Τραπεζικό Απόρρητο και διεθνής δικαστική συνεργασία στο πλαίσιο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής*., Δέλτιο Φορολογικής Νομοθεσίας, τόμος 63 τευχ.1416, Απρίλιος 2009, σελ.543

[198] Caroline Bird, *L'Harmonisation et les Problemes des Paradis Fiscaux*, Concurrence Reglementaire et Harmonisation, 18 Mai 2012

[199] Helena Bachmann, *U.S. vs. UBS: A fight over secret swiss bank accounts*, Time Business Magazine, July 2009 στο http://www.time.com/time/business/article/0,8599,1910389,00.html

Μετά την προσφυγή αυτή των αμερικανών, χαρακτηριστική ήταν η άρνηση της ελβετικής κυβέρνησης να παραδώσει τις αιτούμενες πληροφορίες, οδηγώντας έτσι σε μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις, καθώς το τραπεζικό απόρρητο είναι θεσμοθετημένο στην ελβετική νομοθεσία, κάτι που εμπόδιζε την τράπεζα από την παραχώρηση των στοιχείων[200]. Ωστόσο, η συμφωνία που υπεγράφη τον Αύγουστο του 2009 μεταξύ των ΗΠΑ και της Ελβετίας έκανε χρήση του αμερικανικού ορισμού της απάτης, που δεν προβλέπει τη διάκριση μεταξύ της απάτης και της φοροδιαφυγής όπως στην Ελβετία[201], αλλά περιλαμβάνει περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Βάσει αυτής, η ελβετική κυβέρνηση συμφώνησε να επανεξετάσει και να επεξεργαστεί κι άλλα αιτήματα των αμερικανικών αρχών για την αποκάλυψη στοιχείων και από άλλες ελβετικές τράπεζες όσον αφορά αμερικανούς πελάτες τους που μπορεί να προσπαθούν μέσω αυτών να φοροδιαφύγουν στη χώρα τους[202].

Η πίεση από τις ΗΠΑ αυξήθηκε περαιτέρω και από τους πολιτικούς της ΕΕ, οι οποίοι πήγαν με το μέρος τους, συνεργαζόμενοι μαζί κατά όλων των «φορολογικών παραδείσων» και των μη συνεργάσιμων χωρών, αν και στην πραγματικότητα η Ελβετία δεν έχει χαρακτηριστεί ως τέτοια, σύμφωνα με τα κριτήρια του ΟΟΣΑ το 1998. Το Μάρτιο του 2009, το Ελβετικό Ομοσπονδιακό Συμβούλιο ανακοίνωσε ότι η Ελβετία προτίθεται να υιοθετήσει το πρότυπο του ΟΟΣΑ σχετικά με τη διοικητική συνδρομή στον τομέα της φορολογίας και θα επιτρέψει την ανταλλαγή πληροφοριών με άλλες χώρες, στις οποίες έχει προηγηθεί συγκεκριμένη και αιτιολογημένη αίτηση. Εν προκειμένω, το σημαντικότερο ήταν η υιοθέτηση του άρθρου 26, όπως αυτό ορίζεται στο υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του εισοδήματος και του κεφαλαίου.

Σύμφωνα με την Ελβετία, η υιοθέτηση του προτύπου του ΟΟΣΑ δεν θα έχει καμία επίπτωση στην κατάσταση των φορολογούμενων που κατοικούν μόνιμα στη χώρα. Άλλωστε και το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο δήλωσε ότι το δικαίωμα των ελβετικών φορολογικών αρχών να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα της τράπεζας, βάσει του ελβετικού εθνικού δικαίου, δεν επηρεάζεται από την απόφαση αυτή αλλά και ότι 'απορρίπτει σθεναρά οποιαδήποτε μορφή αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών.'[203]

---

[200] Άρθρο: *Ιστορική συμφωνία Ελβετίας-ΗΠΑ*, 20-08-09
Πηγή: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_1_20/08/2009_326135

[201] Κατά το ελβετικό δίκαιο, η φορολογική απάτη αποτελεί ποινικό αδίκημα, αλλά η φοροδιαφυγή αποτελεί απλή διοικητική παράβαση, χωρίς ποινική κύρωση. Κριτήριο για τη διάκριση φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής είναι η χρήση δολίων μέσων, κυρίως η παραποίηση εγγράφων.

[202] Άρθρο: *Συμφωνία ΗΠΑ-Ελβετίας ενάντια στη φοροδιαφυγή.,*19-08-09
Πηγή: http://www.skai.gr/news/finance/article/125701/

[203] Switzerland: Double Taxation Treaties στο Lowtax Global Tax &Business portal, http://www.lowtax.net/lowtax/html/jsw2tax.html#table

Η υιοθέτηση του προτύπου του ΟΟΣΑ όσον αφορά τη διοικητική συνδρομή από την Ελβετία αποτέλεσε έκπληξη, καταδεικνύοντας πόσο έντονη είχε γίνει η πολιτική πίεση. Το πρότυπο του ΟΟΣΑ απαιτεί την ανταλλαγή των πληροφοριών σε μεμονωμένες φορολογικές περιπτώσεις, όπου υπάρχει κάποια ένδειξη, γεγονός που εξαλείφει τη διάκριση μεταξύ της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης και για άλλες χώρες.[204] Τα επονομαζόμενα 'fishing trips', τα οποία περιλαμβάνουν μακροσκελείς καταλόγους ονομάτων χωρίς ωστόσο καμία ένδειξη που να τα στηρίζει, δε θα παράγουν πληροφορίες των περιουσιακών στοιχείων που κατέχουν ελβετικές τράπεζες, ούτε θα εφαρμόζουν την υιοθέτηση του προτύπου αυτού σε πελάτες της τράπεζας που διαμένουν στην Ελβετία. Ευτυχώς για την Ελβετία, άλλοι αξιόλογοι 'φορολογικοί παράδεισοι', όπως η Αυστρία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, το πριγκιπάτο Λιχτενστάιν, η Σιγκαπούρη και το Χονγκ Κόνγκ έχουν επίσης προσφερθεί να υιοθετήσουν τους κανόνες του ΟΟΣΑ, κι έτσι η Ελβετία δε θα είναι σε μειονεκτική θέση από την υιοθέτηση των κανόνων αυτών.

Τέλος, όσον αφορά τις συμβάσεις περί αποφυγής της διπλής φορολογίας, αξίζει να αναφερθεί ότι η Ελβετία έχει υπογράψει με πάνω από 80 χώρες, εκ των οποίων 30 και πλέον είναι βασισμένες στο πρότυπο σύμβασης του ΟΟΣΑ[205].

3.2.2.3. Οι διμερείς συμβάσεις με χώρες της Ένωσης για τη φορολόγηση των τραπεζικών καταθέσεων.

Για την ελβετική οικονομία, ένα ισχυρό οικονομικό κέντρο είναι υψίστης σημασίας. Προϋπόθεση για κάτι τέτοιο είναι η ανάπτυξη, η οποία μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συνεχή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, γεγονός που προέρχεται κυρίως από τις τράπεζες. Έτσι, με σκοπό να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των ξένων πελατών στις ελβετικές τράπεζες, η οποία επιμελώς δημιουργήθηκε με την πάροδο των ετών, αλλά και για να ρυθμιστούν εκκρεμή διμερή ζητήματα που αφορούν τη φορολογία, η ελβετική κυβέρνηση προχώρησε σε συμφωνία με τη Γερμανία, η οποία λύνει τα 'ανοικτά' ζητήματα που σχετίζονται με τη φορολογία για το κοινό συμφέρον τόσο των δύο κρατών όσο και των πελατών, που επηρεάζονται από τη συμφωνία. Τον Αύγουστο του 2011, οι δύο χώρες συμφώνησαν να καταλήξουν σε μακροχρόνιο

[204] Peter Thorne, *Swiss banking secrecy and taxation. Paradise Lost?,* Helvea study, May 2009, p. 15

[205] Η κύρωση της σύμβασης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ελβετικής Ομοσπονδίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και του συνημμένου σ' αυτή Πρωτοκόλλου, που έλαβε χώρα στη Βέρνη στις 16.6.83, πραγματοποιήθηκε με το Νόμο 1502/1984 (Φ.Ε.Κ. 192/28.11.1984/ τ.Α').

συμβιβασμό στο θέμα των αφορολόγητων περιουσιακών στοιχείων που έχουν τοποθετηθεί από Γερμανούς πολίτες σε ελβετικές τράπεζες, που ανέρχονται σε ποσά ύψους πολλών δις. ευρώ σε κρυφούς ελβετικούς λογαριασμούς.

Βάσει της νέας συμφωνίας η οποία ήταν αποτέλεσμα απαίτησης μεγάλου αριθμού Γερμανών βουλευτών οι Γερμανοί με αδήλωτους ελβετικούς λογαριασμούς θα κληθούν να πληρώσουν στο δημόσιο της χώρας τους από 21% έως 41% του αδήλωτου ποσού. Η προηγούμενη συμφωνία τοποθετούσε τα αντίστοιχα ποσοστά από 19% έως και 34%. Παράλληλα θα επιβληθεί εφάπαξ φόρος 50% στους Γερμανούς που κληρονομούν λογαριασμούς στην Ελβετία, τους οποίους δεν θέλουν να δηλώσουν.[206] Σημειώνεται ότι οι ελβετικές αρχές θα είναι αυτές που θα υπολογίζουν το ποσό για τον κάθε Γερμανό πολίτη και θα το αποστέλλουν στη Γερμανία.

Παράλληλα, τον ίδιο μήνα μια ανάλογη συμφωνία είχε υπογραφεί με το Ηνωμένο Βασίλειο, ρυθμίζοντας τη φορολόγηση αδήλωτων κεφαλαίων που κατατέθηκαν από Βρετανούς πολίτες σε ελβετικές τράπεζες. Οι συμβάσεις των δύο παραπάνω χωρών με την Ελβετία[207], σχετικά με τη νομιμοποίηση των υφιστάμενων αφορολόγητων περιουσιακών στοιχείων και την εισαγωγή ενός παρακρατηθέντα φόρου επί των μελλοντικών εσόδων, θα πρέπει να επιτρέπουν τη συλλογή των φόρων που απορρέουν από περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στην Ελβετία[208] και ανήκουν σε επενδυτές που πρέπει να φορολογηθούν στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αντίστοιχα, χωρίς ωστόσο να παραιτούνται του δικαιώματος στην προστασία της οικονομικής ιδιωτικής τους ζωής.

---

[206] Εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ, *Συμφωνία Γερμανίας - Ελβετίας για φορολόγηση λογαριασμών*, 06.04.12, Πηγή: http://www.express.gr/news/finance/585601oz_20120406585601.php3

[207] Το βασικό πλαίσιο των συμφωνιών της Ελβετίας με τα δύο κράτη, όπως δημοσιεύτηκε είναι το εξής: -Εξομάλυνση της υφιστάμενης κατάστασης, είτε με την επιβολή φόρου σε παλαιές μη φορολογηθείσες, καταθέσεις Γερμανών ή Βρετανών φορολογουμένων στην Ελβετία είτε με την κοινοποίηση των στοιχείων των καταθετών στη χώρα της φορολογικής τους κατοικίας, κατόπιν ρητής εξουσιοδότησής τους. Ο φορολογικός συντελεστής στην περίπτωση και των δύο χωρών θα κυμαίνεται μεταξύ 20% και 34% επί του συνολικού ποσού των περιουσιακών στοιχείων (καταθέσεις και χαρτοφυλάκια τίτλων).
-Παρακράτηση φόρου στην πηγή σε εισόδημα και κέρδη από κεφάλαιο. Ο φορολογικός συντελεστής θα είναι ισοδύναμος με τον φορολογικό συντελεστή της χώρας κατοικίας ενώ με την καταβολή του θα εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση στο κράτος κατοικίας. Η επιβολή του φόρου αυτού θα συνδυάζεται με διευρυμένη διοικητική συνδρομή.
Πηγή: http://www.iefimerida.gr/node/26634#ixzz25iJ5BINu

[208] Fact sheet, *The new tax treaties between Switzerland and Germany/United Kingdom*, KPMG Financial Services, August 2011

Βασισμένη στο ίδιο μοντέλο φορολογικής συμφωνίας με τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ελβετία υπέγραψε ανάλογη φορολογική σύμβαση με την Αυστρία τον Απρίλιο του 2012. Στα πλαίσια αυτής, πρόσωπα που κατοικούν στην Αυστρία μπορούν να φορολογούνται αναδρομικά για μη καταβληθέντες φόρους, με μια εφάπαξ φορολόγηση με συντελεστή μεταξύ 15% και 38%, αλλά και με φορολόγηση μελλοντικά των ετήσιων τόκων των καταθέσεων με συντελεστή 25%. Τα έσοδα από τη παρακράτηση αυτή θα μεταφέρονται ανώνυμα στις αυστριακές αρχές από την Ελβετία. Η εν λόγω συμφωνία, αφού λάβει έγκριση από τα κοινοβούλια των δύο χωρών, θα πρέπει να τεθεί σε ισχύ στις αρχές του 2013[209].

Μετά από μακρόχρονες διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με την Ελβετία, αναμένεται να υπογραφεί η διμερής συμφωνία για την φορολόγηση των τραπεζικών καταθέσεων, η οποία θα βασίζεται στις συμφωνίες που έχει υπογράψει η Ελβετία με την Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Αυστρία. Σύμφωνα με τραπεζικές πηγές, οι εν λόγω καταθέσεις ανέρχονται σε 30-40 δις ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων χαρακτηρίζεται ως «μαύρο χρήμα» καθώς προέρχεται από δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραοικονομία. Με βάση την υπό διαπραγμάτευση συμφωνία, οι αδήλωτες καταθέσεις που διατηρούν οι Έλληνες στις ελβετικές τράπεζες αναμένεται να φορολογηθούν με ποσοστό μεταξύ του 20% και 30%, εφόσον ο δικαιούχος δεν δεχθεί να δοθούν τα στοιχεία του στο ελληνικό Υπουργείο Οικονομικών και επιθυμεί να παραμένει «ανώνυμος»[210]. Σε αντίθετη περίπτωση, ο δικαιούχος θα αποκαλύψει τα στοιχεία του και θα ελεγχθεί από τις ελληνικές Αρχές. Η ολοκλήρωση της εν λόγω συμφωνίας θα έχει ως αποτέλεσμα να αυξηθούν τα δημόσια έσοδα από τις καταθέσεις που διατηρούν Έλληνες στην Ελβετία από 4 έως 6 δισεκατομμύρια ευρώ.

---

[209] Federal Administration admin.ch, Federal Department of Finance,
Πηγή: http://www.news.admin.ch/message/index.html?lang=en&msg-id=44130

[210] Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, *Οριστικοποιείται η συμφωνία Ελλάδας-Ελβετίας για τις καταθέσεις*, 03/09/12
Πηγή: http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=473073

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Υπό τις σημερινές συνθήκες παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και κατ' επέκταση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, συνδυαστικά με την διεθνή τάση για πλήρη απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων, καθίσταται επίκαιρο αλλά και αδιαπραγμάτευτο το ζήτημα της αμοιβαίας συνδρομής των φορολογικών αρχών των κυβερνήσεων στον τομέα της φορολογίας, καθώς και της θέσπισης διεθνών κανόνων που θα καθορίζουν τα όρια του τραπεζικού απορρήτου, ώστε να μην αποτελεί μέσο εξυπηρέτησης παράνομων σκοπών όπως είναι η φοροδιαφυγή, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κ.ά.

Η διεθνής συνεργασία αποδεικνύεται, συνεπώς, αναγκαία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση τέτοιου είδους φαινομένων και ασκείται βάσει διμερών διακρατικών συμβάσεων ή βάσει πολυμερών διεθνών συμβάσεων, που καταρτίζονται στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, πάντοτε βάσει της διεθνούς νομιμότητας. Η συμβολή των οργανισμών αυτών είναι αδιαμφισβήτητα χρήσιμη, καθώς η διάσταση που έχει λάβει το ζήτημα της διεθνούς φοροδιαφυγής δε θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί μόνο εντός του περιορισμένου πεδίου των εθνικών νομοθεσιών.

Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει από καιρό επισημάνει ότι η πρακτική της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής πέραν των συνόρων των κρατών μελών, οδηγεί με βεβαιότητα σε απώλεια εσόδων για τον προϋπολογισμό, όπως και σε παραβιάσεις της αρχής της φορολογικής δικαιοσύνης, ενώ ενδέχεται να βλάψει την κίνηση των κεφαλαίων και τους όρους του ανταγωνισμού[211]. Δεδομένης και της παρούσης οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, η ΕΕ επιδιώκει ακόμη περισσότερο την προώθηση της αμοιβαίας διοικητικής συνεργασίας σε θέματα φορολογίας τόσο μεταξύ των κρατών μελών της όσο και με τρίτες χώρες, ενθαρρύνοντας παράλληλα την ευρύτερη αποδοχή των διεθνών προτύπων στον τομέα αυτό.

Αν και η αμοιβαία διοικητική συνδρομή των φορολογικών αρχών, η οποία σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί ακόμη και στην κάμψη του τραπεζικού απορρήτου, θεωρείται υψίστης σημασίας για τη διεθνή οικονομία, κρίσιμη ωστόσο, παραμένει η εφαρμογή των ρυθμίσεων και των πρακτικών για την πάταξη των καταχρηστικών μεθόδων αποφυγής καταβολής του, οφειλόμενου σε κάθε κράτος, φόρου.

---

[211] Βλ. Οδηγία 77/799/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1977 περί της αμοιβαίας συνδρομής των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών στον τομέα των άμεσων φόρων. (ΕΕ L 336 της 27.12.1977)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Αγαπητός Γ. *Οικονομικό Λεξικό*, Αθήνα 2002
- Βελέντζα Ι., *Τραπεζικό δίκαιο: Θεωρία- Νομολογία*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1992
- Δούβλη Β., *Κοινός διαζευκτικός λογαριασμός, Προσβολή της νόμιμης μοίρας και κάμψη του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1987
- Δουβής Π. *Offshore δραστηριότητες*, Αθήνα 2008
- Ζαββός Γ., *Η Τραπεζική Πολιτική της ΕΟΚ εν όψει του 1992*, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1989
- Κιάντος Β., *Το τραπεζικό απόρρητο και οι εργασίες συναλλάγματος*, 1993
- Κοντός – Μάναλης Λ., *Η Φορολογία των Επιχειρήσεων*, Τόμος Α', εκδ. Π. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2007
- Μούσης Ν., *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο-Οικονομία-Πολιτική*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2008
- Μπάρμπας Ν., *Στοιχεία δημοσιονομικού δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2002
- Μπάρμπας Ν., *Άμεσοι φόροι και κοινοτικό δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2005
- Ντόστας Θ., *Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων- Κατάσχεση των καταθέσεων*, Βιβλιοθήκη Νομικής Θεωρίας και Πράξης, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2000
- Προβόπουλος Γ., Γκόρτσος Χρ., *Το νέο χρηματοοικονομικό περιβάλλον: τάσεις και προοπτικές.*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2004
- Ρόκας Ν., *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 2002
- Ρόκας Ν., Γκόρτσος Χ., *Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου: Δημόσιο και Ιδιωτικό Τραπεζικό Δίκαιο,* Β' αναθ. Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012
- Ρόκας Ι., Ταρνανίδου Χ., Ματθαίου Ε., *Η κεφαλαιαγορά: Θεσμικό πλαίσιο- Κριτικές παρατηρήσεις*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010
- Ρουμελιώτης Π., *Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση,* εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 2005
- Στεφάνου Κ., Ασημακοπούλου Ε. *Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2006
- Σκλιάς Ν., *Η εναρμόνιση των φόρων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 1992
- Τσούκαλης Λ., *Η Νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία: Στο κατώφλι του 21ου αιώνα.,* εκδ.Παπαζήση Αθήνα 1998
- Τσούκαλης Λ., *Ποια Ευρώπη;,* εκδ. Ποταμός, Αθήνα 2004
- Φινοκαλιώτης Κ.-Μπάρμπας Ν., *Δημόσια Οικονομικά*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2001

- Φινοκαλιώτης Κ., *Φορολογικό Δίκαιο*, β' εκδ., εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα 1999
- Φορτσάκης Θ., *Φορολογικό Δίκαιο*, γ' εκδ., Αθήνα-Κομοτηνή, 2008
- Χατζάκης Γ., *Ανάλυση Σημαντικών Θεμάτων Πληρωμής και Επιστροφής Φόρων*, εκδ. Πρόσβασις Αθήνα 2008
- Ψυχομάνη Σπ., *Τραπεζικό Δίκαιο: Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων*, ε' εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2001
- Ψυχομάνη Σπ., *Τραπεζικό Δίκαιο: Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων*, στ' εκδ., εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2008
- Ψυχομάνη Σπ, *Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δίκαιου*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2009

Αρθρογραφία

Ελληνική

- Ασημακοπούλου Ε., *Η κοινοτική νομοθεσία περί φορολογίας εταιριών*, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, 2005
- Γαλλή Κ, Πίνη Στ., *Το νέο καθεστώς σχετικά με τη φορολογία εισοδημάτων από τόκους αποταμιεύσεων, μετά το νόμο 3312/2005*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τευχ 1331, τόμ.59, Οκτώβριος 2005
- Γιαννάτος Σ. *Υπεράκτιες Εταιρίες: Στα άδυτα των offshore*, Περιοδικό g|k, Απρίλιος- Μάιος 2012
- Δούβλη, *Η αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από την ελληνική τραπεζική νομοθεσία,* Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Φεβρουάριος 1995
- Καλλιντέρη Κ., *Ο ειδικός φόρος 3% επί της ακίνητης περιουσίας που ανήκει σε εξωχώρια («offshore») εταιρία*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Νοέμβριος 2006
- Κυπραίος Μ., *Το πρόβλημα της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών της ΕΕ*, Νομολογία Φορολογικού Δικαίου, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Φεβρουάριος 2000.
- Λιγωμένου Α.- Ζαχαράκη Ε.Β., *Εξωχώριες (Offshore) εταιρίες και φορολογικοί παράδεισοι*, ΑρχΝομ(ΝΙ') 2009
- Μπαλτά Ε. *Η άμεση φορολογία των επιχειρήσεων και των ιδιωτών στην ΕΕ*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τευχ.1448, τόμος 64, Αύγουστος 2010
- Μπάρμπας Ν., *Φορολογικός Ανταγωνισμός ως συνέπεια της οικονομικής παγκοσμιοποίησης*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιανουάριος 2009
- Οικονομίδου-Αποστολίδου Ρ., Καμπέρη Μ., *Θέματα υπεράκτιων εταιριών της Κύπρου και Κοινοτικό Δίκαιο*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Οκτώβριος 1999

- Παπαγιάννη Ι., *Εξαιρέσεις και άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων ιδίως στην περίπτωση κατάσχεση τραπεζικής κατάθεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης. Επίκαιρα ζητήματα με αφορμή την απόφαση ΑΠ 1241/2008*, Επιθεώρηση Τραπεζικού Αξιογραφικού Χρηματιστηριακού Δικαίου, Τ. ΙΗ, τευχ. 1, 2010
- Πατσαβέλλα Λ. *Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες- οι νεότερες εξελίξεις,* Ποινικά Χρονικά, 2006
- Παυλίδη Γεωργίου, *Τραπεζικό Απόρρητο και διεθνής δικαστική συνεργασία στο πλαίσιο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας τευχ.1416, τόμ.63 Απρίλιος 2009
- Παύλου Στ., *«Ο Ν. 3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας»,* Ποινικά Χρονικά
- Τσουρουφλής Α., Η φορολογική αντιμετώπιση της υποκεφαλαιοποίησης, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, 2004
- Χριστοδούλου Φοίβος, *Προλεγόμενα στην προβληματική των υπεράκτιων εταιριών*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιούνιος 2001
- Χριστόπουλος Δ., Η *άρση του τραπεζικού απορρήτου σύμφωνα με το φορολογικό δίκαιο*, τ.380, Χρήμα (Μηνιαίο Οικονομικό και Επενδυτικό Περιοδικό), Μάρτιος 2012
- Ψάλτη Α., *Η φορολογία των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων*, - Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τ.7, Γ' τρίμηνο 1996
- Ψυχομάνη Σπ., *Η κατάσχεση των καταθέσεων*, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών, Ιούνιος 2002
- Δεκαπενθήμερος Φορολογικός Οδηγός, *Απόδοση φόρου τόκων καταθέσεων αλλοδαπής*, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας, τεύχ. 1470, τόμ. 65 Β' Ιουλίου 2011

Ξενόγλωσση

- Bacchetta Phillippe, Maria Paz Espinosa, *Information Sharing and tax competition among governments*, Journal of International Economics 39, 1995
- Caroline Bird, *L'Harmonisation et les Problemes des Paradis Fiscaux*, Concurrence Reglementaire et Harmonisation, 18 Mai 2012
- Cherryman Rexford, *The new 'Subpart F' foreign income provisions of the internal revenue code*, Willian and Mary Law Review, Vol.4:169, 1962
- Dharmapala Dhammika, James R. Hines, *Which countries become tax havens?,* Journal of Public Economics 93, 2009
- Dominick Salvatore *"Relative taxation and competitiveness in the European Union: what European union can learn from the United States",* Journal of Policy Modeling 24, 2002

- Graham J. *"A review of taxes and corporate finance"*, Foundations and Trends in finance, 2006
- Helena Bachmann, *U.S. vs. UBS: A fight over secret swiss bank accounts*, Time Business Magazine, July 2009
- James K.Jackson, *The OECD Initiative on Tax Havens*, Congressional Research Service, 2010
- Jeffrey Owens, *Towards world tax co-operation*, OECD Observer
- Johannesen, N., Zucman G, *The End of Bank Secrecy? An evaluation of the G20 Tax Haven Crackdown*, 31 January 2012
- Lavigne P., *Les paradis fiscaux au sein de la Communaute Europeenne*, RFFP 41/1993
- Merland G., *La coordination de la fiscalite de l'epargne, un exemple de la difficulte de la construction europeenne*, RTDeur 2003
- Slemrod Joel, Wilson John, *Tax Competition with parasitic tax havens*, Journal of Public Economics (2009)
- Qing Hong, Michael Smart *"In praise of tax heavens: International tax planning and foreign direct investment"*, European Economic Review 54 (2010)

Μελέτες

- Αγαπητός Γ. Ι. Επιστημονικές Μελέτες 19, *Η Φορολογία Εισοδήματος στην Ελλάδα*, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα 1986
- Avocats a la Cour, *'Luxembourg becomes part of the OECD white list of fully cooperating jurisdictions in the field of tax information exchange*.', News Flash Luxembourg Tax, 10 July 2009
- Economic and Social Council, *Committee of Experts on International Cooperation in Tax Matters, second Session*, Geneva 2006
- Peter Thorne, *Swiss banking secrecy and taxation. Paradise Lost?,* Helvea study, May 2009
- OECD, *The era of bank secrecy is over*. The G20/OECD process is delivering results, 2011
- Swiss Confideration, *Banking Secrecy and International Tax Issues: Switzerland's viewpoint*, Published by Federal Department of Finance FDF, Bern, June 2009

Νομοθετικά Κείμενα

Νομικό πλαίσιο Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ)
- Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)
- Οδηγία 77/799/ΕΟΚ , ΕΕ L 336, 27.12.1977
- Οδηγία 79/1070/ΕΟΚ, ΕΕ L 331, 27.12.1979
- Οδηγία 88/361/ΕΟΚ, ΕΕ L 178, 08/07/1988
- Οδηγία 90/435/ΕΟΚ, ΕΕ L 225, 20.08.1990
- Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, ΕΕ L 166, 28.6.1991
- Οδηγία 92/12/ΕΟΚ, ΕΕ L 76, 23.03.1992
- Οδηγία 2001/97/ΕΚ, ΕΕ L 344/76, 28.12.2001
- Οδηγία 2003/48/ΕΚ, ΕΕ L 157, 26.6.2003
- Οδηγία 2003/49/ΕΚ, ΕΕ L 157, 26.6.2003
- Οδηγία 2003/93/ΕΚ, ΕΕ L 264, 15.10.2003
- Οδηγία 2004/56/ΕΚ, ΕΕ L 127, 29.4.2004
- Οδηγία 2005/60/ΕΚ , ΕΕ L 309/15/25.11.2005
- Οδηγία 2011/16/ΕΕ, ΕΕ L 64, 11-3-2011
- Οδηγία 2011/96/ΕΕ, ΕΕ L 345/8, 29/12/2011
- Κανονισμός 218/92/ΕΟΚ του Συμβουλίου, L 24, 27.01.1992
- Κανονισμός 1798/2003/ΕΟΚ του Συμβουλίου L 264, 15.10.2003
- Απόφαση Συμβουλίου 888/98/ΕΚ, ΕΕ L 126/1, 30.3.1998
- Απόφαση Συμβουλίου 2004/828/ΕΚ , ΕΕ L 359, 4.12.2004
- Απόφαση Συμβουλίου 2004/897/ΕΚ, ΕΕ L 379, 24.12.2004
- Απόφαση Συμβουλίου 2004/903/ΕΚ, ΕΕ L 381, 28.12.2004
- Απόφαση Συμβουλίου 2004/911/ΕΚ και 2004/912/ΕΚ, ΕΕ L 385, 29.12.2004
- Απόφαση Συμβουλίου 2005/347/ΕΚ, ΕΕ L 019, 21.1.2005
- Απόφαση Συμβουλίου 1482/2007/ΕΚ, ΕΕ L 330/1, 11.12.2007

Ελληνικό νομικό πλαίσιο

- Αστικός Κώδικας
- Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος
- Ν.Δ. 1059/1971
- Ν. 1502/1984 (ΦΕΚ 192 Α’)
- Ν. 1599/1986 (ΦΕΚ 75 Α’)
- Ν. 1921/1991 (ΦΕΚ 12 Α’)
- Ν. 2076/1992 (ΦΕΚ 130 Α’)
- Ν. 2238/1994 (ΦΕΚ 151 Α')
- Ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 48 Α’)
- Ν. 2472/1997 (ΦΕΚ 50 Α’)
- Ν. 2523/1997 (ΦΕΚ 179 Α')

- N. 3091/2002 (ΦΕΚ 330 Α')
- N. 3296/2004 (ΦΕΚ 253 Α’)
- N. 3312/2005 (ΦΕΚ 35 Α’)
- N. 3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α’)
- N. 3522/2006 (ΦΕΚ 276 Α')
- N. 3691/2008 (ΦΕΚ 166)

Official reports

- OECD, *Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue*, 1998
- OECD, *Draft Double Taxation Convention on Income and Capital*, 1963
- OECD, *Model Double Taxation Convention on Income and Capital*, 1977
- OECD, *Improving Access To Bank Information For Tax Purposes*, 2000
- OECD*, Improving Access To Bank Information For Tax Purposes: The 2003 Progress Report*
- OECD, *Improving Access to Bank Information for Tax Purposes: The 2007 Progress Report*
- OECD, *Reference Guide on Sources of Information from Abroad*, 2006
- OECD, *Manual on the Implementation of Exchange of Information Provisions for Tax Purposes*, Istanbul 2010
- Financial Action Task Force on Money Laundering: *Special Recommendations on Terrorist Financing*, 31 October 2001
- Financial Action Task Force on Money Laundering: *The Forty Recommendations*, 20 June 2003
- International Standards On Combating Money Laundering And the Financing Of Terrorism & Proliferation: *The FATF Recommendations*, February 2012
- *Report To G20 Leaders By The Financial Action Task Force*, Los Cabos Summit, June 2012

Λοιπά κείμενα

- Economic and Social Council, *Committee of Experts on International Cooperation in Tax Matters*, second Session, Geneva 2006
- Fact Sheet, *Taxation of savings income agreement with the EU*, Federal Department of Finance FDF, October 2011.
- Fact sheet, *The new tax treaties between Switzerland and Germany/United Kingdom*, KPMG Financial Services, August 2011
- Διπλωματική εργασία Ζαχαρία Ιωάννη, *Χώρες – Εταιρικά σχήματα- Πρακτικές και Μέτρα σχετικά με τη φοροδιαφυγή,* Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Ιούνιος 2007
- Διπλωματική εργασία Τσαντάκη Γ., *Φορολογία Χρηματοοικονομικών Προϊόντων*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης, 2007

Πηγές Διαδικτύου

- Παρατηρητήριο ΟΟΣΑ: http://www.oecdobserver.org/news/archivestory.php/aid/271/Towards_world_tax_co-operation.html
- Επίσημη Ιστοσελίδα ΟΟΣΑ: http://www.oecd.org/tax/transparency
- http://www.oecd.org/department/0,3355,en_2649_33745_1_1_1_1_1,00.html
- http://www.oecd.org/document/57/0,3746,en_2649_33745_30578809_1_1_1_1,00.html
- http://www.oecd.org/document/53/0,3746,en_2649_33767_33614197_1_1_1_1,00.html
- http://www.oecd.org/dataoecd/38/14/42497950.pdf
- http://www.oecd.org/dataoecd/54/60/48996146.pdf
- http://www.oecd.org/dataoecd/24/63/39327984.pdf
- http://www.oecd.org/dataoecd/15/43/2082215.pdf
- http://www.oecd.org/tax/eoi/toolkit
- http://www.oecd.org/dataoecd/3/7/2497487.pdf
- http://www.oecd.org/dataoecd/5/0/14943184.pdf
- Tax Justice Network: http://www.taxjustice.net/cms/front_content.php?idcat=2#3
- Επίσημη Ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών: http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/contentTypes/genericContentResourceObject,fileResourceObject,arrayOfFileResourceTypeObject/topicNames/draftLaw/resourceRepresentationTemplate/contentObjectListAlternativeTemplate
- Εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ: http://www.enet.gr/?i=news.el.oikonomia&id=152832
- Εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ: http://www.express.gr/news/finance/585601oz_20120406585601.php3
- Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ: http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=473073http://www.libres.org/francais/universite_d_ete/Europe%202006/europe_a2_2006.htm
- Επίσημη Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22004A1229(01):EL:HTML
- http://europa.eu/legislation_summaries/other/l24016_el.htm
- http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l111051_en.htm
- http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31003_el.htm
- http://www.europa.admin.ch/themen/00500/00506/00511/index.html?lang=en
- Financial Action Task Force: http://www.fatf-gafi.org
- http://www.fatf-gafi.org/pages/aboutus/membersandobservers/

- Department of Finance FDF, State Secretariat for International Financial Matters SIF: http://www.sif.admin.ch/themen/00502/00740/index.html?lang=en
- Federal Administration admin.ch, Federal Department of Finance: http://www.news.admin.ch/message/index.html?lang=en&msg-id=44130
- http://antimoneylaundering.eu/tag/tax-evasion
- http://www.lowtax.net/lowtax/html/jcyoltr.html
- http://www.poinikachronika.gr/assets/Pavlou-Dimitrainas-Nomimopiisi%20Esodon-10%20first%20p..pdf
- http://www.global-money.com/item.php?id=239
- http://www.cyprusexpat.co.uk/article/id:345/cyprus-tax--cyprus-company-formation-as-an-eu- offshore-tax-shelter
- http://www.taxhavens.biz/european_tax_havens/tax_haven_luxembourg/
- http://www.taxhavens.biz/what_is_a_tax_haven/
- http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/7
- http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/9455
- http://www.opf-partners.com/wp-content/uploads/2011/09/Luxembourg_becomes_part_of_OECD_White_List.pdf
- http://www.hrima.gr/article.asp?view=1345&ref=1336
- http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3424_05.htm
- http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/A-FORTO-EPIS.pdf
- http://www.poinikachronika.gr/assets/Pavlou-Dimitrainas-Nomimopiisi%20Esodon-10%20first%20p..pdf
- http://www.levin.senate.gov/imo/media/doc/supporting/2009/PSI.StopTaxHavenAbuseAct.030209.pdf
- http://www.iefimerida.gr/node/26634#ixzz25iJ5BINu
- http://www.time.com/time/business/article/0,8599,1910389,00.html
- http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyagor_1_20/08/2009_326135
- http://www.skai.gr/news/finance/article/125701/
- http://www.lowtax.net/lowtax/html/jsw2tax.html#table
- http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/nomim_es.as
- http://old.law.uoa.gr/crime-research/nomimopoiisi.pdf
- http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/finec/bank.html

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ	ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ
ΕΕ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΚ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΕΟΚ	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΕΦΚ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΦΟΡΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ
ΗΠΑ	ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΚΦΕ	ΚΩΔΙΚΑΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ
ΟΗΕ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
ΟΝΕ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΟΟΣΑ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΟΣΕΚΑ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ&ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ
ΣΕΚ	ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
ΣΛΕΕ	ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΦΕΚ	ΦΥΛΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΦΠΑ	ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ
FATF	FINANCIAL ACTION TASK FORCE
UBS	UNITED BANK OF SWITZERLAND